

Μελέτη ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση (2011–2019)

Επιστημονικός Υπεύθυνος
Θανάσης Καραλής
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Αθήνα, 2021

Τίτλος:

Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση (2011–2019)

Τύπος δημοσίευσης:

Μελέτη

Χρονολογία δημοσίευσης:

2021

Συγγραφέας:

Θανάσης Καραλής

Σχεδιασμός/σελιδοποίηση:

Γιάννης Μισεντζής

Εκδότης

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και ΙΝΕ ΓΣΕΕ

ISBN

978–618–5025–77–9

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος	4
Περίληψη	6
Κεφάλαιο 1	
Μεθοδολογικό πλαίσιο	11
1.1. Αντικείμενο της έρευνας και βασικές μεθοδολογικές επιλογές	11
1.2. Περιγραφή του ερωτηματολογίου και του δείγματος	14
Κεφάλαιο 2	
Παρουσίαση των ερευνητικών ευρημάτων	19
2.1. Η συμμετοχή στη Διά Βίου Εκπαίδευση στην Ελλάδα	19
2.2. Κίνητρα συμμετοχής	25
2.3. Εμπόδια για συμμετοχή	28
Κεφάλαιο 3	
3.1. Η εξέλιξη των ποσοστών συμμετοχής	34
3.2. Οι ανισότητες κατά τη συμμετοχή	36
3.3. Κίνητρα και εμπόδια	39
3.4. Συμπεράσματα	43
3.5. Προτάσεις για τη διεύρυνση της συμμετοχής	46
Βιβλιογραφία	51
Ελληνόγλωσση	51
Ξενόγλωσση	52
Παράρτημα 1 – Πίνακες	54
Παράρτημα 2 – Η σύνθεση του δείγματος	144

Πρόλογος

Η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της πρώτης έρευνας που αφορούσε τα ποσοστά συμμετοχής, αλλά και τα κίνητρα και τα εμπόδια για πρόσβαση των πολιτών στη διά βίου εκπαίδευση έγινε πριν από επτά χρόνια. Εκείνη η φάση της έρευνας ξεκίνησε να σχεδιάζεται το 2008, με στόχο να αποτυπωθούν όχι μόνον τα ποσοστά συμμετοχής, αλλά και τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, καθώς και οι παράγοντες που προωθούν ή αναστέλλουν τη συμμετοχή των πολιτών σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, είτε αυτές αφορούν το επάγγελμά τους είτε τη γενικότερη μόρφωση και καλλιέργεια. Τα ευρήματα και τα συμπεράσματα εκείνης της έρευνας, που αφορούσαν τη συμμετοχή κατά το έτος 2011, ενεργοποίησαν έναν γόνιμο διάλογο για τη θέση της εκπαίδευσης ενηλίκων, την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών, αλλά και τις αναγκαίες παρεμβάσεις για την αύξηση της πρόσβασης των πολιτών στη διά βίου εκπαίδευση. Αυτός ήταν και ο λόγος που τα ερευνητικά Ινστιτούτα της ΓΣΕΕ και της ΓΣΕΒΕΕ αποφάσισαν τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας σε τακτική βάση, προκειμένου να δημιουργηθεί σε βάθος χρόνου ένα απόθεμα δεδομένων και στοιχείων που θα επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους φορείς να προσανατολίζουν τη δράση τους στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Στη συνέχεια η έρευνα πραγματοποιήθηκε ακόμη τρεις φορές με στόχο τη διερεύνηση των παραπάνω ερωτημάτων για τα έτη 2013, 2015 και 2016, καθώς και 2018 και 2019. Ταυτόχρονα με τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων για τα έτη 2015 και 2016, η έρευνα παρουσιάστηκε στο CEDEFOP σε ειδική ημερίδα με τίτλο «Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση στην Ελλάδα», η οποία διοργανώθηκε από κοινού από τα δύο Ινστιτούτα στις 13 Ιουνίου 2018, ενώ επανεκδόθηκε σε βιβλίο η αρχική μορφή της μελέτης με επικαιροποιημένα στοιχεία έως το 2018.

Σε αυτή την ερευνητική έκθεση παρουσιάζονται τα νέα στοιχεία για τα έτη 2018 και 2019, ωστόσο είναι αναγκαίο να σημειώσουμε ότι δεν αποτελεί παρά συνέχεια ή καλύτερα συμπλήρωμα της δημοσιευμένης ερευνητικής έκθεσης του 2018, στην οποία περιλαμβάνονται αναλυτικά τα θεωρητικά ζητήματα που αφορούν το ζήτημα της συμμετοχής των ενηλίκων σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Προκειμένου να είναι εφικτή η σύγκριση των ευρημάτων αυτής και της προηγούμενης φάσης, έχουμε συμπεριλάβει τόσο στο κυρίως κείμενο, όσο και στους πίνακες του παραρτήματος, τα ερευνητικά δεδομένα για όλες τις φάσεις της έρευνας, καθώς επίσης και το μεθοδολογικό πλαίσιο. Το ίδιο ισχύει και για τα συμπεράσματα που διατυπώνονται εδώ, ενώ για το πλήρες κείμενο των προτάσεων και των συμπερασμάτων θα πρέπει κανείς να ανατρέξει και στην έκθεση του 2018.

Ως επιστημονικός υπεύθυνος της έρευνας, θα ήθελα και πάλι να ευχαριστήσω τους δύο διευθυντές των ινστιτούτων, τον Χρήστο Γούλα Διευθυντή Διά Βίου Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του ΙΝΕ ΓΣΕΕ και τον Παρασκευά Λιντζέρη Εκτελεστικό Διευθυντή του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, που έχοντας κατανοήσει τη σημασία του εγχειρήματος κατέστησαν εφικτή με τις ενέργειες και τη συμπαράστασή τους την πραγματοποίησή του. Πολλές από τις επιλογές αυτής της ερευνητικής προσπάθειας έχουν ως αφετηρία τις πάντοτε γόνιμες για εμένα συζητήσεις μαζί τους. Ευχαριστίες οφείλονται και στον Θωμά Γεράκη και τα στελέχη της MARC για την πολύτιμη συνεισφορά τους και στις δύο φάσεις της έρευνας, στα στελέχη των δύο ινστιτούτων που συμμετείχαν στις διάφορες φάσεις αυτής της ερευνητικής προσπάθειας, καθώς επίσης και στον Γιάννη Μισεντζή για την επιμέλεια της έκδοσης.

Η δημοσίευση της επικαιροποιημένης έρευνας με τα δεδομένα για τα έτη 2018 και 2019, συμπίπτει με την επανεκκίνηση που επιχειρείται σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο μετά την πρώτη φάση της πανδημίας, αλλά και με τον δημόσιο διάλογο για την αξιοποίηση των χρηματοδοτικών ενισχύσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ελπίζουμε τα ευρήματα και τα συμπεράσματα της έρευνας να συνεισφέρουν στην ανάληψη πρωτοβουλιών για τη διεύρυνση της πρόσβασης των πολιτών στη διά βίου εκπαίδευση σε αυτή τη νέα κρίσιμη φάση.

Θανάσης Καραλής

Περίληψη

Το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ (ΙΝΕ ΓΣΕΕ) και το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕ-ΒΕΕ (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ) συνεργάστηκαν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση πανελλαδικής έρευνας αναφορικά με τα κίνητρα και τα εμπόδια συμμετοχής των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση. Ο σχεδιασμός της έρευνας ξεκίνησε το 2008 και έως σήμερα έχουν διεξαχθεί τέσσερις φάσεις, με στόχο η έρευνα αυτή να αποτελέσει ένα αξιόπιστο βαρόμετρο της συμμετοχής των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση, αλλά και των κινήτρων και των εμποδίων που προωθούν ή δυσχεραίνουν αυτή τη συμμετοχή, διευκολύνοντας τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων και την υιοθέτηση αποτελεσματικών πολιτικών. Επιστημονικός υπεύθυνος της έρευνας είναι ο Θανάσης Καραλής, Καθηγητής Διά Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Πανεπιστημίου Πατρών. Τον σχεδιασμό της δειγματοληψίας, τη συλλογή και την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων ανέλαβε η εταιρεία ερευνών κοινής γνώμης MARC ΑΕ. Στις τέσσερις φάσεις της έρευνας διερευνήθηκε η συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση κατά τα έτη 2011, 2013, 2015 και 2016, 2018 και 2019.

Με βάση τα ευρήματα των διαδοχικών φάσεων της έρευνας προκύπτει ότι υπάρχει μια σαφής αυξητική τάση της συμμετοχής μεταξύ των ετών 2011 και 2013 η οποία συνεχίζεται και το 2015. Συγκεκριμένα μεταξύ των ετών 2011 και 2013 η αύξηση είναι της τάξης των 5 ποσοστιαίων μονάδων, ενώ μεταξύ των ετών 2013 και 2015 η αύξηση είναι περίπου 3 ποσοστιαίες μονάδες. Συνολικά, την περίοδο 2011–2015 η συμμετοχή αυξάνεται κατά 8,1%. Ωστόσο, το έτος 2016 σημειώνεται μια εξαιρετικά σημαντική μείωση των ποσοστών που αγγίζει περίπου τις 6 ποσοστιαίες μονάδες, με αποτέλεσμα τα ποσοστά συμμετοχής να επανέρχονται στα επίπεδα του 2011. Για τα έτη 2018 και 2019 έχουμε εκ νέου αύξηση της συμμετοχής, καθώς επίσης και τα υψηλότερα επίπεδα όλης της περιόδου 2011–2019. Ουσιαστικά κατά την περίοδο που καλύπτει η παρούσα έρευνα η συμμετοχή παρουσιάζει μια αύξηση κατά περίπου 30%, ή διαφορετικά μια απόλυτη αύξηση κατά 8,6 ποσοστιαίες μονάδες. Συνοπτικά μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα ότι σε ετήσια βάση ένας στους τρεις πολίτες συμμετέχει τουλάχιστον σε ένα πρόγραμμα διά βίου εκπαίδευσης, ενώ έξι στους δέκα πολίτες έχουν συμμετάσχει τουλάχιστον μια φορά στη ζωή τους σε πρόγραμμα.

Αναφορικά με τα ποσοστά που αφορούν τη συμμετοχή κατά την διάρκεια των ετών 2018 και 2019, ποσοστό 28,7% δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει έστω σε ένα σεμινάριο/εκπαιδευτικό πρόγραμμα/εκπαιδευτική δραστηριότητα που αφορούσε το επάγγελμα κατά τη διάρκεια του 2018, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το έτος 2019 είναι 25,6%. Σημειώνουμε ότι τα ποσοστά συμμετοχής κατά τα προηγούμενα έτη ήταν 22,7% (2016), 27,9% (2015), 24,0% (2013) και 18,3% (2011). Επίσης, η συμμετοχή παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς την επαγγελματική κατηγορία, καθώς οι άνεργοι εμφανίζουν σαφώς μικρότερη συμμετοχή από εκείνη των άλλων κατηγοριών, ενώ για τους μισθωτούς του δημόσιου τομέα τα ποσοστά είναι σαφώς μεγαλύτερα.

Στην ερώτηση που αφορούσε στην επιθυμία συμμετοχής κατά το επόμενο έτος σε πρόγραμμα που να αφορά το επάγγελμα, ποσοστό 73,2% τοποθετείται θετικά έναντι 75,7% για το έτος 2016, 72,2% για το έτος 2013 και 68,1% για το έτος 2011. Δηλαδή, καθόλη τη διάρκεια της περιόδου 2011-2019 ο συγκεκριμένος δείκτης διατηρείται σχετικά σταθερός - 3 στους 4 πολίτες δηλώνουν επιθυμία συμμετοχής σε πρόγραμμα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Σημειώνουμε, μάλιστα ότι το ποσοστό αυτό δεν διαφοροποιείται σημαντικά ανά επαγγελματική κατηγορία. Όπως και σε όλες τις προηγούμενες φάσεις της έρευνας η απόσταση μεταξύ της επιθυμίας συμμετοχής και της συμμετοχής εξακολουθεί να παραμένει πολύ μεγάλη, κάτι που καθιστά την αποτύπωση των κινήτρων, και κυρίως των εμποδίων στη συμμετοχή, ζήτημα κομβικής σημασίας για τη διεύρυνση της πρόσβασης των πολιτών σε εκπαιδευτικά προγράμματα.

Στην έρευνα καταγράφεται μία πλειάδα κινήτρων συμμετοχής σε σεμινάρια σχετικά με την επαγγελματική δραστηριότητα τα οποία συνδυάζονται και συνθέτουν ποικιλοτρόπως τους λόγους συμμετοχής. Τα κίνητρα αυτά σχετίζονται τόσο με τις γενικότερες αντιλήψεις και στάσεις για τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση (π.χ. «γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας την ζωή»), όσο και για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών και προσωπικών επιδιώξεων (π.χ. «για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα»). Η επιλογή των παραγόντων που διερευνήθηκαν βασίζεται στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία (τυπολογία Houle, κλίμακα EPS - Educational Participation Scale κατά Boshier, κατηγορίες κινήτρων κατά Morstain-Smart). Οι λόγοι που αναφέρθηκαν με υψηλή συχνότητα ως σοβαρά κίνητρα συμμετοχής είναι οι εξής: Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα, για να είμαι περισσότερο αποδοτικός στην εργασία μου, γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή, για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα, για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές, για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου ή για να βρω εργασία/καλύτερη εργασία. Ως λιγότερο ισχυρά κίνητρα συμμετοχής εμφανίζονται να είναι η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου γενικά και η φυγή από τα προσωπικά/οικογενειακά προβλήματα.

Όπως και στην περίπτωση της διερεύνησης των κινήτρων, στην έρευνα καταγράφεται μία πλειάδα εμποδίων συμμετοχής σε σεμινάρια σχετικά με την επαγγελματική δραστηριότητα, που βασίζονται σε τυπολογίες της διεθνούς βιβλιογραφίας (τυπολογίες Cross και Rubenson-Desjardins). Αναμφισβήτητα, το κόστος συμμετοχής προκύπτει πως είναι το κυρίαρχο εμπόδιο, αν και σταδιακά μειώνεται η επίδρασή του από την αρχή της δημοσιονομικής κρίσης έως σήμερα. Εκτός από το κόστος, στην ομάδα των συνηθέστερων και σημαντικότερων εμποδίων καταγράφονται η έλλειψη πληροφόρησης/ελλιπής ενημέρωση, η έλλειψη χρόνου λόγω επαγγελματικών ή άλλων υποχρεώσεων, αλλά και λόγοι που σχετίζονται με την οργάνωση των σεμιναρίων όπως οι ημέρες και ώρες υλοποίησης, η ποιότητα των σεμιναρίων, ο τόπος διεξαγωγής καθώς και η μεγάλη διάρκειά τους. Ωστόσο, η διαρκής αύξηση από το 2015 και μετά, του παράγοντα που αναφέρεται στην ποιότητα των προσφερόμενων προγραμμάτων παραπέμπουν σε μια κατάρρευση του επιπέδου ποιότητας στη διά βίου εκπαίδευση

ενηλίκων, η οποία επιβάλλει άμεσες παρεμβάσεις. Είναι μάλλον προφανές ότι η εφαρμογή πολιτικών απορρύθμισης από το 2012 και μετά, τόσο στο επίπεδο της πιστοποίησης των παρόχων κατάρτισης όσο και στο επίπεδο της ανάθεσης των προγραμμάτων κατάρτισης, είχε δραματικές επιπτώσεις στην ποιότητα των σχετικών δράσεων.

Ένα βασικό πεδίο έρευνας στις πολιτικές διά βίου μάθησης είναι εκείνο της εσωτερικής διάρθρωσης της συμμετοχής και της αποτύπωσης των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων. Με άλλους όρους, το βασικό ερώτημα αυτής της περιοχής έρευνας είναι το κατά πόσον η διά βίου εκπαίδευση αφορά όλους τους πολίτες ή επιλεκτικά ορισμένες κοινωνικές ομάδες, καθώς επίσης και ο βαθμός στον οποίο οι πολιτικές διά βίου μάθησης επιτυγχάνουν να αμβλύνουν τις ανισότητες που εισάγονται με βάση τη συμμετοχή στην τυπική εκπαίδευση ή άλλα χαρακτηριστικά όπως το εισόδημα ή η εργασιακή κατάσταση. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας σε διαχρονική βάση, προκύπτει ότι οι ανισότητες ως προς το φύλο δεν είναι ιδιαίτερα έντονες, μάλιστα σε ορισμένες φάσεις της έρευνας τα ποσοστά συμμετοχής είναι στα ίδια επίπεδα, ενώ από το 2018 και μετά οι γυναίκες συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άνδρες. Το διαθέσιμο εισόδημα είναι ένας από τους παράγοντες όπου εντοπίζονται ανισοτικές τάσεις. Για τη θέση και την κατάσταση απασχόλησης, όπως προκύπτει με βάση τα διαχρονικά ευρήματα της έρευνας, περισσότερο συμμετέχουν οι δημόσιοι υπάλληλοι, ακολουθούν οι ιδιωτικοί, στη συνέχεια οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι και τέλος οι άνεργοι. Με άλλα λόγια, όσο πιο σταθερή είναι η θέση στην αγορά εργασίας τόσο περισσότερες πιθανότητες έχει να συμμετάσχει κάποιος σε πρόγραμμα διά βίου εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρούμε το εύρημα ότι κατά τη διάρκεια της κρίσης, φαίνεται να διαμορφώνεται μια σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ όσων συμμετέχουν (insiders) στην αγορά εργασίας και όσων δεν είναι ενταγμένοι σε αυτήν (outsiders), μάλιστα θα λέγαμε ότι το χάσμα μεταξύ αυτών των δύο ομάδων του πληθυσμού φαίνεται να διευρύνεται, καθώς οι δείκτες που αναφέρονται σε ανέργους έχουν μια διαρκή αυξητική τάση κατά την περίοδο 2011–2019. Όπως προκύπτει με βάση τα διαχρονικά ευρήματα της έρευνας, η διά βίου εκπαίδευση λειτουργεί ως ενισχυτής των υφισταμένων ανισοτήτων, κυρίως ως προς τις παραμέτρους του διαθέσιμου εισοδήματος, του εκπαιδευτικού επιπέδου και της θέσης στην απασχόληση. Ζητούμενο εξακολουθεί να παραμένει η καλύτερη στόχευση των εφαρμοζόμενων πολιτικών, προκειμένου να καλυφθούν εκείνες οι κοινωνικές ομάδες για τις οποίες με βάση τα δεδομένα της έρευνας διαπιστώνεται υστέρηση κατά τη συμμετοχή (διαθέσιμο εισόδημα, χαμηλά εκπαιδευτικά επίπεδα, άνεργοι).

Καταλήγοντας και συνεκτιμώντας τα ευρήματα των τεσσάρων φάσεων της έρευνας, θεωρούμε ως θετική εξέλιξη την αύξηση των ποσοστών συμμετοχής των πολιτών στη διά βίου εκπαίδευση, ιδιαίτερα όταν αυτή σημειώνεται εν μέσω της σφοδρής δημοσιονομικής κρίσης των τελευταίων ετών. Σημείο προβληματισμού όμως εξακολουθεί να παραμένει η αύξηση της απόστασης μεταξύ της Ελλάδας και του ευρωπαϊκού μέσου όρου καθώς και η καθήλωση της χώρας στις τελευταίες θέσεις των ευρωπαϊκών χωρών ως προς τα ποσοστά συμμετοχής,

αλλά και οι ανισοτικές τάσεις για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού (άνεργοι και πολίτες με χαμηλό επίπεδο τυπικής εκπαίδευσης). Οι θετικές προδιαθέσεις των πολιτών για συμμετοχή, όπως αυτές προκύπτουν με βάση την ανάλυση των λόγων και των κινήτρων, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η αντιμετώπιση αυτής της υστέρησης σε βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση μπορεί να προέλθει κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, από τη μείωση της επίδρασης των εμποδίων που καταγράφηκαν μέσω της ενεργοποίησης στοχευμένων παρεμβάσεων από την Πολιτεία, παρεμβάσεων δηλαδή που εντάσσονται στις πολιτικές τους κράτους πρόνοιας, ενώ επείγουσα προτεραιότητα είναι η άμεση θεσμοθέτηση μέτρων πολιτικής για την αναβάθμιση της ποιότητας των προγραμμάτων. Αναλυτικές προτάσεις ως προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά και για τα κίνητρα προς τους εργαζόμενους και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις καταγράφονται στην τελευταία ενότητα της Έκθεσης.

Μεθοδολογικό πλαίσιο

1.1. Αντικείμενο της έρευνας και βασικές μεθοδολογικές επιλογές

Όπως αναφέρθηκε στον Πρόλογο, η έρευνα που παρουσιάζεται εδώ ουσιαστικά συνιστά μια επανάληψη των αντίστοιχων ερευνών που είχαν πραγματοποιηθεί τα έτη 2011 και 2013, 2015 και 2016 (βλ. και Καραλής, 2018¹), προκειμένου να διερευνηθούν τάσεις, ομοιότητες και διαφορές.

Στις έρευνες για τα έτη 2013, 2015 και 2016 υπάρχουν δύο σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με την έρευνα του 2011:

- Διευρύνθηκε ο πληθυσμός της έρευνας, καθώς συμπεριελήφθησαν και οι δημόσιοι υπάλληλοι. Σημειώνουμε ότι το 2011 ο πληθυσμός της έρευνας περιελάμβανε τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, τους αυτοαπασχολούμενους και τους ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων, καθώς και τους ανέργους. Ουσιαστικά, ο πληθυσμός των ερευνών για τα έτη 2013, 2015, 2016, 2018 και 2019 είναι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός.
- Η έρευνα του 2011 περιελάμβανε διερεύνηση των ερευνητικών ερωτημάτων και με ποιοτικού τύπου τεχνικές, εκτός της ποσοτικής προσέγγισης. Με δεδομένο ότι οι πληροφορίες που αντλήθηκαν το 2011 από την ποιοτικού τύπου προσέγγιση (όπως πρόσληψη των ερωτημάτων από τους συμμετέχοντες, πληρότητα των κατηγοριών για τα κίνητρα και τα εμπόδια) κρίθηκαν απολύτως επαρκείς, δεν θεωρήθηκε αναγκαίο να επαναληφθεί η ποιοτική διερεύνηση σε ένα σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα.
- Στις δύο τελευταίες φάσεις της έρευνας έγινε ταυτόχρονα διερεύνηση των ποσοστών συμμετοχής για τα έτη 2015 και 2016 και 2018 και 2019, αντίστοιχα.

Προκειμένου να είναι εφικτή η σύγκριση των ευρημάτων των διαφόρων φάσεων της έρευνας με εκείνων της έρευνας του 2011 έγιναν τα ακόλουθα:

- Στο Κεφάλαιο 1 έχουν παρατεθεί τα σχετικά με το μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας, ενώ δεν έχουν συμπεριληφθεί τα κεφάλαια που αφορούσαν το θεωρητικό πλαίσιο και την επισκόπηση της βιβλιογραφίας. Υπό την έννοια αυτή η ερευνητική έκθεση που εκδόθηκε το 2018 αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας ερευνητικής έκθεσης.
- Στους πίνακες του Παραρτήματος παρατίθενται όλα τα διαθέσιμα δεδομένα² για όλες τις φάσεις της έρευνας, προκειμένου να είναι εφικτή η σύγκριση.

¹ Όπως αναφέρθηκε και στην Εισαγωγή, αυτή η ερευνητική έκθεση συμπληρώνεται, κυρίως ως προς το θεωρητικό και μεθοδολογικό μέρος, από την έκθεση: Καραλής, Θ. (2018). Η συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση: εμπόδια και κίνητρα συμμετοχής (2011–2016). Αθήνα ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. (ISBN: 978618502564–9), η οποία είναι διαθέσιμη στις [ιστοσελίδες των φορέων](#).

² Για παράδειγμα, δεν περιλαμβάνονται για το 2013 ξεχωριστά τα στοιχεία για τα εκπαιδευτικά επίπεδα κατώτερη και μέση εκπαίδευση, καθώς για μεθοδολογικούς λόγους κρίθηκε απαραίτητο στη νέα φάση της έρευνας να ενοποιηθούν σε μια κατηγορία. Στην παρούσα έκθεση έχουν διορθωθεί και ορισμένα παροράματα των προηγούμενων ερευνητικών εκθέσεων.

- Για να είναι εφικτή η διαχρονική σύγκριση των ποσοστών συμμετοχής έχει γίνει αναγωγή των ποσοστών για την πρώτη φάση της έρευνας, με βάση τα δεδομένα των επόμενων φάσεων στις οποίες στο δείγμα έχουν ενταχθεί και οι μισθωτοί του δημόσιου τομέα.
- Με δεδομένο ότι στις δύο πρώτες φάσεις της έρευνας (έτη 2011 και 2013) η ιεράρχηση αλλά και η σχετική ένταση των λόγων (κινήτρων) και των εμποδίων παρέμεινε σταθερή, κρίθηκε αναγκαίο να συμπεριληφθούν στις επόμενες φάσεις οι δέκα πρώτοι κατά σειρά παράγοντες και για τις δύο περιπτώσεις (κίνητρα και εμπόδια). Επίσης, οι συμμετέχοντες δεν ερωτήθηκαν για τους τρεις σημαντικότερους παράγοντες, αλλά μόνον (α) για όλους τους παράγοντες σε πρώτη φάση και (β) στη συνέχεια, για τον σημαντικότερο εξ αυτών.

Αντικείμενο της έρευνας είναι η διερεύνηση του βαθμού συμμετοχής των ενηλίκων, και μάλιστα των οικονομικά ενεργών πολιτών, σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μη τυπικής εκπαίδευσης, καθώς επίσης και των κινήτρων και των εμποδίων που προωθούν ή δυσχεραίνουν και ανακόπτουν τη συμμετοχή τους.

Από την επισκόπηση της ελληνικής και κυρίως της διεθνούς βιβλιογραφίας (βλ. και Καραλής, 2018) αναδείχθηκε ότι κατά την διερεύνηση του ποσοστού συμμετοχής, αλλά και των κινήτρων και των εμποδίων, υπεισέρχονται πολλοί παράγοντες που καθιστούν δύσκολη την ακριβή αποτύπωση της συμμετοχής, αλλά και τη δυνατότητα εν συνεχεία να γίνουν συγκρίσεις με αντίστοιχα ευρήματα που έχουν καταγραφεί σε σχετικές έρευνες κατά το παρελθόν. Οι παράγοντες αυτοί συνδέονται αφενός με τις παραμέτρους μέτρησης και αποτύπωσης της συμμετοχής (λ.χ. παράθυρο χρόνου, εύρος ηλικιών) και αφετέρου με τους τρόπους που τα κοινωνικά υποκείμενα νοσηματοδοτούν κρίσιμους όρους (όπως για παράδειγμα την εκπαίδευση ενηλίκων ή τη συμμετοχή).

Πριν αναφερθούμε αναλυτικά στις μεθοδολογικές επιλογές θεωρούμε σκόπιμο να διευκρινίσουμε ορισμένα ζητήματα που αφορούν τον γενικό σχεδιασμό της έρευνας. Καταρχάς, ένα κρίσιμο ζήτημα είναι η εξεύρεση της κατάλληλης διατύπωσης για το βασικό αντικείμενο της έρευνας, δηλαδή το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Με απολύτως αυστηρούς όρους θα λέγαμε ότι η παρούσα έρευνα αφορά τη συμμετοχή σε δραστηριότητα μη τυπικής κατά Coombs εκπαίδευσης που απευθύνεται σε ενηλίκους. Θα έπρεπε λοιπόν να επιλεγεί ο κατάλληλος όρος προκειμένου οι ερωτώμενοι να κατανοήσουν την έννοια της συμμετοχής σε ένα τέτοιου τύπου πρόγραμμα, να απαντήσουν για το αν συμμετείχαν ή όχι, καθώς επίσης και να επιλέξουν τα κατά περίπτωση κίνητρα και εμπόδια. Ο όρος *σεμινάριο* είναι αρκετά οικείος σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού και για το λόγο αυτό επελέγη ως ο εισαγωγικός όρος στις σχετικές ερωτήσεις. Στη συνέχεια παρατίθενται συμπληρωματικά προς τον όρο αυτό και οι όροι *εκπαιδευτικό πρόγραμμα* και *εκπαιδευτική δραστηριότητα*, ενώ διευκρινίζεται ότι αναφερόμαστε σε δραστηριότητες εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος.

Για την περίπτωση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης προστίθεται στο τέλος της ερώτησης η έκφραση που αφορούσε το επάγγελμά σας. Για την περίπτωση της γενικής

εκπαίδευσης ενηλίκων, προκειμένου να εστιάσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο σε δραστηριότητες μη τυπικής κατά Coombs εκπαίδευσης, προστέθηκε ο προσδιορισμός *οργανωμένο* πριν από τους όρους *σεμινάριο, εκπαιδευτικό πρόγραμμα, εκπαιδευτική δραστηριότητα*, ενώ ακολούθησε η έκφραση *γενικής μόρφωσης / παιδείας που δεν αφορούσε το επάγγελμά σας* π.χ. σχολή γονέων, κάτι που αφορούσε κάποιο χόμπι σας, ή κάποιο άλλο ενδιαφέρον σας. Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν, αλλά και τα ευρήματα της ποιοτικής προσέγγισης της έρευνας του 2011, προκύπτει ότι τα ερευνητικά υποκείμενα κατανοούν το περιεχόμενο και τον τύπο της δραστηριότητας για την οποία τους ζητείται να δηλώσουν τη συμμετοχή τους και να εκφέρουν τις απόψεις τους για τα εμπόδια ή τα κίνητρα συμμετοχής. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της έρευνας, δηλαδή από το 2011 έως και το 2019 έχουν ληφθεί περισσότερες από 90 εις βάθος συνεντεύξεις κυρίως για να διερευνηθεί ο βαθμός κατανόησης των βασικών ερωτημάτων και παραγόντων (λόγοι/κίνητρα και εμπόδια).

Ένα άλλο ζήτημα αφορά σε μια βασική κατηγοριοποίηση των ερευνητικών υποκειμένων, τουλάχιστον όπως αυτή απαντάται σε αρκετές αντίστοιχες ερευνητικές προσπάθειες σε διεθνή κλίμακα. Με δεδομένο ότι κάποιοι ενήλικοι συμμετέχουν και κάποιοι όχι σε εκπαιδευτικά προγράμματα, είναι αναγκαίο να υπάρξει μια αρχική διαφοροποίηση στο επίπεδο του γενικού πληθυσμού μεταξύ των συμμετεχόντων (participants) και των μη συμμετεχόντων (non-participants). Ο βασικός παράγοντας που θεωρούμε ότι διαφοροποιεί τα άτομα του γενικού πληθυσμού έναντι της ανωτέρω συμπεριφοράς είναι το παράθυρο χρόνου εντός του οποίου επιλέγουμε να διερευνήσουμε τη συμμετοχή τους σε προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης.

Για το συγκεκριμένο ζήτημα θεωρούμε αναγκαίο να περιληφθούν δύο δέσμες ερωτήσεων:

(α) συμμετοχή κατά το τελευταίο έτος: η μεταβλητή αυτή μας δίνει τη δυνατότητα συγκρισιμότητας ως προς τα επίπεδα συμμετοχής με άλλες έρευνες (διεθνώς οι περισσότερες έρευνες βασίζονται σε αυτό το παράθυρο χρόνου προκειμένου να αποτυπώσουν τα ποσοστά συμμετοχής του ενήλικου πληθυσμού σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες).

(β) συμμετοχή κατά τα τελευταία πέντε έτη: θεωρήσαμε αναγκαίο να συμπεριλάβουμε αυτή τη μεταβλητή καθώς αποτυπώνει μια συστηματικότητα στη συμπεριφορά και μας δίνει ασφαλέστερα κριτήρια προκειμένου να εντάξουμε τα ερευνητικά υποκείμενα στις κατηγορίες των συμμετεχόντων και μη συμμετεχόντων.

Στην παρούσα έρευνα ως *συμμετέχων* ορίζεται αυτός που έχει συμμετάσχει τουλάχιστον σε ένα πρόγραμμα οποιουδήποτε τύπου κατά την τελευταία πενταετία.

Σημειώνουμε ότι οι ετήσιες έρευνες της Eurostat στις οποίες καταγράφεται το ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση (LFS- Labor Force Survey), χρησιμοποιούν ως παράθυρο χρόνου τον προηγούμενο μήνα (τέσσερις εβδομάδες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας). Αυτή η μεθοδολογική επιλογή εγείρει σημαντικά ζητήματα ως προς τη συγκρισιμότητα

των δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας με όλες τις άλλες στις οποίες χρησιμοποιείται ως παράθυρο χρόνου το έτος³. Αν επιλεγεί ως παράθυρο χρόνου ο μήνας, παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις για τη συμμετοχή στην μη-τυπική εκπαίδευση (Goglió & Meroni, 2014, σ. 2). Επομένως, δεν είναι εφικτό από τεχνική άποψη να συγκρίνουμε τα ευρήματα από τις ετήσιες έρευνες της Eurostat με τα ευρήματα των άλλων ερευνών στις οποίες αναφερθήκαμε και προφανώς και με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας.

1.2. Περιγραφή του ερωτηματολογίου και του δείγματος

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, αλλά και όπως είναι ευρύτερα αποδεκτό στο χώρο της εκπαιδευτικής έρευνας, η ποσοτική προσέγγιση με χρήση ερωτηματολογίου μας δίνει μια καλή εικόνα για την καταγραφή ενός φαινομένου σε μακρο-κλίμακα και επιπλέον μας παρέχει την υπό όρους δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων από το δείγμα στον γενικό πληθυσμό. Στις ποσοτικού τύπου έρευνες θεωρούμε ότι δύο είναι τα βασικά ζητήματα, ο τρόπος δόμησης των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και η δειγματοληψία.

Το ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε από τον επιστημονικό υπεύθυνο της έρευνας⁴, με γνώμονα τη διασφάλιση της συμβατότητας με αντίστοιχα εργαλεία άλλων διεθνών ερευνών, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα σύγκρισης των ευρημάτων. Το βασικότερο πρόβλημα ήταν να περιληφθούν (με ίδιες ή παρόμοιες διατυπώσεις) τα κίνητρα και τα εμπόδια που περιλαμβάνονται σε αντίστοιχα ερωτηματολόγια διεθνώς, αλλά και να προστεθούν (ή να απαλειφθούν) ορισμένα που εκτιμάται ότι έχουν (ή αντίστοιχα δεν έχουν) νόημα στο ελληνικό συγκείμενο⁵. Επομένως, κατά τη δόμηση του ερωτηματολογίου της έρευνας καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε η επιλογή και κατηγοριοποίηση των λόγων/κινήτρων και των εμποδίων συμμετοχής να ανταποκρίνεται στις τυπολογίες της διεθνούς βιβλιογραφίας προκειμένου να παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης, με την κατάλληλη όμως προσαρμογή ώστε να έχουν νόημα για την ελληνική κοινωνία). Οι κατηγορίες αυτές έχουν ως ακολούθως:

Κίνητρα / λόγοι συμμετοχής

Επαγγελματική αναβάθμιση

- Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου⁶
- Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές
- Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός/η στην εργασία μου

3 Κυρίως με τις έρευνες AES (Adult Education Survey) της Eurostat και PIAAC του ΟΟΣΑ.

4 Το ερωτηματολόγιο αυτό (PRB – Participation Reasons Barriers Questionnaire) έχει χρησιμοποιηθεί κατά τα τελευταία εννέα χρόνια σε περισσότερες από δέκα έρευνες για τη συμμετοχή των ενηλίκων, πέραν των τεσσάρων φάσεων αυτής της έρευνας.

5 Όπως, ενδεικτικά, η ερώτηση της κλίμακας EPS «για να επιτύχω την εισαγωγή μου σε άλλο σχολείο ή πανεπιστήμιο».

6 Τόσο για τα κίνητρα όσο και για τα εμπόδια έχουν σημειωθεί εδώ με έντονη γραμματοσειρά (bold) εκείνοι οι παράγοντες που εντάχθηκαν στο ερωτηματολόγιο για τα έτη 2015, 2016, 2018 και 2019 (βλ. Ενότητα 1.1).

- Για να βρω μια καλύτερη εργασία

Πιστοποίηση /αναγνώρισης της εκπαίδευσης

- Για να αποκτήσω τη βεβαίωση/πιστοποιητικό συμμετοχής
- Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα

Ενδιαφέρον για τη μάθηση

- Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα
- Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή

Προσωπική / οικογενειακή ζωή

- Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου
- Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής/οικογενειακής ζωής
- Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου

Κοινωνική συμμετοχή

- Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης
- Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο

Εμπόδια για συμμετοχή

Οι 22 παράγοντες που εντάχθηκαν στο ερωτηματολόγιο θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν με βάση την τυπολογία Cross ως εξής⁷ :

Καταστασιακά εμπόδια (situational):

- Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών
- Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου
- Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων
- Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών
- Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου

Θεσμικά (organizational):

- Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων
- Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου
- Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω
- Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ

⁷ Υπενθυμίζουμε ότι κατά την τυπολογία Rubenson-Desjardins οι δύο πρώτες κατηγορίες (καταστασιακά και θεσμικά), συνιστούν τα δομικά εμπόδια (structural barriers), ενώ διατηρείται η κατηγορία των προδιαθετικών εμποδίων.

- Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο
- Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση
- Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση
- Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται
- Δεν δίνεται βεβαίωση / πιστοποιητικό παρακολούθησης
- Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων
- Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα
- Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον

Προδιαθετικά (dispositional)

- Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας
- Αρκετά έχω μάθει έως τώρα
- Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο
- Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον
- Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο

Αποσαφήνιση χρήζει και μια ακόμη παράμετρος της έρευνας: θεωρούμε μεθοδολογικό σφάλμα να αντιστοιχίσουμε μονοσήμαντα τα μεν κίνητρα στους συμμετέχοντες, τα δε εμπόδια στους μη συμμετέχοντες και τούτο γιατί είναι πιθανόν ορισμένα εκ των κινήτρων για τους μη συμμετέχοντες να αποδεικνύονται στην πράξη ασθενέστερα των εμποδίων (και άρα να σημειώνεται εντέλει απουσία συμμετοχής), ενώ είναι επίσης πιθανόν ορισμένα εμπόδια να μειώνουν το βαθμό ή την ένταση συμμετοχής για τους συμμετέχοντες. Κρίνεται, επομένως, απαραίτητο να διατυπωθούν με κατάλληλο τρόπο ερωτήσεις προς τις δύο παραπάνω κατηγορίες, τόσο ως προς τα κίνητρα, όσο και ως προς τα εμπόδια. Στο ερωτηματολόγιο εκτός από τα τυπικά για όλες σχεδόν τις έρευνες δημογραφικά στοιχεία (λ.χ. φύλο, ηλικία, κλπ) περιελήφθησαν και ορισμένες μεταβλητές στη σημασία των οποίων έχουμε αναφερθεί στα θεωρητικά προλεγόμενα (όπως λ.χ. η συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις ή η πολιτική αυτοτοποθέτηση, βλ. και Καραλής, 2018).

Πέραν όμως του ερωτηματολογίου, στις ποσοτικού τύπου ερευνητικές προσεγγίσεις κρίσιμα ζητήματα είναι η επιλογή του δείγματος και η συλλογή των δεδομένων. Σε όλες τις φάσεις της έρευνας ο σχεδιασμός, η δειγματοληψία και η συλλογή των δεδομένων διεξήχθησαν από την εταιρεία ερευνών κοινής γνώμης, MARC A.E⁸. Τα βασικά στοιχεία των επιμέρους φάσεων της έρευνας έχουν ως ακολούθως:

⁸ Η εταιρεία ερευνών κοινής γνώμης MARC A.E. είναι μέλος του ΣΕΔΕΑ, της ESOMAR, της WAPOR και τηρεί τους κανονισμούς Π.Ε.Σ.Σ. (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων) και τους σχετικούς διεθνείς κώδικες δεοντολογίας για τη διεξαγωγή ερευνών κοινής γνώμης.

Εξεταζόμενος πληθυσμός: Αντιπροσωπευτικό δείγμα μισθωτών του δημόσιου⁹ και ιδιωτικού τομέα, αυτοαπασχολούμενων και εργοδοτών, καθώς και ανέργων.

Μέγεθος δείγματος: 1200 άτομα (2011), 1210 άτομα (2013), 800 άτομα (2015 και 2016), 802 άτομα (2018 και 2019).

Χρονικά διαστήματα συλλογής στοιχείων: 18/1/2012 έως 2/2/2012, 6/3/2014 έως 3/4/2014, 10/1/2017 έως 18/1/2017, 10/3/2020 έως 31/3/2020.

Περιοχές διεξαγωγής: Μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Λεκανοπέδιο Αττικής, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο, Λάρισα).

Μέθοδος δειγματοληψίας: Πολυσταδιακή τυχαία δειγματοληψία με χρήση quota με βάση τη θέση στην απασχόληση, το φύλο και τη γεωγραφική κατανομή¹⁰.

Μέθοδος συλλογής στοιχείων: Τηλεφωνικές συνεντεύξεις βάσει ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου.

Μετά την ανάλυση των δεδομένων παραδόθηκαν από την MARC A.E. οι πίνακες με τα στοιχεία της έρευνας. Τα βασικά ευρήματα ως προς τη συμμετοχή, τα κίνητρα και τα εμπόδια παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 2. Στους 83 πίνακες του Παραρτήματος 1, γίνεται λεπτομερέστερη παρουσίαση των δεδομένων της έρευνας ως προς επιμέρους κατηγορίες (λ.χ. κίνητρα με βάση το εκπαιδευτικό επίπεδο ή εμπόδια με βάση την ηλικία). Όταν κρίνεται απαραίτητο, κατά τη διεξαγωγή συγκρίσεων ή την παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων, γίνεται παραπομπή στους σχετικούς πίνακες του Παραρτήματος 1 (ΠΠ). Σημειώνουμε, ότι για να υπάρχει η δυνατότητα συγκρίσεων, στους πίνακες του Παραρτήματος 1 παρατίθενται τα δεδομένα από τις τέσσερις φάσεις της έρευνας.

⁹ Εκτός της έρευνας για τη συμμετοχή κατά το έτος 2011, όπου οι μισθωτοί του δημόσιου τομέα δεν συμπεριελήφθησαν στο δείγμα.

¹⁰ Τα σχετικά με τη σύνθεση του δείγματος στοιχεία, για την έρευνα που αφορά στα έτη 2018 και 2019, παρατίθενται στο Παράρτημα 2.

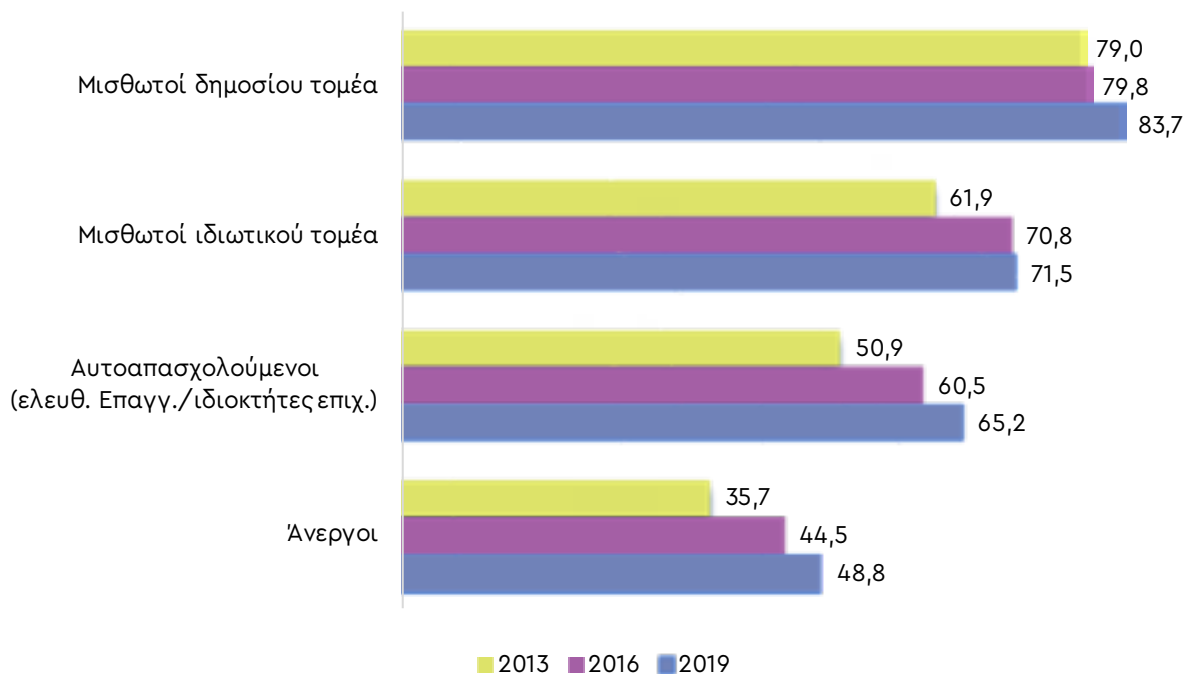
Κεφάλαιο 2

Παρουσίαση των
ερευνητικών ευρημάτων

Παρουσίαση των ερευνητικών ευρημάτων

2.1. Η συμμετοχή στη Διά Βίου Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η πρώτη από τις ερωτήσεις αναφορικά με τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα, αφορούσε στο αν έχουν συμμετάσχει οι ερωτώμενοι σε σεμινάριο ή εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχετικό με το επάγγελμά τους, το οποίο υλοποιήθηκε εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος. Όπως προέκυψε από τα δεδομένα, ποσοστό 66,2% δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει έστω μια φορά κατά το παρελθόν σε τέτοιου τύπου εκπαιδευτική δραστηριότητα. Αναλύοντας τα στοιχεία για τη συμμετοχή ως προς την επαγγελματική ιδιότητα, παρατηρούμε ότι οι εντός της αγοράς εργασίας πολίτες συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (βλ. Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1: Διαχρονική συμμετοχή σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα – ανάλυση ως προς την επαγγελματική ιδιότητα (2013, 2016, 2019)

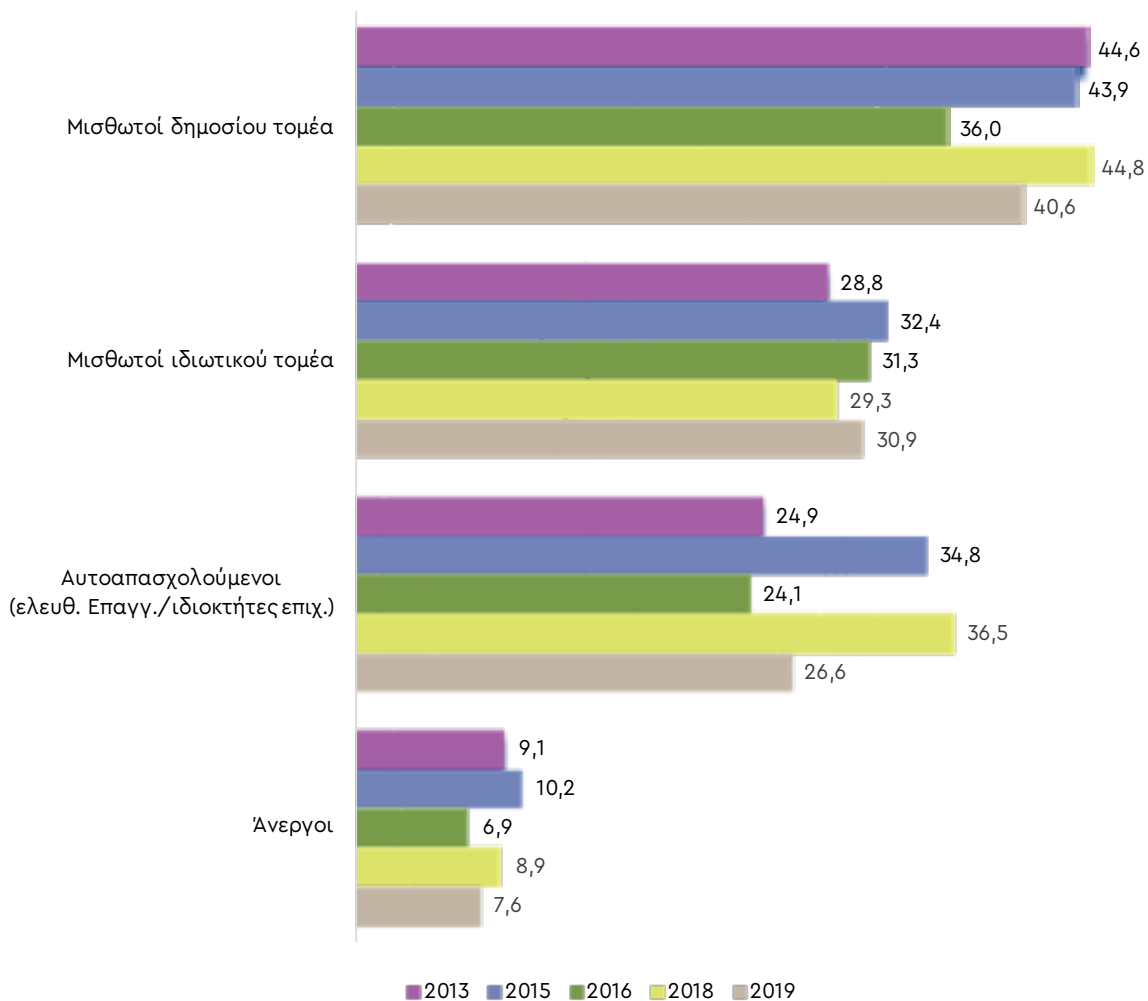
Ως προς τα λοιπά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων του δείγματος (n=802), προκύπτουν τα παρακάτω για όσους δηλώνουν ότι έχουν συμμετάσχει έστω και μια φορά κατά το παρελθόν σε πρόγραμμα:

- Σχετικά ισόρροπη είναι η κατανομή ως προς το φύλο (άνδρες: 66,0%, γυναίκες: 66,3%) και την ηλικία (αν και εμφανίζεται ένα αυξημένο ποσοστό συμμετοχής για την ηλικιακή κατηγορία 35-54 ετών).
- Ως προς τις περιοχές της χώρας, παρατηρούνται υψηλότερα ποσοστά στην Αττική (67,7%), το Ηράκλειο (67,4%) και τη Θεσσαλονίκη (66,0%), ενώ ακολουθούν η Πάτρα (62,9%) και η Λάρισα (60,8%).

- Τα έτη απασχόλησης επιδρούν στην παρακολούθηση προγραμμάτων (έως 5 έτη: 54,3%, 6-10 έτη: 68,5%, 11-20 έτη: 59,7%, 21-30 έτη: 72,9% και πάνω από 30 έτη: 77,8%).
- Η θέση στην ιεραρχία σχετίζεται με τα ποσοστά παρακολούθησης (εργαζόμενοι που εποπτεύουν: 75,6%, εργαζόμενοι που δεν εποπτεύουν: 61,6%).
- Οι ερωτώμενοι που δηλώνουν επαρκές οικογενειακό εισόδημα παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής (71,1%) έναντι εκείνων που δηλώνουν ανεπαρκές οικογενειακό εισόδημα (55,1%).
- Το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι ο παράγοντας που συνδέεται περισσότερο από όλα τα χαρακτηριστικά με τους ρυθμούς συμμετοχής σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μη τυπικής εκπαίδευσης, μάλιστα η ψαλίδα συμμετοχής «ανοίγει» όσο ανεβαίνει το εκπαιδευτικό επίπεδο (κατώτερη/μέση: 54,9%, μεταλυκειακή/ανώτερη: 62,0% και ανώτατη: 74,6%).
- Η συμμετοχή σε κοινωνικές οργανώσεις και συλλογικότητες συνδέεται με υψηλά ποσοστά συμμετοχής σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, τα μέλη σωματείων και συνδικάτων δηλώνουν συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε ποσοστό 75,9% (έναντι 63,9% των μη μελών), για τα μέλη εθελοντικής οργάνωσης το αντίστοιχο ποσοστό είναι 80,0% (έναντι 63,5% των μη μελών), ενώ για τα μέλη πολιτικών κομμάτων δεν παρουσιάζεται σημαντική διαφοροποίηση. Τα στοιχεία αυτά φαίνεται να επιβεβαιώνουν, τα όσα έχουν αναφερθεί στο θεωρητικό μέρος για τη σχέση μεταξύ της συμμετοχής σε κοινωνικές οργανώσεις και δίκτυα και τη συμμετοχή στη μη τυπική εκπαίδευση.
- Διαφοροποιήσεις παρατηρούνται και με βάση την πολιτική αυτοτοποθέτηση (Δεξιά/Κεντροδεξιά: 67,6%, Κέντρο: 74,6% και Κεντροαριστερά/Αριστερά: 67,2%),

Αναφορικά με τα ποσοστά που αφορούν τη συμμετοχή κατά την διάρκεια των ετών 2018 και 2019, ποσοστό 28,7% δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει έστω σε ένα σεμινάριο/εκπαιδευτικό πρόγραμμα/εκπαιδευτική δραστηριότητα που αφορούσε το επάγγελμα κατά τη διάρκεια του 2018, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το έτος 2019 είναι 25,6%. Σημειώνουμε ότι τα ποσοστά συμμετοχής κατά τα προηγούμενα έτη ήταν 22,7% (2016), 27,9% (2015), 24,0% (2013), ενώ για το 2011 υπολογίζεται προσεγγιστικά σε 18,3%¹¹. Η εξέλιξη της συμμετοχής σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης κατά την περίοδο 2013-2019, με ανάλυση ως προς την επαγγελματική ιδιότητα, παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 2. Όπως παρατηρούμε, η συμμετοχή παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς την επαγγελματική κατηγορία, καθώς οι άνεργοι εμφανίζουν σαφώς μικρότερη συμμετοχή από εκείνη των άλλων κατηγοριών, ενώ για τους μισθωτούς του δημόσιου τομέα τα ποσοστά είναι σαφώς μεγαλύτερα.

¹¹ Όπως αναφέρεται στο μεθοδολογικό μέρος κατά τις μετρήσεις του έτους 2011 δεν συμπεριλαμβάνονταν στο δείγμα οι δημόσιοι υπάλληλοι. Ο υπολογισμός όλων των ποσοστών για το έτος 2011 έχει γίνει με αναγωγή ώστε να είναι εφικτή η σύγκριση με τα δεδομένα των επόμενων ετών.

Διάγραμμα 2: Συμμετοχή σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατά τα έτη 2013 – 2019: ανάλυση ως προς την επαγγελματική ιδιότητα

Όσον αφορά τη συμμετοχή στη γενική εκπαίδευση ενηλίκων, κατά τα έτη 2018 και 2019 παρουσιάζεται σημαντική αύξηση. Συγκεκριμένα ποσοστό 13,7% δηλώνει ότι συμμετείχε κατά τη διάρκεια του 2018 σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα / εκπαιδευτική δραστηριότητα γενικής μόρφωσης/παιδείας, ενώ κατά τη διάρκεια του 2019 το αντίστοιχο ποσοστό είναι 15,5%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις προηγούμενες φάσεις είναι 9,8% (2016), 11,6% (2015), 11,6% (2013) και 9,7% (2011).

Περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι το ποσοστό των συμμετεχόντων και στους δύο τύπους προγραμμάτων (συνεχιζόμενη επαγγελματικής κατάρτισης και γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων) ανέρχεται σε 5,7% για το 2018 και 6,0% για το 2019. Επομένως, αν αναφερόμαστε σε συμμετέχοντες και όχι σε συμμετοχές (βλ. Καραλής, 2013, σ. 25) το ποσοστό του δείγματος που συμμετείχε σε δραστηριότητες διά βίου εκπαίδευσης ανέρχεται σε 36,7% για το έτος 2018 και 35,1% για το έτος 2019. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις προηγούμενες φάσεις είναι 28,8% (2016), 34,6% (2015), 31,4% (2013) και 26,5% (2011).

Ως προς τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης κατά το τελευταίο έτος (2019), από τα δεδομένα της έρευνας προκύπτουν τα παρακάτω¹²:

- Σχετικά ισόρροπη είναι η συμμετοχή ως προς το φύλο (άνδρες 24,8% και γυναίκες 26,6%).
- Υψηλότερη συμμετοχή εντοπίζεται στους δημοσίους υπαλλήλους (39,8%), έναντι του τομέα των υπηρεσιών (29,4%), ενώ πολύ χαμηλότερα είναι τα ποσοστά συμμετοχής για τον τομέα του εμπορίου (12,7%) και της μεταποίησης (10,0%).
- Ισόρροπη είναι και η συμμετοχή ως προς τις πόλεις (Αθήνα: 25,4%, Θεσσαλονίκη: 26,3%, Πάτρα: 26,7%, Ηράκλειο: 25,5% και Λάρισα: 24,2%).
- Σε σχέση με τα έτη επαγγελματικής εμπειρίας, τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής παρατηρούνται στα έτη 21–30 (32,9%), ενώ για τις υπόλοιπες κατηγορίες δεν σημειώνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις (τα ποσοστά κινούνται από 20,3% έως 24,7%).
- Τα ποσοστά συμμετοχής δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη διαφοροποίηση αναφορικά με τη θέση στην ιεραρχία (26,3% για όσους εποπτεύουν, έναντι 25,2% για αυτούς που δεν εποπτεύουν).
- Οι ερωτώμενοι που δηλώνουν επαρκές οικογενειακό εισόδημα συμμετείχαν σε σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό από όσους δήλωσαν ανεπαρκές (επαρκές: 29,0% έναντι 17,7%).
- Η παρακολούθηση προγραμμάτων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το εκπαιδευτικό επίπεδο (κατώτερη/μέση: 16,0%, μέση: 13,8%, μεταλυκειακή/ανώτερη: 19,9% και ανώτατη: 34,0%).
- Τα μέλη σωματείων και εθελοντικών οργανώσεων παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής έναντι των μη μελών (σωματείο: 34,9% έναντι 23,6%, εθελοντική οργάνωση: 40,3% έναντι 23,0%), ενώ για τα μέλη πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων η κατάσταση είναι διαφορετική (21,5% για τα μέλη, έναντι 26,0% για τα μη μέλη).

Ένα άλλο ζήτημα που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι η ένταση της συμμετοχής, η οποία στην παρούσα έρευνα αποτυπώθηκε με τον δείκτη που αναφέρεται στη συνολική διάρκεια των ωρών των σεμιναρίων που παρακολούθησαν οι συμμετέχοντες. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα δεδομένα που αφορούν στην ένταση συμμετοχής κατά τα έτη 2013, 2015, 2016, 2018 και 2019 (μέσος όρος ωρών παρακολούθησης σε ετήσια βάση), με ανάλυση ως προς τις επαγγελματικές κατηγορίες:

¹² Παρόμοιες τάσεις εμφανίζονται και για τη συμμετοχή κατά το έτος 2018.

Πίνακας 1: Ένταση συμμετοχής

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΩΡΕΣ	2013	2015	2016	2018	2019
Μισθωτοί δημόσιου τομέα	66,49	37,44	51,56	45,6	64,1
Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα	66,75	49,75	40,72	31,3	112,3
Ελεύθεροι επαγγελματίες/ιδιοκτήτες επιχειρήσεων	45,75	32,60	44,65	34,3	20,0
Άνεργοι	75,23	78,00	54,32	42,6	70,4
Σύνολο	61,57	44,52	45,21	36,2	68,59

Όπως παρατηρούμε, η ένταση συμμετοχής παρουσιάζει μια σημαντική μείωση κατά τα έτη 2015–2018, ενώ κατά το προηγούμενο έτος (2019) επανέρχεται στα σχετικά υψηλά επίπεδα του 2013. Οι άνεργοι είναι εκείνοι που παρακολουθούν προγράμματα μεγαλύτερης διάρκειας σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες. Εικάζουμε ότι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι άνεργοι παρακολουθούν περισσότερα επιδοτούμενα προγράμματα σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες (τα επιδοτούμενα προγράμματα συνήθως έχουν σχετικά μεγάλη διάρκεια). Μάλιστα σημειώνουμε ότι το έτος 2015 (που προσφέρθηκε μεγάλος αριθμός επιδοτούμενων προγραμμάτων), η διαφοροποίηση της έντασης συμμετοχής για τους ανέργους παρουσιάζει τις υψηλότερες τιμές (33,48 ώρες άνω του μέσου όρου, έναντι 13,66 ωρών για το 2013 και 9,11 για το 2016).

Ένας άλλος παράγοντας που θεωρείται ότι απεικονίζει την ένταση συμμετοχής είναι ο αριθμός προγραμμάτων που παρακολουθούν οι πολίτες σε ένα έτος. Η παράμετρος αυτή διερευνήθηκε καθόλη τη διάρκεια της έρευνας με βάση ερώτηση που αφορούσε στον αριθμό των προγραμμάτων κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας πριν το έτος αναφοράς. Και ο δείκτης αυτός διατηρείται σχετικά σταθερός, οι συμμετέχοντες δηλώνουν περίπου έξι προγράμματα για την πενταετία, δηλαδή περίπου ένα πρόγραμμα ανά έτος. Ενδεικτικά για το έτος 2019, ο μέσος όρος του αριθμού των προγραμμάτων είναι 6,11, αλλά με διαφοροποίηση ως προς τις επαγγελματικές κατηγορίες. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας, οι ελεύθεροι επαγγελματίες/αυτοαπασχολούμενοι παρακολουθούν 8,5 προγράμματα κατά μέσον όρο στη διάρκεια της πενταετίας, οι δημόσιοι υπάλληλοι 7,8, οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα 4,6 και οι άνεργοι 3,8.

Όπως έχουμε αναφέρει (Καραλής, 2013), με δεδομένο ότι τα ποσοστά συμμετοχής κινούνται σε χαμηλά επίπεδα, θεωρούμε ότι παρουσιάζει ενδιαφέρον να διερευνηθεί αφενός το κατά πόσον οι πολίτες θεωρούν ότι οι χαμηλοί ρυθμοί συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευσή τους

δημιουργούν κάποιο έλλειμμα και αφετέρου οι τρόποι με τους οποίους το έλλειμμα αυτό καλύπτεται. Οι ενδεχόμενοι τρόποι υποκατάστασης της συμμετοχής σε δραστηριότητες εκπαίδευσης ενηλίκων θα μπορούσαν να αναζητηθούν στους θεσμούς και μηχανισμούς της άτυπης εκπαίδευσης, δηλαδή σε εκείνους τους θεσμούς που κατά την τυπολογία Coombs θεωρείται ότι έχουν έναν λανθάνοντα εκπαιδευτικό ρόλο (όπως λ.χ. η εργασία, η οικογένεια, τα ΜΜΕ, οι βιβλιοθήκες, το διαδίκτυο, οι οργανώσεις και ενώσεις πολιτών). Είναι προφανές ότι μια ολοκληρωμένη απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν είναι εφικτό να δοθεί στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, ωστόσο για τον τομέα της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, από τα ευρήματα προκύπτει ότι η συμμετοχή σε θεσμούς που συνδέονται άμεσα με την ιδιότητα του ενεργού πολίτη (και η οποία θα μπορούσε δυνητικά να θεωρηθεί ότι υποκαθιστά τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες) κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Για τον τομέα της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης επιχειρήθηκε να διερευνηθούν οι τρόποι ενδεχόμενης αναπλήρωσης και υποκατάστασης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων από τους ερωτώμενους που δεν συμμετείχαν σε πρόγραμμα κατά την τελευταία πενταετία (βλ. πίνακα 2).

Πίνακας 2: Τρόποι αναπλήρωσης της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση

Τρόποι αναπλήρωσης	2011	2013	2016	2019
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ιντερνετ)	39,7*	56,3	51,4	59,4
Από άλλους συναδέλφους	33,9	30,9	33,2	34,4
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	41,5	27,8	33,0	34,0
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	23,8	20,8	17,9	21,8
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά τη δουλειά μου	10,4	7,9	10,9	12,2
Από εκθέσεις / ημερίδες	1,7	1,3	—	—
Από το σωματείο / σύλλογο / επιμελητήριο	1,4	1,3	—	—
Από τα ΜΜΕ	0,8	1,4	0,8	—
Από τον ΟΑΕΔ	—	0,8	0,6	—
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς	—	1,1	—	—
Άλλο	1,4	2,0	0,6	1,3
Δεν ενημερώνομαι / δεν ασχολούμαι / ΔΑ	—	1,3	—	—

Βάση: όσοι δεν συμμετείχαν σε πρόγραμμα.

* Ποσοστό (%)

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 2, διαρκώς και αυξάνεται η χρήση του Ιντερνετ ως μέσου «αναπλήρωσης» της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση, αλλά και ως βασικού παράγοντα αυτομόρφωσης για την επικαιροποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς κατά την περίοδο 2011–2019 παρουσιάζει αύξηση κατά περίπου είκοσι ποσοστιαίες μονάδες. Η άτυπη εκπαίδευση κατά την εργασία (ενημέρωση κατά την εργασία και ενημέρωση από άλλους συναδέλφους) εξακολουθεί να παραμένει ένας σημαντικός μηχανισμός αναπλήρωσης της συμμετοχής. Άλλοι παράγοντες δεν φαίνεται να θεωρούνται σημαντικοί από τους συμμετέχοντες, ενώ χαμηλό είναι το ποσοστό όσων θεωρούν ότι δεν χρειάζεται να γνωρίζουν κάτι παραπάνω για να ανταπεξέλθουν στην εργασία τους.

Στην ερώτηση που αφορούσε στην επιθυμία συμμετοχής κατά το επόμενο έτος σε πρόγραμμα που να αφορά το επάγγελμα, ποσοστό 73,2% τοποθετείται θετικά έναντι 75,7% για το έτος 2016, 72,2% για το έτος 2013 και 68,1% για το έτος 2011. Δηλαδή, καθόλη τη διάρκεια της περιόδου 2011–2019 ο συγκεκριμένος δείκτης διατηρείται σχετικά σταθερός – 3 στους 4 πολίτες δηλώνουν επιθυμία συμμετοχής σε πρόγραμμα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Σημειώνουμε, μάλιστα ότι το ποσοστό αυτό δεν διαφοροποιείται σημαντικά ανά επαγγελματική κατηγορία. Όπως και σε όλες τις προηγούμενες φάσεις της έρευνας η απόσταση μεταξύ της επιθυμίας συμμετοχής και της συμμετοχής εξακολουθεί να παραμένει πολύ μεγάλη, κάτι που καθιστά την αποτύπωση των κινήτρων, και κυρίως των εμποδίων στη συμμετοχή, ζήτημα κομβικής σημασίας για τη διερεύνηση των τρόπων διεύρυνσης της πρόσβασης των πολιτών σε εκπαιδευτικά προγράμματα.

2.2. Κίνητρα συμμετοχής

Οι ερωτήσεις τόσο για τους λόγους και τα κίνητρα, όσο και για εμπόδια στη συμμετοχή βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε παράγοντες που έχουν εντοπιστεί κατά την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας, και κυρίως του περιεχομένου των ερωτηματολογίων που διαχρονικά χρησιμοποιούνται για τη διερεύνηση των συγκεκριμένων ζητημάτων (βλ. σχετικά και Καραλής, 2013, σσ. 48–53).

Και για τις δύο περιπτώσεις (κίνητρα και εμπόδια) οι ερωτώμενοι τοποθετήθηκαν τρεις φορές κατά τις δύο πρώτες φάσεις της έρευνας (συμμετοχή για τα έτη 2011 και 2013). Την πρώτη φορά τους ζητήθηκε να τοποθετηθούν θετικά ή αρνητικά στο κατά πόσον αναγνωρίζουν ένα κίνητρο ή ένα εμπόδιο στη δική τους περίπτωση, με δυνατότητα να επιλέξουν ακόμη και όλους τους παράγοντες. Στη συνέχεια τους ζητήθηκε να επιλέξουν τους τρεις σημαντικότερους και εν συνεχεία τον σημαντικότερο από τους παράγοντες. Ο συγκεκριμένος τρόπος διερεύνησης επελέγη προκειμένου αφενός να έχουμε μια εικόνα του βαθμού στον οποίο απαντάται ένα κίνητρο ή εμπόδιο και αφετέρου να δώσουμε τη δυνατότητα στους ερωτώμενους μέσω μιας διαδικασίας διαδοχικού περιορισμού των επιλογών τους να επιλέξουν τους κατά την άποψή τους σπουδαιότερους παράγοντες. Στις δύο τελευταίες φάσεις της έρευνας (2016 και 2019) οι συμμετέχοντες, όπως αναφέρθηκε στο μεθοδολογικό μέρος τοποθετήθηκαν δύο

φορές (μια φορά για το αν αναγνωρίζουν καθέναν παράγοντα στη δική τους περίπτωση και μια φορά για το ποιόν παράγοντα θεωρούν ως σημαντικότερο). Επίσης, τοποθετήθηκαν μόνον για τους δέκα πρώτους παράγοντες, έτσι όπως αυτοί είχαν ιεραρχηθεί στις δύο πρώτες φάσεις της έρευνας (βλ. και ενότητα 1.1). Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα δεδομένα όλων των φάσεων της έρευνας (2011, 2013, 2016 και 2019) για τα κίνητρα, με ιεράρχηση των παραγόντων ως προς την τελευταία φάση.

Πίνακας 3: Κίνητρα/λόγοι συμμετοχής

Λόγοι	2011	2013	2106	2019
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	90,0*	89,9	92,4	92,3
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός/η στην εργασία μου	86,4	88,9	90,5	89,8
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	85,1	85,5	89,0	88,0
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	79,2	81,1	84,1	81,6
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	76,3	79,3	75,4	76,5
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	57,7	66,6	68,9	71,4
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	71,8	77,3	74,6	67,9
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	56,1	54,4	62,5	56,6
Για να αποκτήσω το πιστοποιητικό / βεβαίωση συμμετοχής	58,0	62,4	61,9	55,0
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	63,9	64,7	62,1	54,9
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	52,6	68,9	—	—
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	50,9	53,8	—	—
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	37,3	43,9	—	—
Για να ξεφύγω από τα προβλήματα της προσωπικής / οικογενειακής ζωής	21,9	26,5	—	—

* Ποσοστό %

Όπως παρατηρούμε, παρά τις αυξομειώσεις στα ποσοστά ορισμένων από τους λόγους συμμετοχής, ουσιαστικά η εικόνα παραμένει διαχρονικά η ίδια σε όλες τις φάσεις της έρευνας. Οι βασικές τάσεις παραμένουν ίδιες, δηλαδή υψηλά ποσοστά παρατηρούνται στις κατηγορίες «ενδιαφέρον για τη μάθηση» και «επαγγελματική αναβάθμιση».

Μικρές είναι οι διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα δεδομένα του προηγούμενου πίνακα, ως προς την κατάταξη των κινήτρων όταν οι ερωτώμενοι καλούνται να κάνουν μία μόνον επιλογή (πίνακας 4). Συγκεκριμένα, η αύξηση των οικονομικών απολαβών συγκεκριώνει πλέον μεγαλύτερα ποσοστά έναντι της διατήρησης της θέσης εργασίας, ενώ πολύ υψηλά παραμένουν οι επιλογές που παραπέμπουν σε υψηλή αξιοδότηση της μάθησης, αφού στις τέσσερις πρώτες επιλογές εντάσσονται οι παράγοντες «γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα» και «γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή». Η διατήρηση της θέσης εργασίας φαίνεται ότι συγκεντρώνει χαμηλότερα ποσοστά όσο απομακρυνόμαστε χρονικά από την έναρξη της οικονομικής κρίσης.

Πίνακας 4: Κίνητρα/λόγοι συμμετοχής (μία επιλογή)

Λόγοι	2011	2013	2016	2019
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός/η στην εργασία μου	24,3*	20,3	25,9	30,9
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	17,2	15,2	21,5	16,8
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	16,9	18,5	17,0	16,4
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	5,7	7,7	10,3	11,8
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	19,3	16,8	9,7	6,3
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	3,1	2,6	4,9	6,0
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	6,2	7,9	5,2	5,1
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	2	2,1	2,8	3,6
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	1	1,8	1,5	1,5
Για να αποκτήσω το πιστοποιητικό / βεβαίωση συμμετοχής	0,8	0,9	1,2	1,0
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	1,2	2,3	—	—
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	1	1,3	—	—
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	0,5	0,8	—	—
Για να ξεφύγω από τα προβλήματα της προσωπικής / οικογενειακής ζωής	0,3	0,5	—	—
Άλλο	0,2	0,6	—	—
ΔΑ	0,3	0,7	—	0,5

* Ποσοστό %

Η ανάλυση ως προς τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του δείγματος (βλ. ΠΠ10 έως ΠΠ37) ανέδειξε τις ακόλουθες αξιοσημείωτες τάσεις διαφοροποίησης:

- Η διατήρηση της θέσης εργασίας κι η αύξηση των απολαβών κινούνται πολύ χαμηλότερα σε ποσοστά για την περίπτωση των μισθωτών του δημόσιου τομέα σε σχέση με τις άλλες επαγγελματικές κατηγορίες.
- Οι γυναίκες επιλέγουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους άνδρες τους λόγους που σχετίζονται με τη διατήρηση της θέσης εργασίας, την εύρεση καλύτερης εργασίας, την αποδοτικότητα στην εργασία και την αύξηση των τυπικών προσόντων.
- Η αύξηση των απολαβών λειτουργεί σε μεγαλύτερο βαθμό ως κίνητρο για τους αποφοίτους κατώτερης και μέσης εκπαίδευσης έναντι των αποφοίτων μεταλυκειακής/ ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης.

Γενικεύοντας, αν αναλύσουμε τα ευρήματα για όλες τις φάσεις της έρευνας μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα ότι η ιεράρχηση των κινήτρων διατηρείται σχετικά σταθερή. Με βάση την ομαδοποίηση που έχουμε παραθέσει στο μεθοδολογικό μέρος, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι οι παράγοντες που σχετίζονται κυρίως με τις κατηγορίες της επαγγελματικής αναβάθμισης και του ενδιαφέροντος για τη μάθηση και δευτερευόντως οι παράγοντες που εντάσσονται στην κατηγορία της πιστοποίησης και αναγνώρισης της εκπαίδευσης επιλέγονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τους ερωτώμενους. Αντίθετα, παράγοντες που εντάσσονται στις κατηγορίες της προσωπικής/οικογενειακής ζωής και της κοινωνικής συμμετοχής συγκεντρώνουν χαμηλότερα ποσοστά.

2.3. Εμπόδια για συμμετοχή

Όπως έχει αναφερθεί στο μεθοδολογικό μέρος η διερεύνηση των εμποδίων, δηλαδή των παραγόντων εκείνων που απομειώνουν τον βαθμό συμμετοχής ή καθιστούν απαγορευτική την πρόσβαση των ενηλίκων σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, πραγματοποιήθηκε με παρόμοιο τρόπο με εκείνον των κινήτρων για όλες τις φάσεις της έρευνας. Στον Πίνακα 5 παρουσιάζονται τα ευρήματα των επιμέρους φάσεων της έρευνας όταν οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν όλα τα εμπόδια.

Πίνακας 5: Εμπόδια για συμμετοχή

	2011	2013	2016	2019
Κόστος συμμετοχής	81,4*	82,9	83,4	80,2
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	47,4	54,2	59,0	65,5
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να παρακολουθήσω	56,5	62,4	63,3	61,1
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	68,2	70,6	66,8	57,2
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	48,0	57,5	57,9	55,0
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	44,7	48,1	43,1	45,6
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	42,0	45,0	47,1	42,8
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	28,3	41,8	46,2	36,1
Δεν δίνεται βεβαίωση / πιστοποιητικό παρακολούθησης	29,7	34,2	32,2	32,8
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	29,2	31,7	30,9	29,1
Μπορώ να μάθω και με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	26,5	29,7	—	—
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	26,1	30,6	—	—
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	21,4	23,0	—	—
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	19,9	26,9	—	—
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	15,5	21,4	—	—
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	15,3	19,9	—	—
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	15,2	20,2	—	—
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	10,9	14,2	—	—
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	9,5	12,5	—	—
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια μου θυμίζουν το σχολείο	6,7	8,9	—	—
Είμαι πολύ μεγάλος/η πλέον για να μάθω	6,7	7,3	—	—
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	4,0	5,7	—	—

* Ποσοστό %

Όπως παρατηρούμε το κόστος συμμετοχής παραμένει διαχρονικά το μεγαλύτερο εμπόδιο αφού επιλέγεται από ποσοστό υψηλότερο του 80% σε όλες τις φάσεις της έρευνας. Μετά το 2013 προκύπτει μια αρκετά σημαντική αύξηση του ποσοστού εκείνων που δηλώνουν ως εμπόδιο την έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (από 28,3% το 2011 σε 36,1% το 2019), καθώς επίσης και μια σταθερή αύξηση του εμποδίου που σχετίζεται με την ποιότητα των προσφερόμενων προγραμμάτων. Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι, σε όλες τις φάσεις της έρευνας, στα πρώτα δέκα κατά σειρά εμπόδια εντοπίζονται επτά που εντάσσονται στην κατηγορία των θεσμικών και τρία στην κατηγορία των καταστασιακών εμποδίων (με βάση την τυπολογία Cross), ενώ και τα δέκα πρώτα εμπόδια εντάσσονται στην κατηγορία των δομικών κατά Rubenson-Desjardins. Γενικότερα, τα προδιαθετικά εμπόδια δεν φαίνεται να συνιστούν σημαντικούς ανασχετικούς παράγοντες για το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, καθώς τα περισσότερα εξ αυτών κατατάσσονται χαμηλά, τουλάχιστον στις δύο πρώτες φάσεις της έρευνας.

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη στην κατάταξη των εμποδίων για τις τρεις φάσεις της έρευνας, όταν οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν ένα μόνον εμπόδιο.

Πίνακας 6: Εμπόδια για συμμετοχή (μία επιλογή)

	2011	2013	2016	2019
Κόστος συμμετοχής	46,9*	44,1	38,1	34,0
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	11,9	12,9	16,1	18,2
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	3,3	2,6	11,1	13,6
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	8,5	12,1	13,5	11,3
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	5,9	5,3	6,5	5,2
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	4,9	3,1	5,1	4,8
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να παρακολουθήσω	3,2	3,5	4,6	4,6
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	1,9	1,2	1,9	4,1
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	2,1	2,6	1,9	2,0
Δεν δίνεται βεβαίωση / πιστοποιητικό παρακολούθησης	0,8	0,9	1,3	1,8
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	2,0	0,9	—	—
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	1,8	1,9	—	—
Μπορώ να μάθω και με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	1,2	1,3	—	—

Είμαι πολύ μεγάλος/η πλέον για να μάθω	1,0	0,9	–	–
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	0,8	1,1	–	–
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	0,5	0,3	–	–
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	0,4	1,2	–	–
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	0,4	1,0	–	–
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,3	0,4	–	–
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια μου θυμίζουν το σχολείο	0,3	0,3	–	–
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	–	0,1	–	–
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	–	0,1	–	–

* Ποσοστό %

Όπως παρατηρούμε από τα δεδομένα του πίνακα 6, όταν οι ερωτώμενοι καλούνται να δηλώσουν ένα μόνον εμπόδιο, το κόστος συμμετοχής επιλέγεται περίπου από τους μισούς στις δύο πρώτες φάσεις της έρευνας (2011 και 2013), ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται μια σημαντική μείωση που φτάνει έως και τις 12 ποσοστιαίες μονάδες (34,0% το 2019). Σχετική αύξηση παρουσιάζει για το 2016 το ποσοστό του παράγοντα που αναφέρεται στην έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών. Ωστόσο, ένα σημαντικό εύρημα για την περίοδο μετά το 2013, που ουσιαστικά είναι και η μοναδική περίπτωση διαφοροποίησης ως προς την ιεράρχηση των εμποδίων, είναι η πολύ μεγάλη αύξηση του παράγοντα που αναφέρεται στην ποιότητα και την οργάνωση των προγραμμάτων. Συγκεκριμένα ποσοστό 13,6 % και 11,1% επιλέγει αυτόν τον παράγοντα ως το σημαντικότερο εμπόδιο για συμμετοχή κατά το 2019 και το 2016, αντίστοιχα – ενώ στις δύο προηγούμενες φάσεις το αντίστοιχο ποσοστό κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (3,3% και 2,6%). Η σημαντική αυτή αύξηση παραπέμπει σε μια σοβαρή πτώση στο επίπεδο ποιότητας των προσφερόμενων προγραμμάτων κατά την τελευταία πενταετία. Ωστόσο, σε μια γενική θεώρηση, η σειρά των εμποδίων παραμένει σχετικά σταθερή σε όλες τις φάσεις της έρευνας.

Προκειμένου να διερευνηθούν περαιτέρω οι συνθήκες οι οποίες θα μπορούσαν λειτουργήσουν θετικά στην κατεύθυνση της άρσης των αναφερόμενων εμποδίων, ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να επιλέξουν ορισμένους παράγοντες που θα τους διευκόλυναν στην παρακολούθηση προγραμμάτων – με τη δυνατότητα να σημειώσουν έως τρεις επιλογές (βλ. πίνακα 7).

Πίνακας 7: Παράγοντες που διευκολύνουν τη συμμετοχή

	2011	2013	2016	2019
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	26,9	31,0	37,9	38,7
Βελτίωση του μισθού	39,3*	34,2	41,5	31,8
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	23,4	29,0	36,0	28,6
Διευκολύνσεις από την εργασία	23,3	25,4	25,3	28,2
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	17,2	16,2	24,8	19,2
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	27,3	26,4	24,1	14,4
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	9,9	13,3	12,3	8,1
Άλλο	3,4	2,6	2,0	2,8

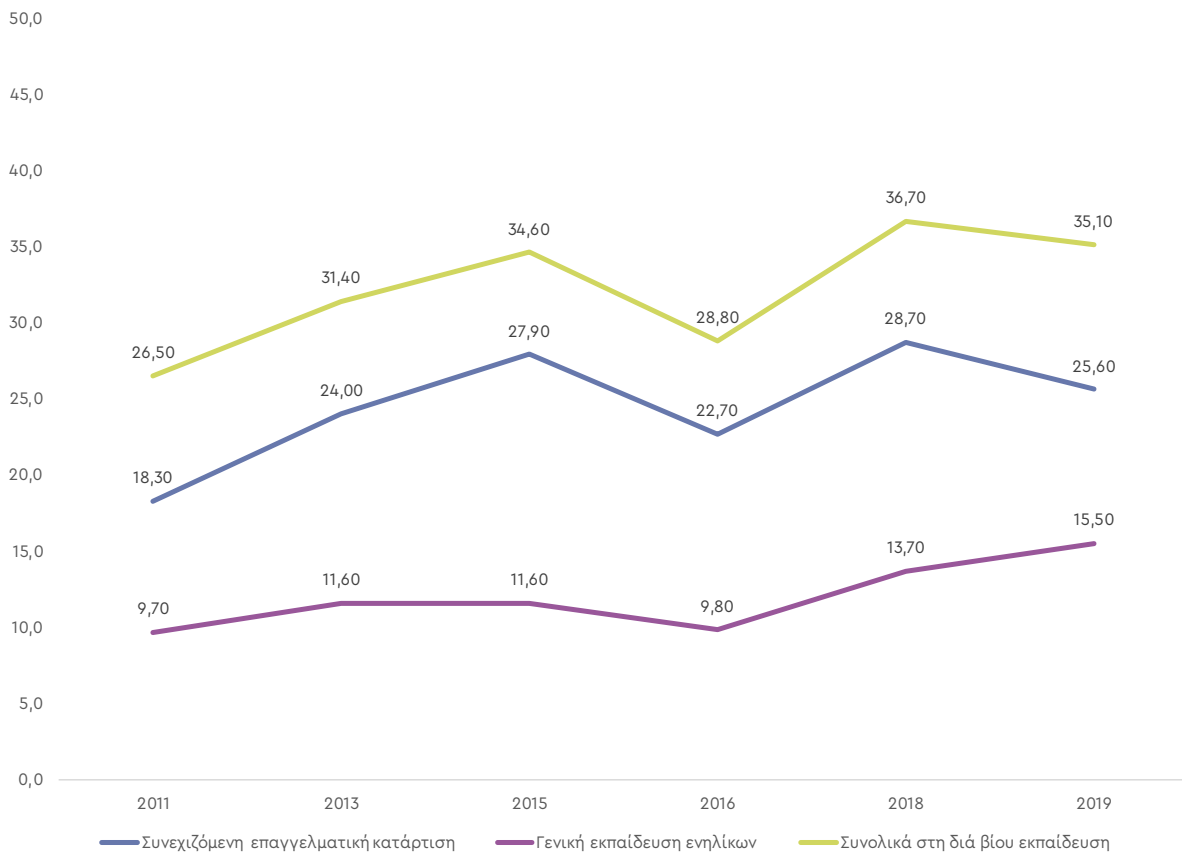
* Ποσοστό %

Όπως παρατηρούμε με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 7:

- Η υλοποίηση των προγραμμάτων με μορφές εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεωρείται σημαντικός διευκολυντικός παράγοντας, καθώς τον επιλέγει ένα σταδιακά αυξανόμενο ποσοστό (από 26,9% στο 38,7%). Ωστόσο θεωρούμε σημαντικό να σημειωθεί ότι τον παράγοντα αυτό επιλέγουν λιγότεροι από τέσσερις στους δέκα πολίτες. Τον παράγοντα αυτό φαίνεται να επιλέγουν περισσότερο οι άνδρες από τις γυναίκες (41,2% – 36,0%), όσοι εποπτεύουν στην εργασία τους (44,9% – 36,0%), οι έγγαμοι (41,8% – 32,6%), οι έχοντες επαρκές εισόδημα (42,% – 31,0%), καθώς επίσης και όσοι έχουν υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο (32,5% – 38,4% – 47,9%).
- Η βελτίωση των απολαβών είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για τους ερωτώμενους διαχρονικά (παρόλο που το 2019 κατατάσσεται δεύτερος). Το εύρημα αυτό θα μπορούσε να συνδεθεί με το βασικότερο εμπόδιο (κόστος συμμετοχής).

3.1. Η εξέλιξη των ποσοστών συμμετοχής

Στην παρούσα ερευνητική έκθεση αποτυπώνονται οι τάσεις και οι μεταβολές στη συμμετοχή των ενηλίκων σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες μη τυπικής εκπαίδευσης, καθώς και στα κίνητρα και τα εμπόδια που προωθούν ή δυσχεραίνουν αυτή τη συμμετοχή. Όπως έχουμε αναφέρει η έρευνα διεξήχθη για πρώτη φορά το 2011 και εν συνεχεία καταγράφηκαν τα ποσοστά συμμετοχής για τα έτη 2013, 2015, 2016, 2018 και 2019. Η διαχρονική εξέλιξη των ποσοστών συμμετοχής παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3.

Διάγραμμα 3: Διαχρονική εξέλιξη της συμμετοχής ενηλίκων στη δια βίου εκπαίδευση (2011-2019)

Με βάση τα ευρήματα των διαδοχικών φάσεων της έρευνας προκύπτει ότι υπάρχει μια σαφής αυξητική τάση της συμμετοχής μεταξύ των ετών 2011 και 2013 η οποία συνεχίζεται και το 2015. Συγκεκριμένα μεταξύ των ετών 2011 και 2013 η αύξηση είναι της τάξης των 5 ποσοστιαίων μονάδων, ενώ μεταξύ των ετών 2013 και 2015 η αύξηση είναι περίπου 3 ποσοστιαίες μονάδες. Συνολικά, την περίοδο 2011-2015 η συμμετοχή αυξάνεται κατά 8,1%. Ωστόσο, το έτος 2016 σημειώνεται μια εξαιρετικά σημαντική μείωση των ποσοστών συμμετοχής που αγγίζει περίπου τις 6 ποσοστιαίες μονάδες, με αποτέλεσμα τα ποσοστά συμμετοχής να επανέρχονται στα επίπεδα του 2011. Για τα έτη 2018 και 2019 έχουμε εκ νέου αύξηση της συμμετοχής, καθώς επίσης και τα υψηλότερα επίπεδα όλης της περιόδου 2011-2019. Ουσιαστικά κατά την

περίοδο που καλύπτει η παρούσα έρευνα η συμμετοχή παρουσιάζει μια αύξηση κατά περίπου 30%, ή διαφορετικά μια απόλυτη αύξηση κατά 8,6 ποσοστιαίες μονάδες.

Επισκοπώντας τα δεδομένα άλλων ερευνών, κυρίως εκείνων της Eurostat, είναι αναγκαίο να επιστημονούμε ότι όπως έχουμε αναλυτικά αναφέρει στην ενότητα 1.1, δεν είναι εφικτό να γίνουν συγκρίσεις με τις έρευνες στις οποίες χρησιμοποιείται διαφορετικό παράθυρο χρόνου για τη μέτρηση της συμμετοχής. Σημειώνουμε, όμως ότι στις έρευνες της Eurostat παρατηρείται μια διαρκής αυξητική τάση στη διάρκεια αυτής της περιόδου (τα αντίστοιχα ποσοστά είναι: 2011 – 2,8%, 2013 – 3,2%, 2015 – 3,3%, 2016 – 4,0%, 2018 – 4,5)¹³. Ωστόσο, και σε αυτές τις έρευνες η Ελλάδα αποκλίνει σημαντικά από τον μέσο όρο στην ΕΕ-28 (2011: 9,1% και 2016: 10,8%) – για το 2018 κατατάσσεται όγδοη χώρα από το τέλος ως προς τα ποσοστά συμμετοχής ανάμεσα στις 35 χώρες που περιλαμβάνει η συγκεκριμένη έρευνα.

Είναι ευνόητο ότι μόνον από τα δεδομένα που παρατέθηκαν στο Διάγραμμα 1, δεν είναι δυνατόν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τις αιτίες που θα μπορούσαν να ερμηνεύσουν την εξέλιξη των ποσοστών και, κυρίως, την σημαντική μείωση που παρατηρείται κατά το έτος 2016. Θεωρούμε ότι οι παρατηρούμενες αυξομειώσεις στα ποσοστά να μπορούν να αποδοθούν στις αντίστοιχες αυξομειώσεις στην προσφορά επιδοτούμενων προγραμμάτων από ευρωπαϊκούς πόρους. Η αύξηση αυτή ήταν σημαντική κατά τη διάρκεια της περιόδου 2011–2013 (βλ. σχετικά Παϊδούση, 2012 και Παϊδούση, 2013 για μια σύγκριση του όγκου των παρεμβάσεων). Στη συνέχεια, παρατηρήθηκε μια σημαντική αύξηση της προσφοράς επιδοτούμενων προγραμμάτων κατά το έτος 2015, η οποία όμως ανακόπηκε κατά το έτος 2016, οπότε ο αριθμός των επιδοτούμενων προγραμμάτων ήταν κατά πολύ μικρότερος, ενώ αυξάνεται και πάλι στη συνέχεια¹⁴. Ενδεχομένως, οι παρατηρούμενες αυξομειώσεις των ποσοστών να αποτελούν και μια ένδειξη για τη συνδρομή των επιδοτούμενων προγραμμάτων στο συνολικό ποσοστό συμμετοχής. Αυτό που προκύπτει με βάση την ανάλυση των διαχρονικών δεδομένων της έρευνας είναι ότι έχει αναπτυχθεί μια ιδιωτική αγορά κατάρτισης, το μέγεθος της οποίας είναι συγκρίσιμο με το εποπτευόμενο μέρος της διά βίου εκπαίδευσης ενηλίκων.

Με δεδομένο μάλιστα ότι το κόστος παραμένει διαχρονικά το σημαντικότερο εμπόδιο για τη συμμετοχή μπορούμε να εικάσουμε ότι οι πολίτες χρηματοδοτούν κατά ένα σημαντικό ποσοστό τη συμμετοχή τους σε προγράμματα διά βίου εκπαίδευσης. Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι ένα διαχρονικά υψηλό ποσοστό, που κυμαίνεται από 68,1% (2011) έως 73,2% (2019), δηλώνει πρόθεση συμμετοχής σε προγράμματα διά βίου εκπαίδευσης, ενώ από τα ευρήματα του ποιοτικού μέρους της έρευνας του 2011 προκύπτει ότι οι πολίτες αποδίδουν μεγάλη σημασία στη συνεχιζόμενη εκπαίδευσή τους (βλ. και Καραλής, 2013, σσ. 86–93). Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι το εύρημα της τελευταία φάσης της έρευνας

¹³ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc440>.

¹⁴ Είναι χαρακτηριστικό ότι το ποσοστό συμμετοχής των ανέργων, που είναι ο βασικός πληθυσμός-στόχος των επιδοτούμενων προγραμμάτων, μειώνεται από 10,2% σε 6,9% μεταξύ των ετών 2015 και 2016 και στη συνέχεια αυξάνεται και πάλι κατά τη διάρκεια των ετών 2018 και 2019.

που αφορά τα προγράμματα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων: η σχετικά σταθερή μακροχρόνια απουσία συστηματικής παρέμβασης από την πλευρά της Πολιτείας¹⁵, είχε ως αποτέλεσμα την πολύ σημαντική διόγκωση αυτού του τμήματος της αγοράς. Μετά από περίπου έξι έτη όπου η συμμετοχή στη γενική εκπαίδευση ενηλίκων, κινείται περί το 10%, από το 2018 και μετά παρουσιάζει μια απότομη αύξηση που για το 2019 είναι της τάξης των 5,7 ποσοστιαίων μονάδων (εσωτερική αύξηση περίπου 60%). Εκδηλώνεται δηλαδή μια ζήτηση από την πλευρά των πολιτών για προγράμματα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, η οποία και συνεισφέρει εξίσου με τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση στην αύξηση των γενικών ποσοστών συμμετοχής, αφού από το 2016 έως το 2019 η συμμετοχή στα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης παρουσιάζει εσωτερική αύξηση κατά περίπου 15%.

3.2. Οι ανισότητες κατά τη συμμετοχή

Όπως έχει αναφερθεί και στις προηγούμενες ερευνητικές εκθέσεις, ένα βασικό πεδίο έρευνας στις πολιτικές διά βίου μάθησης είναι εκείνο της εσωτερικής διάρθρωσης της συμμετοχής και της αποτύπωσης των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων. Με άλλους όρους, το βασικό ερώτημα αυτής της περιοχής έρευνας είναι το κατά πόσον η διά βίου μάθηση αφορά όλους τους πολίτες ή επιλεκτικά ορισμένες κοινωνικές ομάδες, καθώς επίσης και ο βαθμός στον οποίο οι πολιτικές διά βίου μάθησης επιτυγχάνουν να αμβλύνουν τις ανισότητες που εισάγονται με βάση τη συμμετοχή στην τυπική εκπαίδευση ή άλλα χαρακτηριστικά όπως το εισόδημα ή η εργασιακή κατάσταση. Στον λόγο των εθνικών και διεθνών φορέων διαμόρφωσης πολιτικής η διά βίου μάθηση εμφανίζεται ως το βασικό εργαλείο για την άμβλυνση αυτών των ανισοτήτων, αλλά από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας προκύπτει ότι αυτό δεν συμβαίνει, ενώ θεωρούμε ότι ιδιαίτερη σημασία έχει και η ένταση της αναπαραγωγής αυτών των ανισοτήτων. Σημειώνουμε ότι στην ελληνική βιβλιογραφία, ο Βεργίδης έχει επανειλημμένα αναφερθεί εκτενώς στον ρόλο της διά βίου μάθησης και της εκπαίδευσης ενηλίκων στην όξυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων στην Ελλάδα και την αναπαραγωγή του διπόλου υποκεκπαίδευση – υπερεκπαίδευση¹⁶. Προκειμένου να αποτυπώσουμε ενδεχόμενες ανισοτικές σχέσεις επιλέξαμε τη διερεύνηση ως προς τα εξής χαρακτηριστικά: (α) φύλο, (β) εισόδημα (γ) θέση/κατάσταση στην απασχόληση, και (δ) επίπεδο τυπικής εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, υπολογίσαμε αντίστοιχα τις αναλογίες, [άνδρες/γυναίκες], [επαρκές/ανεπαρκές εισόδημα], [δημόσιοι υπάλληλοι/μισθωτοί ιδιωτικού τομέα], [δημόσιοι υπάλληλοι/άνεργοι], [μισθωτοί ιδιωτικού τομέα/αυτοαπασχολούμενοι], [μισθωτοί ιδιωτικού τομέα/άνεργοι], [αυτοαπασχολούμενοι άνεργοι], [τριτοβάθμια/πρωτοβάθμια] και [τριτοβάθμια/δευτεροβάθμια], με βάση τα ποσοστά συμμετοχής σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (βλ. σχετικά και Καραλής, 2011; Karalis, 2017).

15 Από το 2014 και εντεύθεν, οπότε και παύει επί της ουσίας η λειτουργία των ΚΔΒΜ, ελάχιστες είναι οι χρηματοδοτούμενες από την Πολιτεία παρεμβάσεις στον τομέα της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων.

16 Βλ. σχετικά: Βεργίδης, 1995; 2002; 2005α; 2005β; και στο Μουζέλης (επιμ), 2012. Για μια διεξοδική αποτύπωση αφενός της συμμετοχής και αφετέρου των ανισοτήτων, βλ. Βεργίδης, 2014.

Πίνακας 8: Ανισότητες κατά τη συμμετοχή (2011–2019)

	2011	2013	2015	2016	2018	2019
Φύλο (άνδρας/γυναίκα)	1,23	0,99	1,12	1,16	0,80	0,93
Εισόδημα (επαρκές/ανεπαρκές)	1,84	1,50	1,78	3,04	1,75	1,63
Θέση απασχόλησης						
Δημόσιοι υπάλληλοι/μισθωτοί ιδιωτικού τομέα	—	1,55	1,35	1,15	1,52	1,31
Δημόσιοι υπάλληλοι/αυτοαπασχολούμενοι	—	1,80	1,26	1,49	1,22	1,52
Δημόσιοι υπάλληλοι/άνεργοι	—	4,90	4,30	5,21	5,03	5,34
Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα/αυτοαπασχολούμενοι	1,45	1,16	0,93	1,30	0,80	1,16
Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα/άνεργοι	2,67	3,16	3,18	4,53	3,29	4,06
Αυτοαπασχολούμενοι/άνεργοι	1,85	2,74	3,41	3,49	4,10	3,42
Εκπαίδευση						
Τριτοβάθμια/πρωτοβάθμια	2,73	7,93	—	—	—	—
Τριτοβάθμια/δευτεροβάθμια	1,71	2,76	2,57	3,24	2,56	2,1

Με βάση τα δεδομένα του Πίνακα 8 παρατηρούμε τα ακόλουθα για τις ανισότητες κατά τη συμμετοχή:

- Οι ανισότητες ως προς το φύλο δεν είναι ιδιαίτερα έντονες, μάλιστα σε ορισμένες φάσεις της έρευνας τα ποσοστά συμμετοχής είναι στα ίδια επίπεδα, ενώ από το 2018 και μετά οι γυναίκες συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άνδρες.
- Το διαθέσιμο εισόδημα είναι ένας από τους παράγοντες όπου εντοπίζονται ανισοτικές τάσεις. Ήδη από το 2011 ήταν περίπου διπλάσιοι οι συμμετέχοντες που δηλώνουν επαρκές εισόδημα, ωστόσο ο συγκεκριμένος δείκτης φαίνεται να αυξάνεται σημαντικά κατά το έτος 2016 (από 1,78 το 2015 σε 3,04 το 2016), ενώ κατά το 2018 και 2019 επανέρχεται στα επίπεδα του 2011 και του 2013. Αυτές οι αυξομειώσεις ενδεχομένως να συνδέονται και με τον όγκο των επιδοτούμενων προγραμμάτων που προσφέρονται κατά περιόδους,

κάτι που ενισχύει τα όσα έχουμε αναφέρει για τη διόγκωση των ιδιωτικών υπηρεσιών κατάρτισης. Με δεδομένο ότι για τον συγκεκριμένο δείκτη υπάρχουν δεδομένα και για την περίοδο πριν από την εκδήλωση της δημοσιονομικής κρίσης (1,39 για την περίοδο 2007–2011, βλ. και Καραλής, 2013), μπορούμε να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι κατά τα χρόνια της κρίσης ο δείκτης αυτός εμφανίζει μια αύξηση της τάξης του 65%.

- Οι τιμές του δείκτη για το εκπαιδευτικό επίπεδο, επιβεβαιώνουν αυτό που αποτυπώνεται σε όλες τις σχετικές έρευνες διεθνώς, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, ότι δηλαδή όσο περισσότερη εκπαίδευση έχει κάποιος, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα διά βίου εκπαίδευσης.
- Για τη θέση και την κατάσταση απασχόλησης, οι περισσότεροι δείκτες μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι όσο πιο σταθερή είναι η θέση στην αγορά εργασίας τόσο περισσότερες πιθανότητες έχει να συμμετάσχει κάποιος σε πρόγραμμα διά βίου εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρούμε το εύρημα ότι κατά τη διάρκεια της κρίσης, φαίνεται να διαμορφώνεται μια σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ όσων συμμετέχουν (insiders) στην αγορά εργασίας και όσων δεν είναι ενταγμένοι σε αυτήν (outsiders), μάλιστα θα λέγαμε ότι το χάσμα μεταξύ αυτών των δύο ομάδων του πληθυσμού φαίνεται να διευρύνεται, καθώς οι δείκτες που αναφέρονται σε ανέργους έχουν μια διαρκή αυξητική τάση κατά την περίοδο 2011–2019.

Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα ότι η συμμετοχή λειτουργεί ενισχυτικά για ορισμένες ανισότητες (κυρίως το εκπαιδευτικό επίπεδο και την κατάσταση απασχόλησης) και μάλιστα οι συγκεκριμένες ανισοτικές τάσεις έχουν διευρυνθεί σε σημαντικό βαθμό κατά τη διάρκεια της περιόδου 2011–2019. Έχουμε και στις προηγούμενες εκθέσεις διατυπώσει την άποψη ότι τα ιδιαίτερος υψηλά ποσοστά ανεργίας έχουν ως συνέπεια να μην καθίσταται εφικτή η κάλυψη του μεγάλου αριθμού των ανέργων με προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης κάτι που εισάγει εις βάρος τους μια ακόμη διάκριση αφού πέραν της αποστέρησης των δυνατοτήτων για εργασία, σημαντικός είναι πλέον ο κίνδυνος απαξίωσης των προσόντων τους, ειδικά για τους μακροχρόνια ανέργους ή τους ανέργους σχετικά μεγάλης ηλικίας. Οι λιγότερο ευνοημένοι του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας είναι αντιμέτωποι με μια ακόμη διάκριση, αυτήν της μειωμένης συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση, μάλιστα κατά τα έτη που μειώνεται η συμμετοχή του γενικού πληθυσμού στη διά βίου εκπαίδευση, οι ανισότητες αυτές οξύνονται (βλ. Πίνακα 8). Συνεπώς, από τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύεται ότι τα μέτρα χρηματοδότησης και οι εφαρμοζόμενες πολιτικές είναι αναγκαίο να στοχοθετούνται όχι μόνον στη βάση της αύξησης των ποσοστών συμμετοχής, αλλά και της μείωσης των διακρίσεων και των παρατηρούμενων ανισοτικών τάσεων.

3.3. Κίνητρα και εμπόδια

Με βάση τα αποτελέσματα των τεσσάρων φάσεων της έρευνας, μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα πως η εικόνα ως προς τα κίνητρα και τα εμπόδια παρουσιάζει τάσεις παγίωσης. Κάτι τέτοιο είναι αναμενόμενο από θεωρητική άποψη, καθώς με βάση το σχήμα των Rubenson-Desjardins (βλ. και Καραλής, 2013, σ.39), ο βαθμός αυτονομίας και επιλογής των κοινωνικών υποκειμένων αναφορικά με τη συμμετοχή τους στη διά βίου εκπαίδευση περιορίζεται αφενός από τη διάρθρωση, την έκταση και την ποιότητα των δομών του κράτους πρόνοιας και αφετέρου από τα ατομικά χαρακτηριστικά, τις προδιαθέσεις, τις αντιλήψεις και στάσεις τους έναντι της εκπαίδευσης. Είναι εύλογο να υποθέσουμε ότι κάθε παρέμβαση στις συνθήκες αυτές απαιτεί ένα σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα για την εμφάνιση αποτελεσμάτων, υπό την προϋπόθεση φυσικά ότι παράλληλα σημειώνονται αλλαγές στη δομή του κράτους πρόνοιας ή στις συλλογικές αξίες και αντιλήψεις. Αυτό παρατηρούμε και με βάση τα διαχρονικά δεδομένα αυτής της έρευνας, καθώς μόνον δύο παράγοντες (κόστος συμμετοχής και ποιότητα προγραμμάτων) μεταβάλλονται σημαντικά, για λόγους που θα αναλυθούν στη συνέχεια. Ωστόσο, θεωρήσαμε σημαντικό να διερευνήσουμε σε όλες τις φάσεις της έρευνας τα κίνητρα και τα εμπόδια για τη συμμετοχή, προκειμένου να είμαστε σε θέση να διατυπώσουμε με μεγαλύτερη ασφάλεια διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τους παράγοντες που προωθούν ή μειώνουν τη συμμετοχή των πολιτών στη διά βίου εκπαίδευση¹⁷.

Ως προς τα κίνητρα/λόγους συμμετοχής, συγκρίνοντας τα ευρήματα των τεσσάρων φάσεων της έρευνας παρατηρούμε ότι η κατάταξη ως προς την σειρά των παραγόντων, αλλά και η ένταση στην οποία εντοπίζονται, παραμένει σε γενικές γραμμές η ίδια (βλ. Πίνακες 3 και 4). Και στις τέσσερις φάσεις της έρευνας, η ευρύτερη αποδοχή καταγράφεται στα κίνητρα που εντάσσονται στις κατηγορίες «επαγγελματική αναβάθμιση/εξέλιξη» και «ενδιαφέρον για τη μάθηση», κατά Boshier και Morstain & Smart. Όταν οι ερωτώμενοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν όλους τους λόγους συμμετοχής, η επιλογή «γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα» συγκεντρώνει ποσοστά 89,9% – 92,4%, δηλαδή εννέα στους δέκα συμμετέχοντες την δηλώνουν ως έναν από τους λόγους συμμετοχής, με αποτέλεσμα να ιεραρχείται ως πρώτος λόγος στη σχετική κατάταξη. Ακόμη όμως και στην περίπτωση της μίας επιλογής, ο συγκεκριμένος παράγοντας τοποθετείται σε υψηλή θέση στην κατάταξη (τρίτος παράγοντας για τις έρευνες του 2011 και 2013 και δεύτερος για τις έρευνες του 2016 και 2019). Σε συνδυασμό με την υψηλή θέση ενός άλλου παράγοντα που σχετίζεται άμεσα με την αξία της μάθησης («γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή»), μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η ανάγκη για διά βίου εκπαίδευση αποτελεί μια σταθερή πλέον αξία για το σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Παρόμοιες τάσεις εντοπίζονται και στους παράγοντες

¹⁷ Επισημαίνουμε ότι οι επιλογές των ερωτώμενων κατά την έρευνα του 2013 είναι σχεδόν ίδιες με εκείνες της έρευνας του 2011, ενώ έχει συμπεριληφθεί μια επιπλέον κατηγορία εργαζομένων στο δείγμα (δημόσιοι υπάλληλοι), ενώ στην έρευνα του 2016 περιλαμβάνονται μόνον οι δέκα πρώτοι κατά σειρά παράγοντες για τα κίνητρα/λόγους και τα εμπόδια συμμετοχής.

που σχετίζονται με την αποδοτικότητα στην εργασία, τη διατήρηση της θέσης εργασίας ή την εύρεση μιας καλύτερης εργασίας (αν και στην έρευνα του 2016 σημειώνεται μια σχετική κάμψη στα ποσοστά των δύο τελευταίων παραγόντων). Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σε έρευνα των Τσεκούρα, Βεργίδη, Γκυπάλη & Καρφάκη (2014), η οποία διεξήχθη τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο 2013, σε αυτοαπασχολούμενους, υπαλλήλους και ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων εντοπίζονται παρόμοια ευρήματα¹⁸.

Σημαντικά ευρήματα της έρευνας θεωρούμε πως είναι η σχετικά χαμηλή ένταση με την οποία εμφανίζονται τα κίνητρα της απόκτησης πιστοποιητικού στο σύνολο του δείγματος και η επιδότηση/οικονομικές απολαβές για την ομάδα των ανέργων. Η απόκτηση πιστοποιητικού βρίσκεται περίπου στο μέσον (όλες οι επιλογές) ή προς το τέλος της ιεράρχησης των παραγόντων (μία επιλογή). Πιθανώς αυτό να οφείλεται και στο χαμηλό βαθμό αναγνώρισης και πιστοποίησης της μη τυπικής εκπαίδευσης, ωστόσο αν συνεκτιμηθεί και με τις άλλες επιλογές κινήτρων προκύπτει ότι δεν ανιχνεύεται μια έντονη χρησιμοθηρική διάσταση στην παρακολούθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων από τους πολίτες. Όσον αφορά το κίνητρο των οικονομικών απολαβών για τους ανέργους, με βάση τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι δεν εντοπίζεται στην έκταση εκείνη που θα επέτρεπε την ταύτιση της παρακολούθησης προγραμμάτων με την επιδότηση – όπως σε ένα μεγάλο βαθμό είναι η κοινή αντίληψη. Πράγματι, όπως είδαμε κατά την ανάλυση των κινήτρων για τους ανέργους, ο παράγοντας αυτός εμφανίζεται σε υψηλό βαθμό, κάτι που άλλωστε είναι αναμενόμενο με βάση τη δεινή οικονομική θέση της συγκεκριμένης ομάδας, όχι όμως σε τέτοια ένταση που να μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι για τους ανέργους δεν υπάρχουν άλλα, και μάλιστα σημαντικά, κίνητρα.

Συνεκτιμώντας τα ευρήματα των τεσσάρων φάσεων της έρευνας, αλλά και τα ευρήματα της έρευνας των Τσεκούρα κ.α., καθώς και τα ευρήματα που αφορούν στην πρόθεση για συμμετοχή (όπως αναφέραμε τα ποσοστά αυτά κυμαίνονται μεταξύ 68,1% έως 75,7%), μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα, ότι ο θεσμός της εκπαίδευσης ενηλίκων παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη αποδοχή και εδραίωση, ενώ παράλληλα δεν ανιχνεύονται έντονες τάσεις χρησιμοθηρικής πρόσληψης από τους πολίτες. Επομένως, το σχήμα που είχαμε προτείνει κατά την έρευνα του 2011 για την ερμηνεία της συμμετοχής σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, επιβεβαιώνεται και από τα ευρήματα της έρευνας των δύο επόμενων φάσεων της έρευνας (βλ. και Καραλής, 2013, σ. 106):

Επικρατέστερο σχήμα για την ερμηνεία της συμμετοχής θεωρούμε ότι είναι η πρόταση «μου αρέσει να μαθαίνω, συμμετέχω σε πρόγραμμα, είμαι περισσότερος αποδοτικός στην εργασία μου», έναντι της πρότασης «συμμετέχω για το πιστοποιητικό, αυξάνω τα τυπικά μου προσόντα, διεκδικώ (διατηρώ) μια (καλύτερη) θέση εργασίας».

18 Πρβλ. και «... τόσο τα αποτελέσματα της ποσοτικής όσο και της ποιοτικής προσέγγισης της έρευνας συγκλίνουν στο ότι τα κίνητρα πρέπει να προσανατολίζονται στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και των προσόντων των εκπαιδευομένων με απώτερο στόχο την αύξηση της αποδοτικότητας της εργασίας και της παρεπόμενης επιχειρησιακής απόδοσης... Η τάση αυτή έχει επιβεβαιωθεί και από την έρευνα του Καραλή (2013) σχετικά με τα κίνητρα και τα εμπόδια συμμετοχής» (Τσεκούρας, Βεργίδη, Γκυπάλη, & Καρφάκη, 2014, σ. 188).

Αναφορικά με τα εμπόδια για τη συμμετοχή, ο πρώτος παράγοντας είναι το κόστος συμμετοχής, αφού διαχρονικά επιλέγεται από 8 στους 10 ερωτώμενους (με ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 80,2% έως 83,4% για την περίπτωση όλων των επιλογών) – ενώ και στην περίπτωση της μίας επιλογής τα ποσοστά κυμαίνονται μεταξύ 34,0% έως 46,9%. Στην περίπτωση της μίας επιλογής, το επόμενο εμπόδιο επιλέγεται σε ποσοστά 11,9% έως 18,2%, επομένως το κόστος συμμετοχής εξακολουθεί να είναι ο βασικότερος αποτρεπτικός παράγοντας για συμμετοχή (βλ. Πίνακες 5 και 6). Ωστόσο, κατά τη διάρκεια των τεσσάρων φάσεων της έρευνας το κόστος συμμετοχής είναι ο ένας από τους δύο παράγοντες εμποδίων που παρουσιάζουν μια σαφή και αξιοσημείωτη μεταβολή (εσωτερική μείωση κατά περίπου 30%). Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί αφενός στην προσαρμογή των οικογενειακών προϋπολογισμών στις συνθήκες της δημοσιονομικής κρίσης και αφετέρου στην, έστω ισχνή, βελτίωση του γενικότερου οικονομικού κλίματος που παρατηρείται στις τελευταίες φάσεις της έρευνας.

Η έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων και η έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών είναι οι δύο επόμενοι παράγοντες, μετά το κόστος συμμετοχής, όταν επιλέγεται ένα εμπόδιο. Η έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών αφορά σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό τις γυναίκες, ενώ η έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων αφορά σε μεγαλύτερο βαθμό τους αυτοαπασχολούμενους / ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων, αλλά σε μικρότερο βαθμό και τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα. Η έλλειψη πληροφόρησης για τη διεξαγωγή σεμιναρίων είναι διαχρονικά ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια (δεύτερος κατά σειρά παράγοντας στην περίπτωση όλων των επιλογών και τέταρτος έως πέμπτος στην περίπτωση της μίας επιλογής)¹⁹.

Σε μικρότερη έκταση, σε σχέση με τους προαναφερθέντες παράγοντες, συναντώνται τα εμπόδια που συνδέονται με τις συνθήκες οργάνωσης των προγραμμάτων, ωστόσο θεωρούμε ότι ένα ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα των δύο τελευταίων φάσεων της έρευνας (2016 και 2019) είναι η άνοδος των ποσοστών για τον παράγοντα που συνδέεται με την ποιότητα των προγραμμάτων («η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα»). Στην περίπτωση που επιλέγεται ένας και μοναδικός αποτρεπτικός παράγοντας για τη συμμετοχή, η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων ιεραρχείται κατά το 2019 στην τρίτη θέση και το 2016 στην τέταρτη θέση (έκτη θέση στις δύο προηγούμενες φάσεις), αλλά με πολύ αυξημένα ποσοστά σχέση με τις προηγούμενες φάσεις της έρευνας (η εσωτερική αύξηση είναι της τάξης του 400% για ολόκληρη τη διάρκεια της περιόδου μετά το 2013). Συγκεκριμένα, στην έρευνα του 2011 το ποσοστό ήταν 3,3%, στην έρευνα του 2019 ήταν 13,6%, ενώ στην έρευνα του 2016 το ποσοστό ανέρχεται σε 11,1%. Από τα δεδομένα της έρευνας μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα ότι μετά το 2013 εντοπίζεται μια κάμψη στην ποιότητα υλοποίησης των προγραμμάτων, ενώ από το 2016 και μετά και τα σχετικά ποσοστά πενταπλα-

19 Σημειώνουμε ότι παρόμοια ευρήματα έχουμε και σε έρευνα με ποιοτικού τύπου προσέγγιση που διεξήχθη από το ΙΝΕ ΓΣΕΕ στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος ACT 45 και αφορούσε σε χαμηλών προσόντων ανέργους ηλικίας άνω των 45 ετών (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2020).

σιάζονται. Πρόκειται αν όχι για τη μοναδική, τουλάχιστον για μια από τις εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις στη διεθνή βιβλιογραφία, που κάτι τέτοιο παρατηρείται για παράγοντες που αφορούν είτε κίνητρα/λόγους είτε εμπόδια συμμετοχής (βλ. και Rubenson-Desjardins, ο.π.).

Καθώς η διερεύνηση των διαστάσεων της ποιότητας των προγραμμάτων δεν εντάσσεται στην εμβέλεια της παρούσας έρευνας, δεν είναι εφικτό να διατυπωθούν ασφαλή συμπεράσματα για τα αίτια και τους παράγοντες αυτής της πτωτικής τάσης. Ωστόσο, ορισμένες από τις σχετικά πρόσφατες εξελίξεις πιθανόν να παρέχουν ένα ερμηνευτικό σχήμα. Σε αυτές τις εξελίξεις μπορούν να ενταχθούν η χαλάρωση των προδιαγραφών ίδρυσης, πιστοποίησης και λειτουργίας των φορέων, η επί της ουσίας απελευθέρωση και η συνακόλουθη απορρύθμιση του τοπίου της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης που είχε ως αποτέλεσμα τη λειτουργία ενός μεγάλου αριθμού νέων φορέων, η πολιτική των επιταγών κατάρτισης (voucher), αλλά και οι διαδικασίες της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών στις οποίες η Πολιτεία σταδιακά περιορίζεται στη φάση της πιστοποίησης του προσόντος και όχι στην εποπτεία των σχετικών προγραμμάτων. Ορισμένες πρόσθετες ενδείξεις μπορούν να προκύψουν από τα ευρήματα μιας άλλης έρευνας που διεξήχθη περίπου την ίδια περίοδο με αντικείμενο τη διερεύνηση των διαστάσεων της ποιότητας των προγραμμάτων, με βάση τις απόψεις των εκπαιδευομένων (Καραλής, Λιοδάκη, Πανδής & Τσιλιγιάννη 2015). Στην έρευνα αυτή που έγινε σε δείγμα 514 εκπαιδευομένων που παρακολουθούσαν προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης κατά τα έτη 2014 και 2015, οι εκπαιδευόμενοι ιεραρχούν τους παράγοντες που συγκροτούν την έννοια της ποιότητας ως εξής (αναφέρονται οι τρεις πρώτοι): ανταπόκριση του περιεχομένου στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, επίπεδο γνώσεων των εκπαιδευτών, κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών – επομένως είναι πιθανόν τα αίτια για την πτώση της ποιότητας των προγραμμάτων να πρέπει να συνδεθούν με τις παραπάνω διαστάσεις. Με δεδομένο ότι σύμφωνα με πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα (Γούλας, 2020), οι εκπαιδευόμενοι σε προγράμματα φορέων κοινωνικών εταίρων θεωρούν υψηλό το επίπεδο ποιότητας των δράσεων κατάρτισης, ενδεχομένως η πτώση της ποιότητας να οφείλεται σε ιδιωτικούς φορείς κατάρτισης, είτε του ρυθμισμένου είτε του μη ρυθμισμένου μέρους του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Επισημαίνουμε ότι όταν οι ερωτώμενοι επιλέγουν όλους τους παράγοντες, τα δέκα πρώτα στην κατάταξη εμπόδια εντάσσονται στην ομάδα των δομικών εμποδίων κατά Rubenson-Desjardins, ενώ οκτώ παράγοντες εντάσσονται στην ομάδα των θεσμικών και δύο στην ομάδα των καταστασιακών κατά Cross εμποδίων. Όπως, είχαμε αναφέρει και στις προηγούμενες ερευνητικές εκθέσεις, τα προδιαθετικού τύπου εμπόδια ιεραρχούνται χαμηλά, κάτι που ενισχύει το συμπέρασμα που αναφέραμε στην ανάλυση των κινήτρων για τις θετικές προδιαθέσεις των πολιτών έναντι της διά βίου εκπαίδευσης. Το γεγονός ότι τα περισσότερα ή σε κάθε περίπτωση τα σημαντικότερα εμπόδια εντάσσονται στην ομάδα των δομικών εμποδίων προσφέρεται για μια διπλού τύπου ανάγνωση. Σε ένα πρώτο επίπεδο, σύμφωνα με το θεωρητικό σχήμα των Rubenson-Dejardins, καταδεικνύουν το χαμηλό βαθμό ανάπτυξης του κράτους

πρόνοιας ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα. Σε ένα δεύτερο όμως επίπεδο, υποδεικνύουν και τις παρεμβάσεις που είναι αναγκαίο να γίνουν προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή σε βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση, αφού οι παρεμβάσεις σε αυτούς τους παράγοντες αποδίδουν ταχύτερα έναντι των παρεμβάσεων που έχουν ως στόχο τα προδιαθετικού τύπου εμπόδια.

3.4. Συμπεράσματα

Στην ενότητα αυτή περιοριζόμαστε να αναφερθούμε συνοπτικά στις βασικές τάσεις των επιμέρους μεγεθών και παραγόντων που συγκροτούν τη γενική εικόνα της συμμετοχής των ενηλίκων σε προγράμματα διά βίου εκπαίδευσης κατά την περίοδο 2011–2019, επιχειρώντας ορισμένες περαιτέρω ερμηνείες. Οι ερμηνείες αυτές έχουν διατυπωθεί, αλλά με τις αναγκαίες επιφυλάξεις, σε όλες τις προηγούμενες εκθέσεις. Θεωρούμε ότι πλέον, μετά από εννέα χρόνια και τέσσερις διαφορετικές φάσεις της έρευνας, τα επαναλαμβανόμενα ευρήματα μας οδηγούν σε περισσότερο ασφαλή συμπεράσματα, τα οποία παρουσιάζουμε στις επόμενες παραγράφους.

Η πρώτη δέσμη ευρημάτων αφορά τα ποσοστά συμμετοχής των πολιτών σε προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Σε διαχρονική βάση το ποσοστό συμμετοχής προσομοιάζει σε εκκρεμές το οποίο φαίνεται να κινείται στην περιοχή μεταξύ των 30 και 35 ποσοστιαίων μονάδων όταν σημειώνεται αύξηση του αριθμού των προγραμμάτων από ευρωπαϊκούς πόρους και «επανέρχεται» στην περιοχή μεταξύ των 20 και 30 ποσοστιαίων μονάδων όταν ο όγκος των επιδοτούμενων προγραμμάτων είναι σε ύφεση. Όπως προκύπτει από τα δεδομένα των τεσσάρων φάσεων της έρευνας ως «κατώφλιο συμμετοχής» κατά την περίοδο αυτή μπορεί να θεωρηθεί ένα ποσοστό που κινείται στην περιοχή του 25%. Με βάση αυτά τα ευρήματα μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα ότι μέσα σε αυτή τη δεκαετία τα ποσοστά συμμετοχής αυξάνονται σημαντικά, αν και με διακυμάνσεις στο μέσον της περιόδου, από περίπου 25% σε 35%. Πρόκειται για μια ιδιαίτερως σημαντική αύξηση που μπορεί να ερμηνευτεί με βάση δύο άξονες. Ο πρώτος είναι η λεγόμενη αυτόματη διεύρυνση της συμμετοχής, δηλαδή η υπόθεση ότι η άνοδος του γενικού μορφωτικού επιπέδου έχει ως αποτέλεσμα και τη σταδιακή διεύρυνση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση, αφού, όπως προκύπτει από όλες τις έρευνες διεθνώς, αλλά και από την παρούσα έρευνα, στα προγράμματα διά βίου εκπαίδευσης συμμετέχουν περισσότερο οι ενήλικοι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο (για μια αναλυτική παρουσίαση του επιχειρήματος βλ. και Καραντινός, 2010, σ. 54). Η σταδιακή διεύρυνση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου έχουν ως αποτέλεσμα περισσότεροι πολίτες να επιθυμούν να συμμετάσχουν σε προγράμματα διά βίου εκπαίδευσης. Ο δεύτερος άξονας είναι η υψηλή αξιολόγηση της διά βίου εκπαίδευσης από τους πολίτες, βασικό διαχρονικό εύρημα της παρούσας έρευνας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι πολίτες να επενδύουν στη διά βίου εκπαίδευση, ακόμη και κατά τη διάρκεια της πρόσφατης σφοδρής οικονομικής κρίσης.

Ο όρος «επενδύουν» εδώ έχει και κυριολεκτική σημασία, αφού όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας έχει αναπτυχθεί μια ιδιωτική αγορά εκπαίδευσης ενηλίκων, στην οποία οι πολίτες προσφεύγουν ελλείψει οργανωμένων και στοχοθετημένων παρεμβάσεων από την πλευρά της Πολιτείας.

Τα παραπάνω συμπεράσματα ενισχύονται ακόμη περισσότερο από δύο ευρήματα της έρευνας. Το πρώτο εύρημα είναι ότι το κόστος αποτελεί τον βασικότερο αποτρεπτικό παράγοντα για τη συμμετοχή, γεγονός που σημαίνει ότι οι πολίτες σε ένα σημαντικό βαθμό επιθυμούν να αυτοχρηματοδοτήσουν τη συνεχιζόμενη εκπαίδευσή τους, αλλά στις περισσότερες των περιπτώσεων αδυνατούν να το κάνουν λόγω της προβληματικής οικονομικής τους θέσης. Το δεύτερο, που εντοπίζεται στην τελευταία φάση της έρευνας, είναι το γεγονός ότι μετά από μια σχετικά μακροχρόνια απουσία παρέμβασης της Πολιτείας από το πεδίο της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, η συμμετοχή των πολιτών εμφανίζεται ιδιαίτερως αυξημένη. Θεωρούμε, αυτό το σημείο ως περιοχή άμεσης παρέμβασης από την Πολιτεία, κατά μείζονα λόγο αφού από όλες τις μορφές τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, η γενική εκπαίδευση ενηλίκων είναι ο τομέας με το χαμηλότερο κόστος για υλοποίηση δράσεων.

Ωστόσο, ακόμη και με αυτή την άνοδο των ποσοστών συμμετοχής, η κατάσταση στη χώρα μας παραμένει μάλλον προβληματική, όχι μόνον γιατί κατατασόμαστε συστηματικά στις τελευταίες χώρες με βάση τις ευρωπαϊκές στατιστικές. Παραμένει προβληματική, γιατί ενώ σε όλες τις φάσεις της έρευνας, 3 στους 4 πολίτες δηλώνουν πρόθεση συμμετοχής, εντούτοις τελικά δεν συμμετέχουν περίπου 2 στους 3 μισθωτούς, 3 στους 4 αυτοαπασχολούμενους και 9 στους 10 ανέργους, με βάση τις πλέον πρόσφατες μετρήσεις της έρευνας. Σημειώνουμε μάλιστα ότι ένας στους δύο ανέργους δεν συμμετείχε ποτέ στη ζωή του σε πρόγραμμα διά βίου εκπαίδευσης.

Ένας βασικός άξονας της παρούσας έρευνας είναι η αποτύπωση των ανισοτικών τάσεων που συνοδεύουν τη συμμετοχή. Όπως προκύπτει με βάση τα διαχρονικά ευρήματα της έρευνας, η διά βίου εκπαίδευση λειτουργεί ως ενισχυτής των υφισταμένων ανισοτήτων, κυρίως ως προς τις παραμέτρους του διαθέσιμου εισοδήματος, του εκπαιδευτικού επιπέδου και της θέσης στην απασχόληση. Ζητούμενο εξακολουθεί να παραμένει η καλύτερη στόχευση των εφαρμόζομενων πολιτικών, προκειμένου να καλυφθούν εκείνες οι κοινωνικές ομάδες για τις οποίες με βάση τα δεδομένα της έρευνας διαπιστώνεται υστέρηση κατά τη συμμετοχή (διαθέσιμο εισόδημα, χαμηλά εκπαιδευτικά επίπεδα, άνεργοι). Ειδικά στις τρέχουσες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες θεωρούμε αναγκαίο να υπογραμμίσουμε ότι με βάση τα δεδομένα της έρευνας φαίνεται μια διαμορφώνεται μια σταθερή εικόνα όπου οι εκτός της αγοράς εργασίας (outsiders) έχουν σημαντικά λιγότερες ευκαιρίες συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση σε σχέση με όσους εργάζονται (insiders). Αυτό θεωρούμε ότι έχει ως αποτέλεσμα να είναι ακόμη πιο δυσβάκτακτες οι συνέπειες της ανεργίας, καθώς η αποστέρηση του δικαιώματος στην εργασία συνοδεύεται από την αποστέρηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση και την αναβάθμιση των προσόντων.

Η τρίτη δέσμη ευρημάτων αφορά τα κίνητρα και τα εμπόδια, το σημαντικότερο εύρημα εδώ είναι η παγίωση της κατάστασης που είχε αποτυπωθεί σε όλες τις προηγούμενες φάσεις. Με βάση τα δεδομένα και των τεσσάρων φάσεων της έρευνας είμαστε πλέον σε θέση να αποτυπώσουμε με ευκρίνεια, αφενός το προφίλ του ενήλικου εκπαιδευόμενου στην Ελλάδα ως προς τους λόγους και τα κίνητρα συμμετοχής και αφετέρου το πλέγμα των παραγόντων που την δυσχεραίνουν ή ακόμη και την ματαιώνουν. Όσον αφορά τα κίνητρα και τους λόγους συμμετοχής θεωρούμε ότι με βάση τα ευρήματα της έρευνας αποτυπώνεται μια πολύ θετική πρόσληψη της διά βίου εκπαίδευσης από τους πολίτες. Κατά τα τελευταία σαράντα χρόνια φαίνεται ότι ο θεσμός της εκπαίδευσης ενηλίκων σταδιακά εδραιώνεται στην ελληνική κοινωνία, ενώ η χρησιμοθηρική πρόσληψή του από τους πολίτες δεν φαίνεται να συνιστά σημαντική τάση. Με βάση τα διαχρονικά ευρήματα της έρευνας, ο βασικός παράγοντας που λειτουργεί ανασταλτικά στη συμμετοχή είναι το κόστος των προγραμμάτων, ενώ σημαντική είναι και η επίδραση των εμποδίων που συνδέονται με την έλλειψη χρόνου λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων ή φόρτου στην εργασία. Σημαντικό, επίσης, εμπόδιο είναι η έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τη διεξαγωγή προγραμμάτων, ενώ στις τελευταίες φάσεις της έρευνας (2015 και εντεύθεν), τα ευρήματα μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι έχουμε μια πτώση στην ποιότητα της υλοποίησης των προγραμμάτων, αφού τα ποσοστά για το συγκεκριμένο εμπόδιο έχουν πενταπλασιαστεί. Αρκετές από τις προτάσεις για τη διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών σε προγράμματα διά βίου εκπαίδευσης, που είχαν διατυπωθεί ήδη από την πρώτη ερευνητική έκθεση, θεωρούμε ότι παραμένουν επίκαιρες, καθώς δεν φαίνεται να έχουν θεσμοθετηθεί ρυθμίσεις για την ανάσχεση της επίδρασης των δομικών εμποδίων (βλ. και Καραλής, 2013, σσ. 111-118). Ωστόσο, τα ευρήματα σε σχέση με τον συγκεκριμένο παράγοντα παραπέμπουν σε μια κατάρρευση του επιπέδου ποιότητας στη διά βίου εκπαίδευση ενηλίκων, η οποία επιβάλλει άμεσες παρεμβάσεις. Είναι μάλλον προφανές ότι η εφαρμογή πολιτικών απορρύθμισης από το 2012 και μετά, τόσο στο επίπεδο της πιστοποίησης των παρόχων κατάρτισης όσο και στο επίπεδο της ανάθεσης των προγραμμάτων κατάρτισης, είχε δραματικές επιπτώσεις στην ποιότητα των σχετικών δράσεων.

Καταλήγοντας και συνεκτιμώντας τα ευρήματα των τεσσάρων φάσεων της έρευνας, θεωρούμε ως θετική εξέλιξη την αύξηση των ποσοστών συμμετοχής των πολιτών στη διά βίου εκπαίδευση, όταν αυτή σημειώνεται εν μέσω της σφοδρής δημοσιονομικής κρίσης των τελευταίων ετών. Σημείο προβληματισμού όμως εξακολουθεί να παραμένει η αύξηση της απόστασης μεταξύ της Ελλάδας και του ευρωπαϊκού μέσου όρου καθώς και η καθήλωση της χώρας στις τελευταίες θέσεις των ευρωπαϊκών χωρών ως προς τα ποσοστά συμμετοχής, αλλά και οι ανισοτικές τάσεις για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού (άνεργοι και πολίτες με χαμηλό επίπεδο τυπικής εκπαίδευσης). Οι θετικές προδιαθέσεις των πολιτών για συμμετοχή, όπως αυτές προκύπτουν με βάση την ανάλυση των λόγων και των κινήτρων, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η αντιμετώπιση αυτής της υστέρησης σε βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη βάση μπορεί να προέλθει κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, από τη μείωση της επίδρασης

των εμποδίων που καταγράφηκαν μέσω της ενεργοποίησης στοχευμένων παρεμβάσεων από την Πολιτεία, παρεμβάσεων δηλαδή που εντάσσονται στις πολιτικές τους κράτους πρόνοιας.

3.5. Προτάσεις για τη διεύρυνση της συμμετοχής

Στην ενότητα αυτή διατυπώνουμε ορισμένες προτάσεις πολιτικής, για το περιεχόμενο των οποίων θεωρούμε απαραίτητες τις παρακάτω διευκρινίσεις:

(α) Σε ορισμένες περιπτώσεις οι προτάσεις που διατυπώνονται σε έρευνες και μελέτες συγχέονται με τα αιτήματα προς την Πολιτεία και το κράτος. Οι προτάσεις που διατυπώνονται εδώ εδράζονται μόνον στα δεδομένα και τα συμπεράσματα όλων των φάσεων της έρευνας και τη συνεκτίμηση των ευρημάτων του ποσοτικού και ποιοτικού μέρους της.

(β) Οι προτάσεις διατυπώνονται προς το κράτος αλλά και προς όλους τους εμπλεκόμενους με τη διά βίου εκπαίδευση φορείς, έχοντας υπόψη ότι η Πολιτεία διαχρονικά επιδεικνύει πολύ αργά αντανakλαστικά στο πεδίο της διά βίου μάθησης. Ωστόσο, οι συγκεκριμένες προτάσεις προσφέρονται και για την ανάδειξη του ρόλου που είναι σε θέση να διαδραματίσουν στην ανάπτυξη της διά βίου εκπαίδευσης, η τοπική αυτοδιοίκηση, τα συνδικάτα, οι φορείς υλοποίησης, οι εθελοντικές οργανώσεις και τα μορφώματα της κοινωνίας των πολιτών προκειμένου να αναπτυχθεί η κινηματική διάσταση της εκπαίδευσης ενηλίκων και να εδραιωθεί ακόμη περισσότερο στη συλλογική συνείδηση η σημασία της διά βίου μάθησης.

(γ) Οι προτάσεις κινούνται στην κατεύθυνση της άρσης των εμποδίων που εντοπίστηκαν στην έρευνα (κυρίως: κόστος συμμετοχής, στοιχεία ποιότητας των προγραμμάτων, έλλειψη πληροφόρησης, έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων), αλλά εστιάζουν και στα δύο μείζονα ευρήματα αυτής της έρευνας – δηλαδή στο χαμηλό ποσοστό συμμετοχής και στις ανισότητες που αποκαλύπτει η διάρθρωσή της.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, τα εμπόδια για συμμετοχή εντοπίζονται σχεδόν αποκλειστικά στις κατηγορίες των δομικών (καταστασιακά και θεσμικά), με άλλους όρους όπως προκύπτει από το σχήμα των Rubenson-Desjardins οφείλονται αφενός στην ισχνή ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας και αφετέρου στην αδυναμία των φορέων να υλοποιήσουν δράσεις εναρμονισμένες με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των πολιτών. Στην ισχνή ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας προστίθεται, τουλάχιστον για την περίπτωση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση, και η διαχρονικά διαπιστωμένη ανεπάρκεια για στοχοθετημένες δράσεις που να προσεγγίζουν τους πολίτες με περισσότερες ανάγκες και ταυτόχρονα λιγότερες δυνατότητες για συμμετοχή, κάτι που καθιστά απολύτως απαραίτητη τη διενέργεια αξιόπιστων μελετών διερεύνησης εκπαιδευτικών αναγκών. Αναγκαία είναι, επίσης, και η περιοδική διεξαγωγή ερευνών όπως η παρούσα, προκειμένου να δίνεται η δυνατότητα σύγκρισης των στοιχείων, διερεύνησης των ανισοτικών τάσεων, αλλά και αποτύπωσης των κινήτρων και εμποδίων. Προς την κατεύθυνση αυτή θα ήταν σκόπιμο να θεσμοθετηθεί η λειτουργία Παρατηρητηρίων Διά Βίου

Εκπαίδευσης στις διοικητικές περιφέρειες της χώρας ώστε τα ζητήματα που αφορούν τη συμμετοχή των πολιτών σε εκπαιδευτικά προγράμματα, τη διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων να αποτυπώνονται σε περιοδική βάση και σε όσο το δυνατόν περισσότερο αποκεντρωμένη κλίμακα²⁰.

Με δεδομένη την εξαιρετικά σημαντική πτώση της ποιότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων, όπως αυτή αποτυπώθηκε στις μετρήσεις αυτής της έρευνας, ειδικά από το 2013 και εντεύθεν, ως πλέον επείγουσα προτεραιότητα αναδεικνύεται η υιοθέτηση μέτρων πολιτικής προκειμένου να αναστραφεί αυτή η τάση και να περιοριστούν οι αυτονόητες επιπτώσεις που έχει όχι μόνον στα ποσοστά συμμετοχής αλλά και στην αξιοποίηση των πόρων που διατίθενται για την εκπαίδευση ενηλίκων. Καταρχάς είναι αναγκαία η θεσμοθέτηση ενός κοινά αποδεκτού συστήματος διερεύνησης των εκπαιδευτικών αναγκών σε μακρο κλίμακα προκειμένου να προσφέρονται προγράμματα σε αντικείμενα συναφή προς τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των πολιτών. Είναι αναγκαίο επίσης μετά από μια μακρά περίοδο απορρύθμισης, με σημαντικότερο σταθμό τον νόμο 4093/2012²¹, να εκδηλωθεί μια στοχευμένη παρέμβαση της Πολιτείας για την ποιοτική αναβάθμιση των φορέων που διαχειρίζονται δημόσιους πόρους. Η πολιτική που δίνει έμφαση στην αποτίμηση της ποιότητας των εκροών, η οποία εφαρμόζεται με ολοένα και μεγαλύτερη ένταση την τελευταία δεκαπενταετία, αποδεικνύεται ανεπαρκής στην πράξη όπως προκύπτει από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας. Η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής ποιότητας είναι αυτονόητο ότι περιλαμβάνει όλα τα στάδια μιας παρέμβασης, από την ανάπτυξη των επαγγελματικών περιγραμμάτων, τη διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών, τον σχεδιασμό του προγράμματος, τις διαδικασίες υλοποίησης, την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων έως και την αξιολόγηση των επιπτώσεων (impact evaluation). Σημειώνουμε ότι οι διαδικασίες υλοποίησης των προγραμμάτων δεν είναι απλώς και μόνον ένα «μαύρο κουτί» για το μετασχηματισμό των εισροών σε εκροές, η σημασία του οποίου θα αναδειχθεί από τα μαθησιακά αποτελέσματα (όπως έντονα προβάλλεται στο πλαίσιο των πολιτικών διασφάλισης ποιότητας με έμφαση στις εκροές), αλλά, αντίθετα, είναι η σημαντικότερη συνιστώσα μιας παρέμβασης από τα χαρακτηριστικά της οποίας κρίνεται τόσο η ποιότητα όσο και η αποτελεσματικότητά της. Βασικό στοιχείο για την αναβάθμιση της ποιότητας των προγραμμάτων είναι και η παρέμβαση στο σύστημα εκπαίδευσης και πιστοποίησης των εκπαιδευτών, ώστε ο εποπτικός ρόλος της Πολιτείας να μην περιορίζεται μόνον στην πιστοποίηση του προσόντος. Η πιστοποίηση είναι ανάγκη να θεσμοθετηθεί ως απολύτως απαραίτητη προϋπόθεση για διδασκαλία σε οποιοδήποτε πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων αφενός σε εφαρμογή σχετικών ευρωπαϊκών οδηγιών και αφετέρου γιατί τα διαθέσιμα ερευνητικά δεδομένα μας δείχνουν ότι ο εκπαιδευτής είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για

20 Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να επισημάνουμε ως μια ιδιαιτέρως θετική εξέλιξη τη θεσμοθέτηση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας (2016) που λειτουργεί στο πλαίσιο του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (<http://lmds.eiead.gr>).

21 Αναφερόμαστε εδώ στον εφαρμοστικό νόμο του δεύτερου μνημονίου, με τον οποίο καταργήθηκαν οι προδιαγραφές ποιότητας για τους φορείς που υλοποιούν προγράμματα με δημόσιους πόρους (προδιαγραφές για τα στελέχη των φορέων, πρόβλεψη για συστήματα σχεδιασμού και αξιολόγησης).

την ποιότητα ενός προγράμματος. Παράλληλα, πέραν της αναβάθμισης των διαδικασιών εκπαίδευσης και πιστοποίησης των εκπαιδευτών, είναι άμεση ανάγκη να εκκινήσει η εκπαίδευση και πιστοποίηση των στελεχών σχεδιασμού και υλοποίησης των προγραμμάτων. Στοιχείο ποιότητας ακόμη, θα μπορούσε να θεωρηθεί η ένθεση ενοτήτων σχετικών με την ανάπτυξη κοινωνικών και οριζόντιων ικανοτήτων σε προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, στο λογική της «διεύρυνσης περιεχομένου» που είχε θεσμοθετηθεί το 1984 για τα τμήματα του δικτύου της Λαϊκής Επιμόρφωσης ή της ένθεσης των ενοτήτων εξεύρεσης εργασίας ή υγιεινής και ασφάλειας στο χώρο εργασίας που καθιερώθηκε για τα επιδοτούμενα προγράμματα από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Η σταδιακή αύξηση της εγκυρότητας και αναγνωρισιμότητας των πιστοποιητικών της μη τυπικής εκπαίδευσης, είναι παράγοντας που θα αυξήσει τη συμμετοχή στη διά βίου εκπαίδευση και εδώ ο ρόλος της Πολιτείας και των αρμόδιων φορέων (ειδικά του ΕΟΠΠΕΠ) είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Στο πλαίσιο αρμοδιότητας των επιτελικών φορέων της Πολιτείας και των συναρμόδιων Υπουργείων εντάσσεται επίσης και η αξιολόγηση μέτρων πολιτικής που εφαρμόζονται σε μεγάλη κλίμακα, ιδιαίτερα εκείνων για τα οποία υπάρχουν σαφείς ενδείξεις αποτυχίας (όπως λ.χ. του μέτρου των επιταγών κατάρτισης / vouchers), προκειμένου να διαπιστώνεται με έγκυρο τρόπο η θετική ή αρνητική επίπτωση που αυτά έχουν στο πεδίο της διά βίου εκπαίδευσης και στη δυνατότητα των πολιτών να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Τέλος, είναι αναγκαία η αξιοποίηση της εμπειρίας των φορέων, των κοινωνικών εταίρων και της επιστημονικής κοινότητας του πεδίου, με στόχο όπως έχει ήδη αναφερθεί την ανάπτυξη μιας ενδογενούς ατζέντας για τη διά βίου μάθηση προκειμένου να δοθεί έμφαση σε ζητήματα και προβλήματα που έχουν άμεση σχέση με τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες της χώρας.

Η γενική εκπαίδευση ενηλίκων συνιστά προνομιακό πεδίο παρέμβασης για την τοπική αυτοδιοίκηση, τις εθελοντικές οργανώσεις, τα συνδικάτα, αλλά και τα πολιτικά κόμματα. Όπως προέκυψε από την έρευνα, οι πολίτες που συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις και συνδικάτα παρουσιάζουν και υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων. Μάλιστα παρά τη σχεδόν παντελή έλλειψη προσφοράς προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων από την Πολιτεία για περισσότερα από πέντε έτη, κατά την τελευταία φάση της έρευνας εντοπίζεται μια ιδιαίτερα σημαντική αύξηση της συμμετοχής, κάτι που πιστοποιεί την αυξημένη επιθυμία των πολιτών να συμμετέχουν σε προγράμματα αυτού του τύπου. Με δεδομένο ότι τα προγράμματα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων έχουν συνήθως μικρότερο κόστος από αυτά της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (κατά μείζονα λόγο όταν οι εκπαιδευτές και συντονιστές συμμετέχουν σε εθελοντική βάση), είναι εφικτό να πολλαπλασιαστούν οι δράσεις γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και ενημέρωσης των πολιτών και μάλιστα με θεματικές που εντάσσονται στην εμβέλεια των ενδιαφερόντων και της παρέμβασης της κοινωνίας των πολιτών και όχι κατ' ανάγκη στις προτεραιότητες που τίθενται κεντρικά από το κράτος. Η προώθηση της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και η ισόρροπη ανάπτυξή της σε σχέση με τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, συνιστά μια από τις βασικές

προτεραιότητες στην κατεύθυνση της αύξησης των ποσοστών συμμετοχής. Επιπροσθέτως, τα προγράμματα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων μπορούν να στοχοθετηθούν κατά τρόπο που να καταπολεμούν τις διαπιστωθείσες από την έρευνα ανισότητες στη συμμετοχή, για παράδειγμα στα προγράμματα αυτού του τύπου είναι περισσότερο εφικτό να θεσπιστούν θετικές διακρίσεις για πολίτες με σχετικά χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο ή με ανεπαρκές εισόδημα, αλλά και για πολίτες που βρίσκονται εκτός απασχόλησης.

Η έλλειψη πληροφόρησης για τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα αποτελεί ένα από τα βασικά εμπόδια σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, είναι γεγονός ότι για τα περισσότερα των προγραμμάτων, και οπωσδήποτε για εκείνα που εντάσσονται σε χρηματοδοτούμενες από ευρωπαϊκούς πόρους δράσεις, είναι υποχρεωτική η ευρύτερη δυνατή δημοσιοποίηση. Πιθανώς οι δίαυλοι κοινοποίησης που επιλέγονται δεν είναι αποτελεσματικοί και επομένως είναι αναγκαίο να εξεταστεί η χρήση και άλλων μέσων πέραν των συνήθων και συμβατικών (εκτός λ.χ. των εφημερίδων ή του διαδικτύου). Επίσης, μάλλον είναι αναγκαίο να διαφοροποιηθεί η φορά της ενημέρωσης, ώστε η ενημέρωση να κατευθύνεται προς τους πληθυσμούς-στόχους και όχι οι πληθυσμοί προς την ενημέρωση. Για παράδειγμα, η αποστολή μηνυμάτων με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο καθώς και αυτοματοποιημένων μηνυμάτων μέσω κινητών τηλεφώνων σε επιλεγμένες κατά περίπτωση ομάδες-στόχους, ή η αξιοποίηση των κοινωνικών δικτύων πιθανόν θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότερη ενημέρωση των ενδιαφερομένων πολιτών. Ακόμη είναι απολύτως εφικτό να λειτουργήσει ένα εστιακό σημείο ενημέρωσης, όπως ήταν κατά το παρελθόν το step.gov.gr, στο οποίο να υπάρχει δυνατότητα παραμετρικής αναζήτησης με βάση προεπιλεγμένα χαρακτηριστικά του προγράμματος (λ.χ. περιοχή, ομάδα-στόχος, αντικείμενο).

Το κόστος συμμετοχής συνιστά ένα πολυπαραγοντικό πρόβλημα, καθώς όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας συνδέεται άμεσα με τις συνέπειες της κρίσης, αλλά και με τις ανισότητες που ενυπάρχουν στον πληθυσμό. Οι προτάσεις που μπορούν να διατυπωθούν για το ζήτημα αυτό προσκρούουν στην αδυναμία του κράτους να διαθέσει πόρους κατά την τρέχουσα περίοδο, ωστόσο θεωρούμε ότι θα ήταν εφικτή η μεταφορά έστω και περιορισμένων πόρων ή η ανακατανομή των ήδη διατιθέμενων προς τις ομάδες του πληθυσμού που δεν έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να εξεταστεί η αύξηση του επιδόματος παρακολούθησης προγραμμάτων για συγκεκριμένες ομάδες (άνεργοι, πολίτες με χαμηλό εισόδημα, ευάλωτες ομάδες) ή η προσφορά ακόμη περισσότερων προγραμμάτων κατά προτεραιότητα για τις ομάδες αυτές. Ωστόσο, σημειώνουμε ότι πέραν της άμεσης κάλυψης ή επιδότησης του κόστους συμμετοχής, ορισμένα από τα μέτρα που προτείνονται εδώ (λ.χ. η προσφορά προγραμμάτων από εθελοντικές οργανώσεις ή η δραστηριοποίηση των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης), μπορούν να συμβάλλουν στην απομείωση της επίδρασης του συγκεκριμένου ανασταλτικού παράγοντα.

Η έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων είναι, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, το δεύτερο κατά σειρά σημαντικότητας εμπόδιο. Η προσφορά προγραμμάτων με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (κάτι που σημειώνεται ως παράγοντας διευκόλυνσης της συμμετοχής από ποσοστό 38,7% στην τελευταία φάση της έρευνας) δεν θεωρούμε ότι μπορεί να συνεισφέρει ριζικά στην επίλυση του προβλήματος. Αποτελεσματική θεωρούμε ότι μπορεί να αποδειχθεί η θεσμοθέτηση ορισμένων μέτρων, όπως λ.χ. η εκπαιδευτική άδεια μικρής διάρκειας ή η παροχή διευκολύνσεων και κινήτρων στους εργαζόμενους. Μέτρα για την ενίσχυση της πρόσβασης των εργαζομένων στη διά βίου εκπαίδευση είναι αναγκαίο να αποτελέσουν άξονες πολιτικής ειδικά στο χώρο των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Είναι γεγονός ότι τα οικονομικά δεδομένα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων κατά την παρούσα φάση είναι αποτρεπτικά για οποιαδήποτε επένδυση στο χώρο της εκπαίδευσης, αφού οι περιορισμένοι πόροι τους διατίθενται για την επιβίωση της επιχείρησης σε ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες. Όμως η σταδιακά αυξανόμενη αποχή των εργαζομένων στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις από εκπαιδευτικές δραστηριότητες δεν είναι παρά η αρχή ενός φαύλου κύκλου (δεινή οικονομική κατάσταση, αδυναμία εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού, σταδιακή απαξίωση των προσόντων των εργαζομένων, πτώση της ανταγωνιστικότητας, δεινή οικονομική κατάσταση). Με δεδομένο ότι η μικρή και μεσαία επιχείρηση είναι ο κορμός της οικονομίας και της απασχόλησης στην Ελλάδα, είναι απολύτως αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για την αύξηση της πρόσβασης αυτών των επιχειρήσεων σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Μια λύση θα μπορούσε να είναι η δημιουργία συμπράξεων σε τοπικό ή/και κλαδικό επίπεδο (clusters), προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα συμμετοχής σε εργαζόμενους από διαφορετικές μικρές επιχειρήσεις. Ακόμη, είναι αναγκαίο ειδικά στην παρούσα φάση να εξεταστεί η παροχή κινήτρων προς τις επιχειρήσεις για τη συμμετοχή των εργαζομένων σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Για παράδειγμα, οι αιτήσεις για ένταξη σε επενδυτικά σχέδια θα μπορούσαν να συνοδεύονται από χαρτογράφηση των ειδικοτήτων και των προσόντων που απαιτούνται και σε περίπτωση που αυτά δεν είναι διαθέσιμα να προβλέπεται το χρονοδιάγραμμα και ο προϋπολογισμός για την απόκτησή τους μετά την επιδότηση.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Βεργίδης, Δ. (2014). Διά βίου μάθηση και εκπαιδευτικές ανισότητες, στο Α. Κυρίδης (επιμ.), *Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και διά βίου μάθηση*. Αθήνα: Gutenberg, σσ. 121-150.
- Βεργίδης, Δ. (2005β). Κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων, στο Δ. Βεργίδης, & Ε. Πρόκου, *Στοιχεία κοινωνικο-οικονομικής λειτουργίας και θεσμικού πλαισίου*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, σσ. 52-57.
- Βεργίδης, Δ. (2005α). Η Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ελλάδα, στο *Πρακτικά του 1ου Συνεδρίου της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων (22-23/10/2004)*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ. 55-72.
- Βεργίδης, Δ. (2002). Παρέμβαση στη Συνεδρία «Ενήλικοι εκπαιδευόμενοι: Χαρακτηριστικά, ανάγκες, τρόποι μάθησης», στο Α. Κόκκος (επιμ.), *Πρακτικά της Διεθνούς Συνδιάσκεψης για την Εκπαίδευση Ενηλίκων* (Πάντειο Πανεπιστήμιο, 23-25/11/2001). Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ. 118-121.
- Βεργίδης, Δ. (1995). *Υποεκπαίδευση: κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές διαστάσεις*. Αθήνα: Ύψιλον/Βιβλία.
- Γούλας, Χ. (2020). *Η ανάπτυξη του συστήματος Διά Βίου Μάθησης και ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων* (διδακτορική διατριβή). Φλώρινα: Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Καραλής, Θ. (2018). *Η συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση: εμπόδια και κίνητρα συμμετοχής (2011-2016)*. Αθήνα ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. (ISBN: 978618502564-9)
- Καραλής, Θ. (2013). *Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη Διά Βίου Εκπαίδευση - Ερευνητική έκθεση για το έτος 2013*. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.
- Καραλής, Θ., Λιοδάκη, Ν., Πανδής, Π., & Τσιλιγιάννη, Σ. (2015). *Διαστάσεις και διασφάλιση ποιότητας στην διά βίου εκπαίδευση: περιορισμοί και προοπτικές*. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ.
- Καραντινός, Δ. (2010). Συμμετοχή στη διά βίου μάθηση: τάσεις και προοπτικές, στο Δ. Βεργίδης, & Α. Κόκκος, *Εκπαίδευση Ενηλίκων: διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ. 43-62.
- Μουζέλης, Ν. (επιμ.), συγγραφική ομάδα: Δ. Βεργίδης, Σ. Γκλαβάς, Μ. Κουτούζης, & Ν. Φωτόπουλος (2012). *Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα: όψεις και βασικά μεγέθη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην προ Μνημονίου εποχή*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ ΓΣΕΕ.

Τσεκούρας, Κ., Βεργίδης, Δ., Γκυπάλη, Α., & Καρφάκη, Ε. (2014). *Διερεύνηση αναγκών εκπαίδευσης στις μικρές επιχειρήσεις και επιπτώσεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Παϊδούση, Χ. (2013). Επαγγελματική Κατάρτιση στην Περίοδο της Οικονομικής Κρίσης, στο Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού, *Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα – Ετήσια Έκθεση 2012*. Αθήνα: ΕΙΕΑΔ, σσ.155–186.

Παϊδούση, Χ. (2014). Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση: Μεγάλες Προσδοκίες, Φτωχά Αποτελέσματα, στο Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού, *Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα – Ετήσια Έκθεση 2012*. Αθήνα: ΕΙΕΑΔ, σσ.173–208.

Ξενόγλωσση

Boshier, R. (1973). Educational Participation and Dropout: a Theoretical Model, *Adult Education Quarterly*, 23/4, pp. 255–282.

Boshier, R. (1991). Psychometric properties of the alternative form of Educational Participation Scale, *Adult Education Quarterly*, 21, pp. 3–26.

Boshier, R., Collins J. B. (1985). The Houle typology after twenty-two years: A large scale empirical test, *Adult Education Quarterly*, 35/3, pp. 113–130.

Coombs, P., H. (1968). *The World Educational Crisis: A Systems Analysis*. New York: Oxford University Press.

Coombs, P. H., & Ahmed M. (1974). *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Cross, P., K. (1981). *Adults as learners: increasing participation and facilitating learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

INE GSEE (2020). *Requirements and influential factors for engaging unemployed low-skilled adults over 45 years old in training* (Output 1 for ACT45 program). Athens: INE GSEE.

Kailis, E. & Pilos, S (2005). *Lifelong Learning in Europe*. Luxembourg: EUROSTAT.

Karalis, T. (2017). Shooting a moving target: The Sisyphus boulder of increasing participation in adult education during the period of economic crisis, *Journal of Adult and Continuing Education*, 23(1), 78–96.

Morstain, B., R., & Smart, J., C. (1974). Reasons for Participation in Adult Education Courses: A Multivariate Analysis of Group Differences, *Adult Education*, XXIV/2, pp. 83–98.

OECD (2017). *OECD Skills Outlook 2017: Skills and Global Value Chains*. Paris: OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264273351-en>.

Rubenson, K., & Desjardins, R. (2009). The Impact of Welfare State Regimes on Barriers to Participation in adult Education: A Bounded Agency Model, *Adult Education Quarterly*, 59/3, pp. 187–207.

Παρατίθενται μόνον οι αναφορές της επικαιροποιημένης ερευνητικής έκθεσης. Για τον πλήρη κατάλογο των αναφορών βλ. Καραλής, 2013.

Παράρτημα 1

Πίνακες

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ1: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)

Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Επαγγελματική Ιδιότητα							
	Μισθωτοί δημοσίου τομέα		Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα		Ελεύθεροι επαγγ. / Ιδιοκτήτες Επιχ.		Άνεργοι	
	2019 2016	2013	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ιντερνετ)	47,2 47,8	57,1	51,7 36,9	53,9 (37,7)	78,7 65,0	58,5 (46,4)	52,3 51,0	56,6 (36,7)
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	38,2 30,4	32,1	25,0 6,0	18,9 (19,6)	30,0	23,7 (36,7)	14,6	16,9 (18,6)
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	42,3 47,8	37,5	44,4 45,2	40,3 (46,4)	20,0	22,2 (36,2)	32,5	21,0 (39,2)
Από άλλους συναδέλφους	38,2 26,1	30,4	36,8 41,7	35 (37,3)	33,4 27,0	29,5 (26,1)	32,6 33,8	29,3 (35,9)
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	3,0 17,4	8,9	10,6 10,7	7,8 (7,8)	6,9 14,0	9,2 (10,6)	19,7 7,9	6,6 (13,9)
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	0,0		1,2	1,9 (0,9)	0,0	1,0 (-)	1,3	1,7 (1,3)
Από τον ΟΑΕΔ	0,0		0,0	1,5 (-)	0,0		1,3	1,0 (-)
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς				1 (-)				2,1 (-)
Άλλο	0,0 0,0	3,6	1,8 0,0	1,9 (1,5)	0,7 1,0	3,9 (1,9)	1,5 2,0	0,3 (0,8)
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ				(-)		0,5 (-)		3,1 (-)

Σημείωση: Για τις περιπτώσεις που εμφανίζονται κενά στους πίνακες, βλ. υποσημείωση 2 του πρώτου κεφαλαίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ2Α: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)

Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Περιοχή									
	Αθήνα		Θεσ/ίκη		Πάτρα		Ηράκλειο Κρήτης		Λάρισα	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ίντερνετ)	55,3 51,9	54,9 (44)	57,3 61,3	61,6 (39,1)	71,5 44,7	51,1 (38,2)	65,2 40,0	59,1 (34,8)	63,3 43,8	57,1 (22,4)
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	18,3 19,1	18,9 (28)	25,1 12	28,5 (18,5)	27,1 18,4	19,6 (21,3)	25,4 23,3	16,7 (21,7)	21,4 18,8	15,7 (16,4)
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	36,5 31,1	28,1 (39,3)	35,8 30,7	24,5 (45,7)	16,5 42,1	31,5 (37,1)	42,0 36,7	34,8 (44,9)	30,6 34,4	21,4 (47,8)
Από άλλους συναδέλφους	34,3 27,3	31,5 (37)	42,8 45,3	28,5 (34,4)	23,1 28,9	31,5 (18)	29,6 43,3	30,3 (33,3)	34,3 34,4	32,9 (35,8)
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	1,6	1,3 (1)	0	2,6 (-)	0	(1,1)		1,5 (-)		1,4 (1,5)
Από τον ΟΑΕΔ	1,1	0,8	0	2	0		0		0	
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς	1,6	1,3 (-)		(-)		2,2 (-)		1,5 (-)		(-)
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	11,7 13,7	9,7 (9,5)	13,8 6,7	4 (8,6)	9,5 7,9	3,3 (14,6)	12,1 6,7	7,6 (7,2)	14,1 12,5	12,9 (17,9)
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ		1 (-)		2 (-)		(-)		1,5 (-)		2,9 (-)
Άλλο	1,8 1,6	2,6 (1)	1,0 1,3	0,7 (2)	1,9 0	2,2 (2,2)	0,0 0	1,5 (1,4)	0,0 0	1,4 (1,5)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ2Β: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)

Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Τομέας απασχόλησης							
	Εμπόριο		Μεταποίηση		Υπηρεσίες		Δημόσιος τομέας	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019, 2016	2013 (2011)
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ίντερνετ)	70,2 57,5	56,4 (37,8)	43,7 47,5	44,3 (26)	57,8 50,3	59,7 (45,8)	53,3 43,3	60,7
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	18,1 12,3	16,5 (21,2)	15,8 11,9	12,2 (19,9)	23,4 22,4	22,3 (26,5)	36,2 23,3	34,4
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	25,7 30,2	29,8 (37,8)	39,0 40,7	28,7 (46,6)	36,3 29,2	26,5 (41,3)	33,9 46,7	29,5
Από άλλους συναδέλφους	30,3 34,9	29,3 (32,6)	36,6 33,9	31,3 (41,1)	36,2 32,9	32,1 (32,2)	30	24,6
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)		1,1 (1)	0	2,6 (0,7)	1,9	1,1 (0,7)	0	3,3
Από τον ΟΑΕΔ	0	1,1	1,7	1,7	0,6	0,5	0	
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς		1,6 (-)		(-)		1,1 (-)		1,6
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	5,1 11,3	8 (15,5)	18,2 6,8	13,9 (8,2)	15,3 11,2	5,8 (8,2)	2,9 13,3	6,6
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ		1,6 (-)		0,9 (-)		1,3 (-)		
Άλλο	1,2 0,9	3,2 (2,1)	1,8 1,7	1,7 (1,4)	1,3 1,2	1,3 (0,7)	0,0 0	3,3

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ3: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)
 Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Θέση στην ιεραρχία		Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας										Πάνω από 30 έτη	
	Εποπτεύει		Δεν εποπτεύει		Έως 5 έτη		6 – 10 έτη		11 – 20 έτη		21 – 30 έτη		2019	2013
	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ιντερνετ)	65,1 67,3	57 (46,2)	57,4 45,3	56,4 (36,9)	72,6 58,2	71,4 (52,6)	49,1 41,9	64,4 (46,6)	59,0 55,9	62,3 (38,3)	63,2 45,1	52,9 (37,9)	42,7 45,8	33 (27,1)
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	30,7 19,4	20,6 (29,9)	19,2 17,4	20,3 (21,2)	25,5 19	26,2 (22,7)	18,9 9,3	21,1 (25)	15,0 13,6	19,4 (18,1)	25,6 25,3	19,9 (18,1)	41,5 25	18,3 (29)
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	26,4 30,6	27,9 (42,3)	35,7 33,7	27,9 (41,1)	20,6 30,4	17,9 (27,8)	41,9	22,2 (44)	36,5 30,5	27,1 (45,6)	36,2 34,1	31,7 (41,6)	35,4 37,5	33 (41,7)
Από άλλους συναδέλφους	27,5 36,7	33,1 (30,8)	36,2 32,2	30,2 (35,2)	35,4 30,4	25 (36,1) 39,5	35,0	32,2 (29,3)	39,8 36,4	32,8 (41,1)	28,0 34,1	29,9 (31,8)	24,4 16,7	32,2 (22,9)
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	1,0	1,1 (0,9)	0,8	1,7 (0,7)	2,5	(-)	0,0	1,1 (1,7)	0,0	2 (1,2)	1,1	0,9 (-)	0,0	2,6 (1)
Από τον ΟΑΕΔ	0	1,5 (-)	0,8	0,4 (-)	0	(-)	0	1,1 (-)	0,8	0,4 (-)	1,1	0,5 (-)	0	2,6 (-)
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς		1,8 (-)		0,6 (-)		(-)		3,3 (-)		1,6 (-)		0,5 (-)		(-)
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	13,7 2,0	8,1 (7,3)	11,9 14,0	7,3 (11,8)	10,3 6,3	10,7 (9,3)	7,0	3,3 9,5)	10,4 13,6	6,5 (7,3)	8,0 14,3	8,6 (9,8)	18,3 4,2	11,3 (21,9)
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ		1,1 (-)		1,3 (-)		1,2 (-)		3,3 (-)		0,8 (-)		0,9 (-)		1,7 (-)
Άλλο	1,8 2,0	2,6 (2,1)	1,1 0,8	1,7 (1,1)	0,0 2,5	1,2 (-)	0	-0,9	0,0 0	0,8 (2)	2,8 1,1	3,6 (1,4)	3,7 4,2	2,6 (1)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ4: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)
 Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Φύλο						Ηλικία							
	Άνδρας			Γυναίκα			18-34 ετών		35-44 ετών		45-54 ετών		55 ετών και άνω	
	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ίντερνετ)	62,7	55,1 (39,4)	55,7	73,0	78,3 (55,6)	64,3	62,8 (42,7)	58,6	48,9 (32,1)	43,6	37,6 (30,2)	55,9	46,5	29,2
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	22,0	22,5 (24,4)	21,5	24,3	27,9 (24,5)	19,6	12,8 (22,4)	23,3	23 (22,6)	19,8	20,8 (27)	21,8	13,5	18,5
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	34,9	28,9 (40,7)	33,1	43,2	19,4 (33,8)	30,4	25,2 (43,6)	33,6	32,6 (44,8)	31,7	31,2 (39,7)	31,4	34,7	38,5
Από άλλους συναδέλφους	33,7	31,1 (35,5)	35,2	40,5	31 (32,5)	41,1	32,9 (36,9)	30,2	29,6 (35,3)	28,7	30,4 (27,8)	32,4	34,1	21,5
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	1,6	1,5 (0,9)	0	2,4	(-)	0	1,7 (1,7)	0	1,9 (0,4)	1,5	1,6 (0,8)	0,5	0	0
Από τον ΟΑΕΔ	0,5	1 (-)	0,6	0	0,8 (-)	0	0,4 (-)	1,5	0,7 (-)	0	1,6 (-)	0,5	0,6	0
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς		1 (-)			2,3 (-)		0,4 (-)		1,5 (-)		(-)			
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	10,7	9,3 (9,7)	13,9	8,1	6,2 (6,6)	8,9	6,4 (7,1)	13,8	7,8 (12,7)	16,8	12,8 (17,5)	9,6	12,4	15,4
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ		1 (-)			1,6 (-)		0,9 (-)		1,1 (-)		2,4 (-)			
Άλλο	1,4	2,5 (1,6)	1,1	0,0	1,6 (2,6)	0,0	1,3 (1,2)	1,7	3 (1,6)	3,0	1,6 (-)	2,1	0	0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ5: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)
 Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Οικογενειακή κατάσταση				Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)				Αριθμός παιδιών:							
	Άγαμος/η		Έγγαμος/η		Ναι		Όχι		1		2		Πάνω από 2			
	2019	2016	2019	2016	2019	2016	2019	2016	2019	2016	2019	2016	2019	2016		
Ενημερώνομαι από το διαδικτυο (Ίντερνετ)	59,9	54,5	63,2 (45,4)	59,0	53,6 (37,5)	63,0	58,8 (41,9)	59,9	44,3 (37,9)	57,6	63,8	59,3 (49,2)	66,5	47,8	68,1	63,4 (23,7)
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	26,0	14,3	23,6 (25)	19,9	19,1 (23,4)	21,8	19,6 (24,9)	23,9	17,8 (23)	20,6	20,7	20,7 (26,2)	24,0	14,9	18,5	26,8 (13,2)
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	32,2	33,0	24,1 (35,2)	35,0	29,1 (43,9)	38,7	28,1 (42,5)	27,2	31,7 (40,7)	35,0	25,9	21,4 (37,7)	45,9	32,8	22,7	26,8 (47,4)
Από άλλους συναδέλφους	37,6	31,3	24,5 (33,8)	33,1	33,6 (33,9)	35,4	32,7 (37,5)	30,1	35,2 (31)	27,4	22,4	29,3 (36,2)	50,4	44,8	0,0	43,9 (50)
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	1,8		1,8 (1,4)	0,4	1,3 (0,5)	0,0	0,6 (0,6)	0,8	3 (0,9)			(-)				(-)
Από τον ΟΑΕΔ	0		0,5 (-)	0,8	0,9 (-)	1,4	0,6 (-)	0	1,3 (-)	0	0,7 (-)	0,7 (-)	3,5	0,6 (-)	0	(-)
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς			1,4 (-)		0,9 (-)		1,1 (-)		0,9 (-)			2,9 (-)				(-)
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	11,6	10,7	9,1 (6)	12,5	7,4 (12,1)	8,8	6,8 (9,1)	14,9	9,1 (11,5)	16,2	12,1	6,4 (6,2)	0,0	4,5	18,5	2,4 (2,6)
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ			2,3 (-)		0,9 (-)		0,6 (-)		1,7 (-)			0,7 (-)				(-)
Άλλο	0,0	1,8	1,4 (1,4)	1,8	2,2 (1,4)	1,6	2 (1,5)	1,6	1,7 (1,4)	1,8	0,0	2,9 (0,8)	1,7	1,5	0,0	2,4 (7,9)
				0,8		0,7		0,8		0,0					0,0	0,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ6: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)
 Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Οικογενειακό εισόδημα				Εκπαιδευτικό επίπεδο							
	Αρκεί		Δεν αρκεί		Κατώτερη / Μέση		Μεταλυκειακή / Ανώτερη		Ανώτατη			
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019, 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)		
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο ('Ιντερνετ)	62,3 61,8	61,9 (45,4)	54,7 43,7	52 (34,3)	43,9 40,3	42,7	66,7 56,3	64,2 (47,8)	70,2 75,3	(61,8)		
ελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	25,3 17,8	22,9 (29,2)	16,0 18	18,4 (19)	11,0 12,9	13,4	16,1 13,8	19,9 (30,9)	37,1 35,1	34,7 (41,6)		
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	35,3 33,6	28,7 (40,3)	32,1 32,5	27 (42,7)	36,5 33,8	31,8	32,6 41,3	21,9 (37,6)	32,5 22,1	26,3 (30,9)		
Από άλλους συναδέλφους	31,6	31,4 (29,7)	34,5	30,8 (37,5)	40,8	36,2	18,8	30,3 (35,4)	28,6	22,1 (23)		
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	0,7	0,9 (0,8)	1,0	1,9 (0,7)	1,0	1,6	0	2 (0,6)	1,3	0,5 (0,6)		
Από τον ΟΑΕΔ	0,7	(-)	0,5	1,4 (-)	1,0	0,8	0	1,5 (-)	0	(-)		
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς		1,2 (-)		0,9 (-)		1,4		1,5 (-)		(-)		
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	10,9 5,3	6,4 (9,2)	14,5 15,0	9,1 (11,6)	16,0 15,9	10,1	10,0 6,3	6,5 (6,2)	9,8 2,6	3,7 (6,7)		
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ		0,9 (-)		1,6 (-)		1,4		1 (-)		1,6 (-)		
Άλλο	0,9 0	2,4 (1,1)	1,8 1,9	1,6 (1,7)	2,2 2,0	1,4	0,0 0	1,5 (1,1)	1,2 0	3,7 (1,7)		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ7: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)
 Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα						Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας					
	Στοιχειώδης		Μέση		Ανώτερη/Ανώτατη		Στοιχειώδης		Μέση		Ανώτερη/Ανώτατη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ίντερνετ)	52,2 38,6	46 (27,6)	63,6 64,2	63,7 (49,6)	68,1 63,9	73,1 (61,8)	52,0 40,6	44,9 (2,9)	64,6 60,2	68,3 (54,1)	66,7 75	78,5 (55,4)
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	14,2 17,6	15,5 (17,4)	17,0 13,3	22,2 (30,4)	45,9 26,2	32,4 (33,3)	14,0 17,6	14,6 (18,9)	24,1 14,4	23,2 (30)	36,8 27,3	41,5 (33,8)
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	28,5 34,1	33,2 (45)	44,9 30,8	24,3 (38,7)	26,4 34,4	19,4 (35)	31,8 32,6	33 (44,9)	35,7 39	22,5 (37,4)	37,6 25	20 (33,8)
Από άλλους συναδέλφους	39,0 36,4	30,2 (36,7)	29,9 34,2	33,5 (30,4)	31,3 23	25,9 (30,9)	34,3 35,8	31,8 (35,7)	42,5 36,4	32,7 (31,1)	15,1 18,2	18,5 (35,4)
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	1,1	1,4 (0,7)	0,8	1,8 (0,4)	0	0,9 (1,6)	0	2 (0,9)	2,5	0,7 (0,8)	0	1,5 (-)
Από τον ΟΑΕΔ	1,1	1,1 (-)	0	0,7 (-)	0	(-)	1,1	1 (-)	0	0,4 (-)	0	1,5 (-)
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς		0,6 (-)		1,1 (-)		1,9 (-)		0,7 (-)		1,1 (-)		1,5 (-)
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	14,8 14,2	9,4 (12,9)	11,8 10	6,7 (8,3)	7,6 3,3	5,6 (6,5)	13,5 13,4	10,2 (13)	14,4 5,1	5,6 (7)	6,1 6,8	1,5 (6,2)
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ		1,1 (-)		1,8 (-)		0,9 (-)		1,7 (-)		1,1 (-)		(-)
Άλλο	2,1 1,1	2,2 (1,2)	0,9 1,7	2,5 (1,7)	0,0 0	(1,6)	2,7 1,1	2,5 (1,1)	0,0 1,7	1,4 (1,6)	0,0 0	1,5 (3,1)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ8: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)
 Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Μέλος σωματείου / συνδικάτου			Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης			Μέλος εθελοντικής οργάνωσης- συλλόγου							
	Ναι		Όχι	Ναι		Όχι	Ναι		Όχι					
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)				
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ίντερνετ)	25,8 23,1	30,1 (30,9)	21,3 17,4	18,8 (22,5)	33,2 7,7	24,2 (23,3)	20,7 18,5	20,1 (23,96)	23,6 26,8	25,2 (33,7)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	47,1 41	26,2 (40,7)	32,2 32,3	28 (41,7)	52,2 53,8	27,3 (41,9)	32,5 32,6	27,6 (41,4)	50,7 39	23,7 (39,4)	32,5	28,6 (41,9)	32,5	28,6 (41,9)
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	22,6 33,3	35 (30,1)	36,2 33,2	30,3 (34,6)	17,1 53,8	33,3 (25,6)	35,7 32,6	31 (34,4)	9,3 41,5	29,8 (27,9)	37,0 32,2	31,3 (34,7)	32,2	31,3 (34,7)
Από άλλους συναδέλφους	0	1 (1,6)	0,9	1,5 (0,6)	0	3 (-)	0,9	1,4 (0,8)	0	0,8 (1)	1,0	1,6 (0,7)	0	0,8 (-)
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	0	1 (-)	0,6	0,8 (-)	0	3 (-)	0,6	0,7 (-)	0	0,8 (-)	0,6	0,8 (-)	0	0,8 (-)
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς	11,4 10,3	6,8 (10,6)	12,4 10,4	8 (10,4)	9,1 23,1	6,1 (14)	12,6 9,4	7,9 (10,2)	3,5 7,3	4,6 (9,6)	13,1 10,8	8,6 (10,6)	10,8	8,6 (10,6)
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου		1 (-)		1,4 (-)		(-)		1,4 (-)		0,8 (-)		1,4 (-)		1,4 (-)
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ	2,4 2,6	1,9 (0,8)	1,1 0,9	1,8 (1,5)	4,3 0	6,1 (2,3)	1,0 1,2	1,7 (1,4)	0,0 0	4,6 (-)	1,4 1,3	1,3 (1,6)	1,3	1,3 (1,6)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ9: Με ποιους άλλους τρόπους μαθαίνετε όσα θεωρείτε αναγκαία για την εργασία σας; (έως 3 επιλογές)

Βάση: Όσοι δεν έχουν συμμετάσχει σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα τα τελευταία πέντε χρόνια

	Πολιτική Αυτοτοποθέτηση					
	Δεξιά / κεντροδεξιά		Κέντρο		Κεντροαριστερά / Αριστερά	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Ενημερώνομαι από το διαδίκτυο (Ίντερνετ)	57,6 53,1	60,4 (34,3)	54,3 50,0	54,7 (41,9)	64,1 51,8	56,2 (44,2)
Μελετώ σχετικά βιβλία ή εξειδικευμένα περιοδικά	15,7 16,3	26,1 (28,4)	33,3 19,2	28 (20)	27,5 18,8	23,9 (29,4)
Μέσω της καθημερινής ενημέρωσης κατά την εργασία μου	34,1 32,7	31,5 (43,1)	47,5 34,6	24 (41,9)	31,5 32,9	27,9 (36,6)
Από άλλους συναδέλφους	50,0 36,7	27,9 (32,4)	32,1 15,4	29,3 (38,1)	16,5 28,2	32,7 (34)
Μ.Μ.Ε. (Εφημερίδες, τηλεόραση κτλ)	0	0,9 (2)	11,5	1,3 (-)	0	1,8 (1,5)
Από τον ΟΑΕΔ	0	(-)	0	(-)	1,2	1,8 (-)
Από φίλους / γνωστούς / συγγενείς		1,8 (-)		1,3 (-)		(-)
Δεν χρειάζεται να γνωρίζω κάτι παραπάνω για να κάνω αποτελεσματικά την δουλειά μου	13,0 10,2	9 (12,7)	8,4 19,2	1,3 (15,2)	15,6 11,8	6,6 (9,4)
Δεν ενημερώνομαι / Δεν ασχολούμαι / ΔΑ		(-)		2,7 (-)		1,3 (-)
Άλλο	0,8 0	0,9 (2,9)	2,8 11,5	4 (1,9)	3,0 0	2,2 (0,8)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ10: Κίνητρα συμμετοχής

Με βάση την συμμετοχή ή όχι σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος

	Έχει συμμετάσχει		Δεν έχει συμμετάσχει	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	68,2 73,7	76,6 (74,3)	67,3 76	78,3(69,1)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	74,5 70,4	76,5 (73,3)	80,3 83,4	83,9 (79,3)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός/ η στην εργασία μου	93,2 92,8	92,2 (91,3)	83,1 86,8	83,7 (81,3)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	53,5 58,9	61,6 (62,5)	57,6 67	69,7 (65,4)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	94,1 94,4	92,9 (90,3)	88,6 89,4	85,2 (89,6)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	89,4 91,3	88,2 (88,4)	85,2 85,4	81,3 (81,7)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		67,8 (52,4)		70,8 (52,8)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		48,5 (46,2)		62,4 (55,9)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	53,8 60,2	60,1 (57,1)	57,4 64,5	66 (58,9)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	81,7 84,8	80,8 (77,3)	81,5 82,9	81,5 (81,2)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	72,9 69,1	67,1 (55,8)	68,5 68,5	65,8 (59,6)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής οικογενειακής ζωής		22,3 (17,3)		33,3 (26,7)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	55,7 61,6	51 (54,2)	63,9	59,8 (58,1)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		41,1 (33,7)		48,4 (40,9)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ11Α: Κίνητρα συμμετοχής
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Περιοχή											
	Αθήνα		Θεσ/ίκη		Πάτρα		Ηράκλειο Κρήτης		Λάρισα			
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	67,0 71,7	75,3 (72,4)	68,3 82,8	78,2 (67,5)	65,9 65,6	82,8 (75)	68,2 78,7	79,2 (71,7)	73,2 79,3	77,7 (73,9)		
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	74,8 75,1	78,6 (76,9)	76,9 74,4	76,5 (69,6)	76,9 70,8	90,2 (78,3)	81,3 77,2	81,7 (75)	79,2 82,9	75,2 (85,7)		
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	88,5 89,9	87,7 (86)	91,9 93,3	87,2 (84,6)	87,2 82,3	92,6 (88,3)	94,7 94,7	91,7 (85,8)	89,7 92,7	91,7 (90,8)		
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	55,9 63,4	62,6 (63,9)	59,0 60,0	66,7 (61,3)	48,1 60,4	69,7 (73,3)	61,0 61,7	70,8 (64,2)	41,3 61,0	60,3 (59,7)		
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	91,5 90,7	88,7 (90)	90,5 93,3	87,2 (86,3)	96,1 91,7	95,1 (91,7)	91,9 97,9	90 (94,2)	96,3 95,1	95,9 (91,6)		
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	87,4 87,4	84,3 (83,7)	91,6 90,0	84 (86,3)	92,6 82,3	86,9 (83,3)	76,0 94,6	89,2 (87,5)	90,8 97,6	90,1 (89,1)		
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		68,4 (50,9)		61,7 (48,8)		69,7 (56,7)		76,7 (55)		77,7 (62,2)		
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		52,6 (49,9)		51,9 (45,8)		58,2 (59,2)		55,8 (53,3)		57 (55,5)		
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	54,7 59,0	58,1 (56,1)	53,4 61,2	66,7 (50,8)	54,6 65,6	68 (65,8)	59,8 70,2	65 (64,2)	55,4 65,9	66,9 (68,1)		
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	79,4 82,0	79 (77,5)	85,7 86,6	80,7(76,7)	90,1 84,4	91 (82,5)	77,5 85,1	81,7 (84,2)	79,7 89,0	81,8 (84)		
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	72,4 66,5	61,3 (54,6)	71,9 65,6	66,7 (54,6)	73,2 77,1	77 (63,3)	62,9 67,7	78,3 (60,8)	72,7 81,7	71,1 (70,6)		
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	53,7 58,4		59,9 58,3		53,9 74,5		57,5 67,7		66,2 75,6			

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ11Β: Κίνητρα συμμετοχής
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Τομέας απασχόλησης							
	Εμπόριο		Μεταποίηση		Υπηρεσίες		Δημόσιος τομέας	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	72,8 73,9	76,8 (74,1)	79,0 76,2	78,6 (67,6)	66,5 76,0	78,6 (72,6)	61,4 69,0	73 (-)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	84,6 79,5	83,9 (75,9)	81,4 75,2	81,2 (78,4)	77,8 77,1	81 (75,8)	56,5 61,1	63,8 (-)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	88,2 87,8	87,8 (87,2)	86,8 86	83,8 (86,4)	89,5 91,9	90,4 (86,1)	95,3 92,9	92,8 (-)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	65,2 63,1	67,7 (60,3)	61,4 63,4	68,8 (62,4)	55,5 65,5	69,1 (65,4)	35,9 46,8	38,8 (-)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	92,1 88,7	88,2 (91,5)	93,6 93,1	88,3 (90,6)	91,4 92,3	90,6 (89,1)	95,8 98,4	93,4 (-)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	82,1 86,5	85 (87,6)	91,6 80,2	79,9 (85,4)	88,2 90,0	86,4 (83,8)	94,4 96,0	89,5 (-)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		72 (55)		76 (54,9)		64,9 (50,9)		74,3 (-)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		61,4 (55,7)		63 (54,5)		50,4 (47,5)		48 (-)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	54,0 59,5	64,2 (55,7)	58,8 58,0	64,3 (64,3)	53,1 62,6	62,8(57)	61,9 65,6	55,3 (-)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	81,3 84,7	81,9 (81,2)	73,5 75,2	79,9 (81,2)	82,4 84,5	82,3 (77,4)	84,2 87,3	77 (-)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	73,7 68,5	65,7 (62,4)	75,8 67,0	65,6 (62,4)	67,1 65,9	65,6 (54,1)	83,3 80,2	74,3 (-)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	68,3 64,0		69,0 61,0		51,4 62,3		53,2 61,9	

	Θέση στην ιεραρχία		Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας											
	Εποπτεύει		Δεν εποπτεύει		Έως 5 έτη		6 - 10 έτη		11 - 20 έτη		21 - 30 έτη		Πάνω από 30 έτη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	66,1 76,5	76 (73,1)	69,0 73,7	78,4 (71,1)	74,8 76,3	86,7 (77,5)	78,4 76,0	77 (73,1)	69,0 76,8	78,7 (74,1)	64,8 73,6	77 (68,2)	54,5 65,6	68,8 (66,4)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	71,3 74,6	78,2 (75,3)	79,0 75,8	79,9 (76,7)	83,4 73,0	87,5 (81,9)	89,3 81,0	84,9 (77,2)	78,9 79,3	81,7 (78,6)	72,3 69,0	74,7 (72,6)	60,2 77,4	74,1 (71,1)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	89,8 89,2	89,2 (87,2)	89,8 91,1	88,8 (86)	97,4 91,3	95 (88,1)	94,2 93,0	89,2 (89,3)	90,2 92,1	91,5 (88,6)	86,3 88,1	88,9 (86,9)	85,6 87,1	79,4 (75,7)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	52,0 57,0	62,3 (59,3)	56,7 65,0	66,3 (66,3)	74,4 74,8	88,3 (77,5)	80,7 78,0	77 (74,6)	57,5 64,6	69,4 (64,3)	41,7 52,5	53,8 (54,5)	31,2 43,0	51,8 (54,6)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	90,0 93,5	87,6 (91)	93,6 91,8	91,8 (89,4)	86,8 84,9	94,2 (89,4)	96,1 98,0	92,1 (93,4)	92,3 93,0	89 (91,1)	94,0 93,1	90 (88,5)	89,7 93,5	87,6 (87,5)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	87,3 89,5	85,1 (87,4)	88,5 88,7	85,9 (83,8)	76,5 87,1	85 (82,5)	88,1 91,0	85,6 (84,8)	91,2 87,6	86 (86,5)	88,9 89,3	85,8 (86,3)	88,3 93,5	84,7 (82,2)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		68,2 (57,9)		69,7 (49,7)		52,5 (23,8)		58,3 (45,7)		70,7 (58,1)		72,6 (61,1)		77,1 (60,5)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		48,3 (47,2)		57,7 (52,8)		46,7 (33,1)		44,6 (48,7)		53,6 (54,9)		54,4 (55,7)		65,3 (53,3)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	52,2 58,7	54 (56,2)	56,3 63,6	67,9 (58,9)	68,5 66,2	80,8 (69,4)	56,9 72,0	72,7 (62,9)	61,0 65,3	64,9 (60,8)	45,3 56,0	53 (51,9)	45,3 47,3	56,5 (44,7)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	76,8 82,0	76,8 (76,8)	83,9 85,1	84,4 (80,4)	92,7 86,3	92,5 (87,5)	87,4 97,0	91,4 (81,2)	82,9 85,1	87,5 (82,4)	76,6 78,8	75,5 (75,8)	72,4 77,4	62,9 (66,4)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	70,6 67,8	64,4 (60)	72,1 69,4	68,6 (56,4)	63,7 72,7	65 (49,4)	72,5 67,0	66,2 (61,9)	72,1 63,5	66,2 (55,1)	71,5 71,3	66,5 (60,2)	75,3 78,5	69,4 (62,5)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής οικογενειακής ζωής		22,6 (15)		29 (25,4)		29,2 (23,1)		27,3 (22,3)		26,6 (20,3)		23 (22,3)		31,8 (23,7)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	61,5 61,5	52,1 (52,3)	54,7 63,3	55,9 (58,1)	57,8 69,3	63,3 (60)	57,5 76,0	51,8 (61,4)	57,9 57,3	54,9 (52,2)	56,5 57,5	48,3 (56,7)	51,2 72,0	62,4 (54,6)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		39,5 (31,2)		46,8 (40,3)		58,3 (47,5)		47,5 (44,2)		44,6 (32,7)		36,7 (33,4)		44,7 (35,5)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ13: Κίνητρα συμμετοχής (Ανά κατηγορία πληθυσμού)

	Φύλο						Ηλικία					
	Ανδρας		Γυναίκα		18-34 ετών		35-44 ετών		45-54 ετών		55 ετών και άνω	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	69,0 70,6	73,7 (70,4)	66,6 79	81,6 (73,8)	82,8 77,3	80,7 (74,7)	68,6 78,2	80,3 (76,4)	67,5 75,5	74,6 (70,8)	55,8 65,7	73,3 (59,1)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	76,8 76,2	78,3 (73)	76,2 74,5	80,5 (81,1)	85,0 74,3	85 (78,3)	86,0 79,8	82,1 (77,5)	73,6 73,5	76,9 (76,6)	62,6 74	72,7 (69,9)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	90,7 87,9	87,4 (86)	88,9 93,4	90,9 (87,1)	99,0 92	91,3 (89,3)	93,0 90,1	94,1 (89,9)	86,4 91,2	87 (85,6)	84,9 88,3	80,7 (77,3)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	52,8 59,9	60 (60,4)	57,2 64,5	70,3 (69,2)	81,0 74,7	78,3 (73,9)	58,1 66,7	71,5 (69,9)	50,8 59,0	58,1 (58,7)	37,6 51,4	51,9 (48,3)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	92,6 90,9	87,3 (89,3)	91,9 94,1	93,3 (91,1)	91,0 85,3	91,3 (92,1)	93,6 94,2	90,9 (88,8)	92,5 94,3	89,5 (91,2)	91,0 92,3	87,2 (88,6)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	87,2 86,7	83,8 (82,8)	88,9 91,6	87,8 (88,6)	85,0 85,1	85 (82,6)	90,1 87,5	86,4 (85,8)	87,5 93,1	84,7 (86,9)	88,5 86,2	86,6 (84,1)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		62,9 (48,8)		76,4 (58,2)		52,7 (21,7)		71,5 (58,9)		70,5 (62,2)		78,1 (63,1)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		51,8 (45,9)		56,4 (58,4)		40,6 (41,1)		52,3 (51)		58,8 (55,9)		59,9 (55,1)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση πιστοποιητικό συμμετοχής	50,2 57,1	57,9 (53,8)	60,2 67,2	67,9 (64,2)	61,6 65,3	72 (69,2)	57,0 68,3	70,7 (63)	56,5 62,8	53,5 (51,1)	44,1 48,6	55,1 (48,3)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	79,9 81,4	77,4 (76,9)	83,5 87,0	85,7 (82,5)	94,0 88,0	89,9 (86,6)	84,9 90,5	89,9 (82,7)	81,7 83,7	76 (78,1)	67,4 72,9	65,2 (63,6)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	71,0 66,4	62,9 (56,6)	71,9 71,7	71,4 (59,3)	69,0 64	66,2 (51)	72,9 67,4	64,8 (57,3)	71,1 68,7	65,2 (59,2)	72,0 75,6	73,3 (65,9)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής οικογενειακής ζωής		21,7 (17,7)		32,5 (28,3)		20,8 (17,8)		26,7 (20)		23,6 (22,7)		39 (29,5)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	57,1 61,3	54 (56,3)	56,2 63,8	54,9 (55,7)	60,0 71,6	59,9 (60,1)	53,8 59,3	52,3 (56,4)	57,8 60,5	50,3 (52,6)	55,6 63,3	61,5 (58,5)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		41,2 (35,3)		47,3 (40,1)		52,2 (44,7)		40,3 (35,1)		40,7 (32,7)		48,7 (40,3)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ14: Κίνητρα συμμετοχής (Ανά κατηγορία πληθυσμού)

	Οικογενειακή κατάσταση						Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)						Αριθμός παιδιών:					
	Άγαμος/η			Έγγαμος/η			Ναι			Όχι			1		2		Πάνω από 2	
	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016
		(2011)		(2011)		(2011)		(2011)		(2011)		(2011)		(2011)		(2011)		(2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	76,5 77,9	74,9 (76,8)	73,6	63,7 73,6	78,3 (69,8)	74,5	63,9 74,5	74,4 (72,2)	80,7	64,3 80,7	79,9 (68,4)	70,4 70,7	79,6 (72,9)	53,6 67,4	81,7 (71,7)			
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	86,9 76,5	79,9 (78,8)	74,9	71,8 74,9	79,1 (75,2)	76,5	70,8 76,5	77,4 (77,4)	79,1	75,5 79,1	78,6 (73,6)	78,0 71,2	79,2 (76)	73,2 69,6	83,3 (75,5)			
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	94,2 88,9	86,3 (86,8)	91	87,9 91	90,1 (86,3)	90,4	86,5 90,4	85,4 (85,3)	93	91,4 93	91,5 (84,9)	90,7 88,6	92,5 (89,5)	93,8 95,7	91,7 (90,6)			
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	70,7 70,8	70 (71,2)	58,7	47,7 58,7	62,8 (61)	59,2	50,9 59,2	57,9 (65,2)	62,0	57,3 62,0	65 (63,2)	47,6 61,4	66,8 (60,9)	46,8 39,1	68,3 (66)			
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	91,4 87,7	87,5 (90,9)	94,2	92,6 94,2	91 (89,7)	93,5	92,5 93,5	92 (90,8)	94,1	93,9 94,1	93,2 (88,7)	90,7 94,6	87,5 (88)	100,0 93,5	93,3 (94,3)			
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	85,1 84,1	81 (82,4)	90,8	89,3 90,8	87,4 (86,2)	90,2	85,6 91,1	86 (84,8)	89,2	93,2 89,2	88 (84,4)	88,5 92,9	86,4 (85,7)	93,8 91,3	86,7 (90,6)			
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		47,5 (12,6)			77,6 (68,4)			76,3 (37,5)			74,8 (68,9)		78,9 (73,3)		85 (77,4)			
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		45,2 (41,5)			57,2 (54,7)			62,5 (50,7)			55,1 (49,5)		53,6 (50,4)		58,3 (60,4)			
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση πιστοποιητικό συμμετοχής	53,9 64,3	64,7 (61,8)	60,9	55,7 60,9	61,5 (56,5)	64,5	52,2 57,3	58,1 (58,8)	70,6	55,6 70,6	61,1 (57,5)	58,2 62,6	61,9 (56,6)	48,8 47,8	75 (58,5)			
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	86,9 83,8	84,5 (85,3)	84,2	79,1 84,2	79,8 (76,7)	85,5	79,4 81,6	72,5 (79,3)	89,3	82,1 89,3	86,3 (78,8)	79,6 85,2	81,5 (79,1)	86,3 76,1	88,3 (79,2)			
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	65,9 67,9	61,5 (50,9)	69,2	74,3 69,2	68,7 (60,3)	66,2	69,9 74,5	69,1 (58)	67,7	73,8 67,7	67,5 (56,1)	75,3 64,7	68,7 (56,2)	61,9 69,6	68,3 (67,9)			
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής οικογενειακής ζωής		24,2 (18,8)			27,4 (23,1)			32,5 (24,6)			24,8 (21,2)		24,5 (15,5)		28,3 (18,9)			
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	56,6 65,5	58 (62,9)	61,3	56,7 61,3	52,9 (53,4)	58,8	57,6 64,9	56,2 (61,3)	57,8	54,4 57,8	51,7 (49,5)	62,5 58,5	48,3 (50)	36,4 58,7	60 (45,3)			
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		48,7 (45,3)			42 (34,1)			47,7 (42,6)			44,9 (32,1)		35,5 (28,3)		40 (34)			

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ15: Κίνητρα συμμετοχής
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακό εισόδημα						Εκπαιδευτικό επίπεδο					
	Επαρκές			Μη επαρκές			Κατώτερη / Μέση		Μεταλυκειακή / Ανώτερη		Ανώτατη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	65,2 71,8	77,7 (71,7)	74,0 77,8	77 (71,8)	77,2 80	79	69,7 77,8	80,2 (72,5)	61,4 67,3	73,1 (66,6)		
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	74,3 70,9	76,5 (73,4)	81,2 80,6	82 (79,5)	82,3 85,9	85,1	81,2 75,2	84,7 (78)	70,9 65,1	68,6 (69,8)		
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	89,4 90,7	91,6 (88,7)	90,9 90,3	86,6 (83,8)	87,3 87,6	85,1	90,2 92	89,9 (86,9)	91,3 92,5	92,6 (89)		
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	50,6 57,6	59,6 (59,7)	64,8 67,1	69,7 (69,1)	62,2 66,5	70	59,2 63,2	66,6 (63,6)	48,7 57,0	57,9 (59,3)		
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	92,4 92,5	90,6 (90,1)	92,1 92,4	89,5 (89,8)	92,6 92,1	90,1	94,0 93,4	92,2 (91,8)	91,2 92,2	88,1 (88,7)		
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	87,7 88,5	88,2 (87,2)	88,3 89,5	83,1 (82,5)	87,5 88,7	82,4	84,6 88,5	88 (85,2)	89,9 89,6	87,4 (89,2)		
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		67,5 (52,2)		70,5 (52,9)		77,1		68,5 (47,4)		60 (43,9)		
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		46,7 (46,1)		60,5 (56,7)		76,9		55,8 (46)		26,2 (26,5)		
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση πιστοποιητικού συμμετοχής	51,5 54,4	59,9 (54,3)	63,6 70,5	64,7 (62,7)	67,3 69,2	70,2	55,3 71,7	63,6 (58,4)	47,9 48,7	52,9 (44,2)		
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	79,8 79,9	80,3 (78,5)	86,0 88,9	82 (80)	84,5 85,9	82,6	87,4 92,0	86,7 (81,4)	77,2 77,6	75,2 (73,8)		
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	69,7 65,2	66,1 (56,4)	75,3 73,1	67,1 (59,3)	75,7 72,6	72,7	77,1 61,6	61,4 (54,3)	66,4 69,6	63,3 (48,5)		
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής οικογενειακής ζωής		21,9 (16,5)		30,9 (28,2)		38		25,6 (17,9)		14,3 (11,9)		
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	57,1 59,3	53,3 (53,3)	54,8 66,1	55,6 (59,3)	62,9 67,5	59,5	66,8 64,7	60,1 (61,2)	48,1 56,3	44,5 (46,5)		
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		41,6 (35,1)		46,1 (40)		49,8		44,5 (35,1)		36,7 (30,5)		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ16: Κίνητρα συμμετοχής
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα						Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας					
	Στοιχειώδης		Μέση		Ανώτερη / Ανώτατη		Στοιχειώδης		Μέση		Ανώτερη / Ανώτατη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	69,3 73,9	77,7 (74,4)	70,4 76,1	77,3 (71,7)	62,0 73,0	76 (63,9)	66,6 73,8	75,9 (72,4)	71,0 76,6	80,3 (72,7)	74,5	74,2 (66,4)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	75,9 75,6	79,5 (76,8)	78,5 76,9	79,8 (76,6)	74,3 72,4	77,6 (73,7)	74,4 77,8	79 (75,4)	78,1 77,6	80,7 (79)	78,5 69,8	76,5 (70,3)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	86,8 87,7	88,1 (86)	92,5 92,4	88,2 (88,8)	90,6 92,9	92,7 (83,9)	86,4 88,9	88 (86,3)	93,1 91,0	88,6 (87,8)	91,7 95,0	94,7 (83,6)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	51,6 59,5	60,6 (62,3)	62,2 66,1	69,1 (67,3)	48,9 61,2	65,1 (62,9)	49,5 60,0	58,8 (61,7)	61,8 62,3	72,2 (65,1)	55,5 70,2	65,9 (71,9)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	92,5 94,5	90,5 (90,5)	91,8 89,3	90,2 (90,2)	92,6 93,4	87,5 (88,8)	92,9 93,8	89,8 (89,2)	92,4 91,3	90,2 (90,9)	91,0 92,2	89,4 (91,4)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	87,6 91,4	86,2 (84,7)	89,9 84,6	83,8 (86,1)	85,7 91,2	87,5 (84,9)	88,0 90,5	85,1 (84,3)	89,5 85,2	86 (85,8)	85,5 92,8	86,4 (87,5)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		73,6 (60,7)		68,2 (47,4)		57,3 (37,1)		76,4 (59,8)		63,9 (47,6)		52,3 (31,3)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		63,8 (61)		49,8 (45,5)		32,3 (30,2)		63,7 (59,1)		48,8 (45,8)		25 (26,6)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	59,5 65,5	63,8 (62,3)	58,8 62,3	62 (54,5)	43,3 54,6	58,3 (52,2)	57,1 64,9	62,1 (59,1)	60,9 61,1	63,5 (58,7)	43,7 56,8	59,1 (53,1)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	84,6 84,4	80,4 (79,4)	80,6 85,6	83,3 (79,6)	78,8 81,1	77,1 (79)	83,7 84,0	80,1 (77,9)	80,7 86,0	82,1 (82,5)	80,1 83,0	81,8 (78,9)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	74,9 73,6	70,1 (62)	74,3 62,8	63,3 (54,8)	63,3 69,4	63 (50,7)	74,4 71,9	69,1 (61,4)	74,8 67,8	63 (55,4)	61,9 63,8	66,7 (45,3)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής οικογενειακής ζωής		30,2 (27,5)		24,9 (17,4)		19,8 (13,7)		31,5 (26,6)		21,4 (15,7)		22 (16,4)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	61,6 66,8	57,4 (62,2)	59,0 56,6	54,7 (49,9)	46,8 63,4	44,8 (49,3)	59,9 65,0	57,5 (59,4)	56,5 59,7	51,4 (52,4)	52,0 63,1	49,2 (52,3)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		42,1 (39,3)		45,6 (35,7)		44,3 (34,6)		42,2 (37,9)		46 (36,7)		42,4 (35,9)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ17: Κίνητρα συμμετοχής
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Μέλος σωματείου / συνδικάτου				Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης				Μέλος εθελοντικής οργάνωσης- συλλόγου			
	Ναι		Όχι		Ναι		Όχι		Ναι		Όχι	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	63,9 66,5	72,9 (69,2)	68,6 76,6	78,4 (72,3)	47,8 67,9	77,1 (70)	69,6 75,2	77,2 (71,9)	57,1 64,9	74,2 (65,6)	69,7 76,5	78,1 (72,9)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	69,2 66,5	75,4 (73,5)	78,1 77,3	80,2 (76,9)	61,9 67,9	87,5 (74,3)	77,6 75,6	79 (76,3)	70,4 64,2	77,7 (74,9)	77,7 77,4	79,8 (76,5)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	91,8 89,6	93,2 (83,3)	89,6 90,9	88 (87,1)	86,3 84,9	91,7 (80)	90,2 91,0	89 (86,7)	91,5 94,0	92,7 (87,2)	89,7 89,9	88,1 (86,2)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	40,6 47,4	49,6 (53,4)	58,0 65,6	68,5 (66,3)	45,3 50,9	58,3 (61,4)	55,7 62,9	65,2 (64,1)	47,8 50,3	58,4 (57,9)	56,1 64,5	66,6 (64,9)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	92,3 94,2	88,6 (88,9)	92,2 92,0	90,3 (90,2)	92,7 86,8	87,5 (82,9)	92,3 92,7	90,1 (90,4)	94,4 97,4	89,3 (92,3)	91,8 91,4	90,1 (89,5)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	89,8 86,5	88,1 (87,6)	87,6 89,5	84,9 (84,6)	87,0 94,3	77,1 (82,9)	88,3 88,7	86 (85,3)	91,9 92,6	87,6 (92,3)	87,4 88,2	85,1 (83,8)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		70,8 (57,3)		68,8 (51,6)		60,4 (57,1)		69,7 (52,4)		64,8 (50,3)		70 (53,1)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		52,1 (50)		54,2 (51,2)		52,1 (50)		54 (51,1)		47,6 (44,1)		55,5 (52,3)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	44,6 50,3	55,9 (49,6)	57,5 64,9	64,2 (60,1)	42,6 43,4	50 (64,3)	56,0 63,2	63,1 (57,7)	47,6 54,0	51,9 (50,3)	56,5 63,7	65,1 (59,5)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	74,3 75,7	77,1 (77,8)	83,2 86,1	82 (79,5)	79,0 66,0	68,8 (77,1)	82,0 85,2	81,7 (79,3)	75,4 80,1	78,1 (73,3)	82,7 84,9	82 (80,4)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	72,1 68,8	72 (59,4)	71,5 68,9	65,5 (57,4)	69,3 60,4	60,4 (57,1)	72,0 69,3	67,3 (57,8)	71,4 70,2	64,8 (56,4)	71,7 68,5	67,2 (58,1)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής / οικογενειακής ζωής		23,7 (19,2)		27,2 (22,7)		20,8 (31,4)		26,8 (21,4)		20,6 (16,9)		27,9 (23)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	57,2 52,4	50 (56,8)	56,4 64,9	55,6 (55,9)	54,0 51,0	39,6 (65,7)	56,8 63,2	55,3 (55,5)	55,1 60,7	49,8 (52,3)	56,7 62,8	55,6 (56,9)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		40,3 (33,8)		44,9 (38)		41,7 (35,7)		44 (37,4)		39,1 (32,3)		45,2 (38,2)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ18: Κίνητρα συμμετοχής
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Πολιτική Αυτοτοποθέτηση					
	Δεξιά / κεντροδεξιά		Κέντρο		Κεντροαριστερά / Αριστερά	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	70,7 73,6	75,7 (65,2)	71,1 76,1	75,9 (73,8)	58,5 72,1	74,9 (71,8)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	73,1 73,6	82,2 (72,2)	79,3 74,6	78,8 (78,7)	73,6 77,1	78,4 (75,4)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός η στην εργασία μου	89,7 96,1	88,8 (83,5)	92,5 91,5	94,9 (84,8)	88,2 91,5	88,8 (84,9)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	54,3 54,3	60,4(57,6)	54,5 66,2	67,2 (65,9)	49,6 59,1	60,3 (64,1)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	92,0 93	88,2 (93)	93,9 95,8	93,4 (87,8)	89,4 87,9	89,1 (89,2)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	93,4 92,1	88,8 (85,4)	90,7 94,4	90,5 (84,1)	86,5 86,9	85,1 (86,4)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		66,9 (52,5)		72,3 (51,2)		69,6 (54,9)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		52,7 (52,5)		54 (52,4)		50,7 (50,5)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	59,4 53,1	65,1 (61,4)	46,6 64,8	60,6 (56,7)	50,1 60,7	56,3 (57,2)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	78,1 85,3	84 (77,2)	80,7 83,1	88,3 (78,7)	82,8 79,8	72,8 (79,7)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	73,2 72,9	65,7 (58,2)	72,6 71,8	73,7 (54,3)	69,4 64,8	65,9 (56,4)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής οικογενειακής ζωής		27,2 (23,4)		27 (15,2)		23,7 (21,3)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	58,7 71,1	59,8 (50)	53,9 66,7	58,4 (59,1)	53,2 49,0	49,3 (55,6)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		42 (31,6)		48,9 (31,7)		40 (35,4)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ19: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις επιλογές)
 Με βάση την συμμετοχή ή όχι σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013 ΚΑΙ 2011	Έχει συμμετάσχει	Δεν έχει συμμετάσχει
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	22 (27)	22,4 (23,8)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	32,9 (34)	46,7 (45,2)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός/η στην εργασία μου	44,4 (47)	28,8 (36,2)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	14,6 (11,3)	17,6 (18,7)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	31,7 (34,2)	24,9 (28,2)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	17,4 (16,5)	12,5 (11,4)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	9 (4,9)	11 (5,9)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	2,4 (2,8)	5,2 (5,3)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	3,8 (2,9)	2,8 (3,9)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	8,1 (10)	5,6 (9,7)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	4,3 (2,5)	3,9 (2)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής/οικογενειακής ζωής	1,3 (0,8)	1,5 (0,7)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους & να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	8,9 (6,7)	6,9 (9,2)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	1,5 (1,3)	2,8 (1,4)
Άλλο	0,8 (0,5)	0,9 (0,7)
Κανέναν / ΔΑ	0,4 (0,2)	1,1 (0,5)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ20: Τα 5 σημαντικότερα κίνητρα με βάση την επαγγελματική ιδιότητα (2013, 2011)

Μισθωτοί δημοσίου τομέα	Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα	Αυτοαπασχολούμενοι (Ελευθ. επαγγελματίες / Ιδιοκτήτες επιχειρήσεων)	Άνεργοι
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (48,4%) (-)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (41,6%) (42,1)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (41,9%) (48,4)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (42,8%) (47,5)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (36,9%) (-)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (37,5%) (37,3)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (41,9%) (35,4)	Για να βρω εργασία (29,5%) (29,9)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (21,7%) (-)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (30,1%) (34,2)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (30,8%) (36,0)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (27,2%) (34,3)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (20,4%) (-)	Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (30,1%) (29,8)	Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (20,4%) (15,0)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (22,9%) (21,4)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (19,7%) (-)	Για να βρω μια καλύτερη εργασία (14,2%) Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (14,4)	Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (13,2%) (16,6)	Για να μπορώ στο μέλλον διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (22,9%) (26,4)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ21: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις επιλογές)
 - Ανά κατηγορία πληθυσμού -

	Περιοχή					Τομέας απασχόλησης					Δημόσιος τομέας	
	Αθήνα	Θεσ/ίκη	Πάτρα	Ηράκλειο Κρήτης	Λάρισα	Εμπόριο	Μεταποίηση	Υπηρεσίες				
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011												
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	23,3 (26,3)	22,2 (24,6)	20,5 (29,2)	18,3 (23,3)	21,5 (21)	21,7 (25,9)	21,4 (22,5)	22,5 (26,7)		21,7 (-)		
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	37,6 (41,4)	37,4 (35,8)	42,6 (42,5)	41,7 (35,0)	34,7 (38,7)	40,9 (40,8)	42,9 (41,3)	39,9 (38,8)		19,1 (-)		
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	36,6 (41,6)	40,3 (42,5)	31,1 (36,7)	40 (43,3)	49,6 (43,7)	35,8 (40,4)	27,9 (44,1)	40,4 (41,3)		46,7 (-)		
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	13,6 (18)	18,5 (13,3)	24,6 (15)	19,2 (9,2)	9,1 (8,4)	16,5 (12,8)	13 (16)	18,7 (15,5)		6,6 (-)		
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	29,8 (31,4)	29,2 (30,4)	27 (31,7)	26,7 (40,8)	29,8 (21,8)	25,2 (33,3)	24,7 (33,8)	30,6 (29,7)		34,9 (-)		
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	15,6 (14,1)	16,5 (12,1)	11,5 (15,8)	14,2 (12,5)	19 (16,8)	13,4 (12,4)	13 (11,7)	15,9 (15,4)		19,7 (-)		
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	10,6 (5,5)	6,2 (4,6)	12,3 (5,8)	10 (4,2)	9,9 (7,6)	11,8 (4,6)	3,9 (5,6)	8,5 (5,5)		17,1 (-)		
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	3 (4,3)	2,9 (4,2)	4,9 (5)	7,5 (3,3)	1,7 (1,7)	5,5 (5,7)	4,5 (4,7)	2,7 (3)		2,6 (-)		
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	3 (3,7)	3,7 (5)	4,1 (0,8)	4,2 (2,5)	3,3 (2,5)	2,4 (2,5)	3,2 (4,2)	4 (3,6)		3,3 (-)		
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	7,3 (9,8)	10,3 (9,6)	3,3 (16,7)	5,8 (5,8)	5 (7,6)	4,3 (11)	6,5 (8,9)	8,5 (9,6)		7,2 (-)		
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	4,3 (3,3)	2,9 (0,4)	4,1 (0,8)	5,8 (1,7)	4,1 (2,5)	4,3 (1,4)	1,9 (2,8)	3,3 (2,2)		9,2 (-)		
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωή	1,2 (0,5)	2,1 (-)	1,6 (0,8)	0,8 (4,2)	1,7 (-)	0,8 (0,7)	3,9 (0,5)	1,1 (0,9)		1,3 (-)		
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	7,1 (7,5)	9,5 (7,1)	7,4 (10,8)	14,2 (6,7)	5 (10,1)	5,9 (6,4)	7,1 (10,3)	9,9 (7,5)		4,6 (-)		
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	1,5 (1,7)	2,5 (0,8)	1,6 (0,8)	3,3 (0,8)	2,5 (1,7)	1,6 (1,4)	1,9 (1,4)	1,9 (1,3)		3,3 (-)		
Άλλο	1 (0,3)	0,8 (1,3)	1,6 (-)	(-)	(1,7)	(1,1)	1,3 (0,9)	0,8 (0,3)		2 (-)		
Κανέναν / ΔΑ	0,5 (0,3)	0,4 (-)	1,6 (0,8)	1,7 (-)	(0,8)	1,2 (-)	1,3 (-)	0,5 (0,6)		(-)		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ22: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις επιλογές)
- Ανά κατηγορία πληθυσμού -

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Θέση στην ιεραρχία		Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας				
	Εποπτεύει	Δεν εποπτεύει	Έως 5 έτη	6 – 10 έτη	11 – 20 έτη	21 – 30 έτη	Πάνω από 30 έτη
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	20,8 (25,7)	23,1 (25,3)	28,3 (25,6)	13,7 (25,4)	25,8 (26,2)	21,4 (24,2)	18,2 (26,3)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	36,9 (32,7)	38,6 (43)	43,3 (43,8)	38,8 (38,1)	40,1 (42,2)	35,6 (37,9)	35,3 (34,2)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	39,5 (46,5)	37,8 (39,2)	35 (33,1)	36 (46,7)	39,8 (45,9)	42,5 (37,9)	30,6 (42,1)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	13,8 (12,1)	17,3 (16,3)	27,5 (25)	22,3 (15,7)	16 (13,5)	11,1 (13,7)	12,4 (8,6)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	28,9 (32,2)	29,1 (30,8)	26,7 (25,6)	25,9 (25,4)	26,8 (31,9)	30,1 (33,4)	36,5 (40,1)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	17,7 (17,4)	14,3 (12,2)	9,2 (16,9)	13,7 (13,2)	17,3 (12,4)	16,9 (16,2)	14,1 (11,2)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	9,8 (6,1)	9,9 (5,1)	5,8 (2,5)	10,1 (4,6)	11 (7,3)	9 (4,5)	10,6 (6,6)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	3,1 (4,4)	3,5 (3,8)	1,7 (0,6)	1,4 (2,5)	3,5 (4,6)	5 (5,7)	2,9 (4,6)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	3,5 (3,9)	3,4 (3,2)	5,8 (5,6)	2,9 (3,6)	3,8 (4,1)	2,9 (2,5)	2,4 (1,3)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	7,5 (8,5)	6,9 (10,6)	15 (14,4)	12,9 (8,6)	6 (8,9)	5,5 (11,1)	2,9 (6,6)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	4,5 (3,1)	3,8 (1,8)	2,5 (0,6)	4,3 (3)	3,3 (1,6)	5,5 (1,3)	4,1 (6,6)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωής	1,6 (0,2)	1,3 (1)	(0,6)	3,6 (-)	1,5 (1,1)	1,1 (0,3)	1,2 (2)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	7,1 (5,8)	8,8 (9)	9,2 (7,5)	12,9 (8,6)	8,8 (7)	5,8 (6,7)	5,9 (12,5)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	2,4 (0,7)	1,7 (1,7)	4,2 (3,8)	2,2 (1)	0,5 (1,6)	2,4 (0,6)	2,9 (-)
Άλλο	1,4 (0,7)	0,4 (0,5)	(-)	2,2 (-)	(0,5)	1,6 (1)	0,6 (1,3)
Κανέναν / ΔΑ	0,2 (0,2)	1 (0,4)	1,7 (-)	(-)	0,5 (-)	1,1 (0,6)	(0,7)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ23: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις επιλογές)
- Ανά κατηγορία πληθυσμού -

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Φύλο		Ηλικία			
	Άνδρας	Γυναίκα	18-34 ετών	35-44 ετών	45-54 ετών	55 ετών και άνω
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	20,5 (26,1)	24,1 (24,3)	18,8 (23,7)	24,5 (26,8)	21,1 (27)	23,5 (20,5)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	39,1 (37,8)	36,9 (42)	37,2 (39,1)	42,1 (42,2)	36,8 (39,5)	34,2 (34,7)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	38,5 (44,9)	38,6 (36,8)	37,7 (44,3)	41,1 (44,9)	40,3 (39,8)	30,5 (35,8)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	14,1 (11,1)	18 (20,6)	21,7 (22,1)	19,5 (13,2)	12,4 (12,6)	10,2 (13,1)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	30,8 (32,4)	27,1 (29,5)	29 (23,7)	22,4 (30,4)	33 (33,5)	34,2 (39,2)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	13,2 (12,8)	18,6 (15,8)	13 (17)	18,1 (10,4)	14 (14,6)	16 (16,5)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	7,5 (4,7)	12,6 (6,4)	7,2 (2)	10,4 (5,5)	11 (6,3)	8,6 (8)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	3,1 (4,3)	3,9 (3,5)	1,4 (2,8)	3,2 (3,8)	5,5 (4,8)	1,6 (4,5)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	3,6 (3,5)	3,2 (3,3)	3,4 (4,7)	5,1 (4,7)	2,1 (3)	3,2 (-)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	6,7 (9,2)	7,4 (10,8)	14 (13,8)	7,5 (10,1)	4,6 (8,3)	4,8 (7,4)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	3 (2,4)	5,6 (2,1)	3,9 (1,2)	2,7 (1,6)	5,3 (1,5)	4,8 (6,8)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωή	0,4 (0,1)	2,6 (1,7)	1 (0,8)	1,6 (-)	1,1 (0,5)	1,1 (2,8)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	8,7 (7,5)	7,4 (8,5)	12,6 (9,1)	8 (5,8)	6,4 (6,8)	7 (13,1)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	1,8 (0,8)	2 (2,1)	2,4 (1,6)	0,5 (1,6)	2,5 (0,8)	3,2 (1,1)
Άλλο	1,2 (0,6)	0,4 (0,6)	1,4 (-)	(0,5)	1,4 (0,8)	0,5 (1,1)
Κανέναν / ΔΑ	1 (0,4)	0,2 (0,2)	1 (-)	(0,3)	0,9 (0,5)	1,1 (0,6)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ24: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις επιλογές)
- Ανά κατηγορία πληθυσμού -

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Οικογενειακή κατάσταση		Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)		Αριθμός παιδιών:		
	Άγαμος/η	Έγγαμος/η	Ναι	Όχι	1	2	Πάνω από 2
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	19 (24,1)	23,5 (25,9)	25,2 (28,2)	19,3 (23,2)	28,2 (28,3)	25,3 (29,1)	15 (24,5)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	36,7 (39,1)	38,6 (39,7)	39,4 (40,7)	36,1 (38,5)	39,7 (39,2)	35,8 (42,2)	55 (41,5)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	36,7 (43,2)	39,1 (41)	40,5 (40,9)	36,9 (42,3)	38 (39,2)	41,1 (41,1)	46,7 (47,2)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	20,1 (18,5)	14,1 (13,5)	13,9 (12,7)	15,2 (16,7)	13,7 (13,2)	14 (12)	15 (15,1)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	27,7 (27,1)	29,6 (32,9)	27,9 (30,3)	33,3 (32)	28,6 (33,5)	26 (28,3)	31,7 (28,3)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	13,1 (17,1)	16,5 (12,8)	18,3 (12,9)	13,8 (14,9)	17,1 (14,2)	20 (12)	15 (13,2)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	4,4 (2,6)	11,9 (6,5)	13,3 (7,6)	8,8 (3,7)	12 (6,6)	12,1 (7,4)	25 (13,2)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	2,6 (3,2)	3,8 (4,3)	3,4 (4,7)	3,9 (3,4)	3 (4,2)	3,8 (5,4)	3,3 (3,8)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	2,3 (3,5)	3,8 (3,4)	4,1 (4,9)	3 (2,2)	3 (5,2)	4,9 (4,7)	5 (5,7)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	9,9 (13,2)	6 (8,5)	6,2 (10,4)	5,5 (9,4)	8,5 (10,4)	4,5 (10,5)	5 (11,3)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	3,2 (1,5)	4,5 (2,6)	3,9 (1,5)	5,2 (2,8)	3 (0,9)	4,9 (2,3)	3,3 (-)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωή	1,2 (-)	1,5 (1)	1,4 (0,4)	1,7 (1)	1,3 (-)	1,5 (0,4)	1,7 (1,9)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	12,5 (9,7)	6,4 (7,2)	6 (6,1)	7,4 (9,4)	7,3 (7,1)	5,3 (5,4)	5 (3,8)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	2,6 (0,9)	1,7 (1,5)	1,6 (1,5)	2,8 (1,2)	3 (1,9)	0,4 (1,2)	1,7 (-)
Άλλο	0,9 (0,3)	0,8 (0,7)	0,5 (0,4)	1,4 (0,7)	(-)	0,8 (0,4)	1,7 (-)
Κανέναν / ΔΑ	1,5 (0,3)	0,3 (0,3)	0,5 (0,4)	0,3 (0,3)	(0,5)	1,1 (0,4)	(-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ25: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις επιλογές)
- Ανά κατηγορία πληθυσμού -

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Οικογενειακό εισόδημα		Εκπαιδευτικό επίπεδο		
	Αρκεί	Δεν αρκεί	Κατώτερη / Μέση	Μεταλυκειακή / Ανώτερη	Ανώτατη
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	22,3 (23,6)	22,1 (27,5)	22,9	21,1 (23,7)	21,9 (22,1)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	33,4 (33,5)	42,4 (46,4)	43,9	37,7 (40,2)	31,7 (30,8)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	42,5 (44,2)	34,8 (38,7)	32,6	36,7 (38,8)	46,4 (46,8)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	12,2 (11,7)	19,3 (18,7)	16,8	16,2 (18,2)	14,5 (11,6)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	30,3 (35,9)	28 (25,8)	27,7	29,9 (33,3)	29,8 (34,3)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	17 (15,5)	14 (12,4)	11,3	18,8 (14,4)	17,9 (21,2)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	7,9 (5,4)	11,6 (5,3)	11,8	12 (3,8)	5,7 (3,5)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	2,1 (3,4)	4,8 (4,7)	6,3	1,9 (5,5)	1,4 (1,2)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	3,8 (3,2)	3,1 (3,6)	2,5	5,2 (3,8)	3,1 (2,9)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	7,7 (9,7)	6,6 (10)	3,8	7,5 (12,4)	10,7 (11,6)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	4,6 (2,8)	3,7 (1,6)	3,2	5,2 (0,7)	4,5 (3,5)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωή	1,7 (0,5)	1,1 (1,1)	2,3	1,3 (1)	0,5 (0,3)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	9,1 (7,1)	7,2 (8,9)	8,6	9,1 (7,6)	6,9 (6,7)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	1,9 (1,2)	2,1 (1,5)	1,7	3,2 (2,4)	1,4 (0,9)
Άλλο	0,5 (0,5)	1,1 (0,7)	0,2	1,3 (-)	1,2 (0,6)
Κανέναν / ΔΑ	0,7 (0,2)	0,6 (0,5)	0,8	0,6 (0,7)	0,5 (0,3)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ26: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
(έως τρεις επιλογές)
- Ανά κατηγορία πληθυσμού -

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα			Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας		
	Στοιχειώδης	Μέση	Ανώτερη / Ανώτατη	Στοιχειώδης	Μέση	Ανώτερη / Ανώτατη
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	22,1 (28)	20,9 (22,6)	25,5 (22,9)	22,2 (27,3)	21,7 (22,8)	23,5 (22,7)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	39,2 (38,8)	36,9 (38,7)	38 (42)	37,4 (39,4)	39,6 (40,5)	36,4 (34,4)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	37,1 (41,7)	38,9 (44,1)	41,1 (37,1)	37,4 (40,6)	38,9 (46,3)	42,4 (32,8)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	14,4 (14)	16,2 (16,9)	18,2 (14,9)	13,5 (13,9)	17,9 (16,7)	18,2 (14,8)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	30,4 (31,9)	28,9 (30,5)	24,5 (30,2)	31 (30,8)	26 (31,4)	29,5 (33,6)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	15,3 (11,4)	14,2 (15)	19,3 (20,5)	15,1 (12,8)	15,3 (13,7)	18,2 (21,9)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	9,7 (5,8)	11,6 (4,9)	6,3 (3,9)	11,5 (6,6)	7,9 (3,5)	9,1 (3,9)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	4,9 (5,3)	2,9 (2,5)	1 (2,4)	4,9 (5)	2 (2,8)	1,5 (3,1)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	3,1 (3,1)	3,1 (3,8)	5,2 (3,9)	3,3 (3,2)	3,3 (3,8)	4,5 (3,9)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	6,1 (7,7)	6,7 (11,2)	11,5 (14,1)	5,7 (8,7)	7,4 (10,6)	12,9 (14,8)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	3,4 (1,9)	6 (2,2)	2,1 (3,4)	4,3 (2,3)	4,8 (1,8)	1,5 (3,9)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωής	1,3 (0,5)	1,1 (1,6)	2,6 (-)	1,5 (0,8)	1,1 (1)	2,3 (-)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	8,8 (8,5)	7,1 (7,4)	8,9 (7,3)	8,2 (7,8)	8,3 (8,9)	7,6 (6,3)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	1,8 (1,3)	2,7 (1,4)	1 (1,5)	2,1 (1,4)	2,2 (1,5)	0,8 (0,8)
Άλλο	0,7 (0,8)	1,1 (-)	0,5 (1)	0,8 (0,6)	0,9 (0,5)	(0,8)
Κανέναν / ΔΑ	0,9 (0,3)	0,4 (0,5)	0,5 (-)	0,8 (0,3)	0,4 (0,5)	0,8 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ27: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις επιλογές)

- Ανά κατηγορία πληθυσμού -

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Μέλος σωματείου / συνδικάτου		Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης		Μέλος εθελοντικής οργάνωσης-συλλόγου	
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	21,2 (21,8)	22,5 (26,4)	25 (31,4)	22,3(25,1)	20,6 (21)	22,7 (26,4)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	36 (31,6)	38,6 (41,6)	43,8 (32,9)	37,8 (40,1)	36,5 (31,3)	38,6 (41,3)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	48,3 (44)	36,1 (41,1)	43,8 (28,6)	38,4 (42,4)	34,3 (45,1)	39,5 (41)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	8,5 (8,1)	17,6 (16,6)	10,4 (15,7)	16 (14,9)	14,6 (13,3)	16,1 (15,2)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	28 (35,9)	29,2 (30)	31,3 (32,9)	29 (31)	31,8 (34,4)	28,5 (30,6)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	15,3 (15)	15,6 (13,7)	8,3 (14,3)	15,7 (14)	23,6 (23,6)	13,4 (12,1)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου	8,9 (3,8)	9,9 (5,8)	6,3 (2,9)	9,8 (5,6)	7,7 (5,1)	10,1 (5,5)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα	2,5 (3)	3,5 (4,3)	2,1 (4,3)	3,3 (4)	3,4 (3,1)	3,4 (4,2)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	2,5 (3,4)	3,6 (3,4)	6,3 (1,4)	3,3 (3,6)	2,6 (2,6)	3,6 (3,6)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	8,5 (10,7)	6,8 (9,7)	6,3 (4,3)	7,2 (10,2)	9,9 (9,7)	6,5 (9,9)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	3,8 (3,8)	4,2 (1,9)	2,1 (4,3)	4,3 (2,1)	3,4 (3,1)	4,3 (2,1)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής / οικογενειακής ζωή	0,8 (-)	1,5 (0,9)	(-)	1,5 (0,8)	1,3 (0,5)	1,4 (0,8)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	8,5 (9,4)	8,1 (7,6)	12,5 (11,4)	8 (7,7)	8,6 (6,7)	8 (8,2)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου	1,3 (1,3)	2,2 (1,4)	(1,4)	2,1 (1,3)	1,7 (1)	2,1 (1,4)
Άλλο	0,8 (0,4)	0,8 (0,6)	2,1 (-)	0,8 (0,6)	2,1 (-)	0,5 (0,7)
Κανέναν / ΔΑ	(0,4)	0,8 (0,3)	(-)	0,7 (0,4)	(-)	0,8 (0,4)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ28: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;

Με βάση την συμμετοχή ή όχι σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος

	Έχει συμμετάσχει		Δεν έχει συμμετάσχει	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	5,0 7,6	16,5 (18,8)	8,9 13,2	17,2 (19,9)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	12,1 11,0	13,6 (12,1)	24,8 26,9	26,5 (21,9)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός/η στην εργασία μου	36,9 29,2	23 (28,5)	18,9 20,3	16,1 (20)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	3,8 5,1	7,7 (3,9)	7,7 5,4	8,2 (8,5)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	17,4 22,6	17,6 (19,3)	15,7 19,5	11,4 (14,9)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	12,0 12,2	7,8 (6,5)	11,4 7,2	7,5 (4,8)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		2,1 (1,1)		2,6 (1,2)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		0,9 (0,8)		1,9 (1,2)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	1,1 1,1	1,1 (1,1)	0,9 1,4	0,6 (0,3)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	6,4 6,7	3,1 (3,9)	5,3 2,0	1,7 (2,2)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	1,1 1,6	2,1 (1)	2,3 1,4	1,3 (1)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής/ οικογενειακής ζωή		0,5 (0,5)		0,4 (0,2)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους & να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	4,1 3,0	2,4 (1,6)	2,8 2,6	1,7 (2,4)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		0,8 (0,5)		0,9 (0,5)
Άλλο		0,4 (-)		0,9 (0,5)
Κανέναν / ΔΑ	0,0	0,4 (0,2)	1,4	1,1 (0,5)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ29: Κίνητρα συμμετοχής
Τα 5 σημαντικότερα κίνητρα με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Μισθωτοί δημοσίου τομέα		Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα		Αυτοαπασχολούμενοι (Ελευθ. επαγγ. / Ιδιοκτ. επιχ.)		Άνεργοι	
2019 (2016)	2013 (2011)	2019 (2016)	2013 (2011)	2019 (2016)	2013 (2011)	2019 (2016)	2013 (2011)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (37,0%) (43,0%)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (23,6%) (-)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (31,0%) (25,1%)	Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (23%) (22,2)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (37,8%) (30,9%)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (23,7%) (27,4)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (20,9%) (27,2%)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (20,7%) (21,4)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (23,0%) (20,2%)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (21%) (-)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (15,7%) (21,2%)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (21,6%) (27,3)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (13,8%) (24,8%)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (23,7%) (17,2)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (18,3%) (19,1%)	Για να μπορώ στο μέλλον διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (16,1%) (19,8)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (16,5%) (14,0%)	Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (15,9%) (-)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (15,9%) (13,8%)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (16,7%) (14,3)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (18,5%) (13,8%)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (16,2%) (23,6)	Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα (11,3%) Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (14,7%)	Για να βρω εργασία (15,9%) (14,8)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (6,1%) (7,9%)	Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (8,3%) (-)	Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (9,6%) (12,7%)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (16,2%) (16,5)	Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (14,3%) (12,6%)	Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (11,7%) (6,4)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (18,8%) (14,7%)	Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου (14,4%) (16)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα (5,9%) (7,9%)	Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές (7%) (-)	Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (11,0%) (9,2%)	Για να βρω μια καλύτερη εργασία (5,2%) Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή (6,7)	Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα (3,4%) Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους/ να βελτιώσω κοινωνικό μου δίκτυο (6,5%)	Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου (10,8%) (13,7)	Για να βρω μια καλύτερη εργασία (11,3%) (8,5%)	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα (10,8%) (11,9)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ30Α: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Περιοχή											
	Αθήνα		Θεσ/ίκη		Πάτρα		Ηράκλειο Κρήτης		Λάρισα			
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	5,3 11,0	17,5 (19,3)	4,5 5,7	16,9 (19,2)	5,1 2,1	15,6 (23,3)	10,8 12,8	15,0 (18,3)	12,0 16,0	15,7 (16,8)		
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	15,3 17,0	18,9 (16,8)	14,9 14,3	14,8 (13,8)	16,3 26,6	20,5 (22,5)	22,1 12,8	21,7 (10)	19,2 17,3	19,0 (25,2)		
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	31,1 25,9	19,9 (23,3)	37,5 32,6	23,5 (26,7)	16,0 19,1	20,5 (15)	30,7 17,0	15,8 (30)	31,5 28,4	20,7 (28,6)		
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	5,4 5,3	6,3 (6,7)	4,5 5,7	9,5 (6,7)	9,4 6,4	16,4 (5,8)	3,7 7,4	8,3 (4,2)	2,2 0,0	3,3 (5)		
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	19,9 20,8	15,2 (17,5)	15,6 22,3	14,8 (17,5)	11,3 21,3	11,5 (15,8)	14,1 25,5	15,0 (23,3)	12,3 18,5	19,8 (10,1)		
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	9,1 10,4	8,8 (4,7)	12,3 10,3	6,6 (6,7)	28,5 9,6	4,1 (3,3)	12,5 10,6	6,7 (7,5)	5,7 9,9	9,1 (9,2)		
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		3,0 (1,7)		1,6 (0,4)		0,8 (1,7)		0,8 (-)		3,3 (0,8)		
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		1,0 (0,7)		1,2 (2,1)		1,6 (1,7)		4,2 (0,8)		(-)		
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	0,8 1,3	0,8 (1,2)	0,3 1,1	1,6 (0,4)	2,3 2,1	(-)	1,1 0,0	0,8 (0,8)	2,2 1,2	0,8 (-)		
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	6,2 5,3	2,5 (3,5)	5,9 4,6	2,5 (2,9)	5,2 4,3	2,5 (4,2)	0,0 5,3	2,5 (1,7)	12,7 3,7	3,3 (1,7)		
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	2,4 1,3	2,3 (1,5)	0,5 0,0	-0,4	0,7 4,3	1,6 (0,8)	1,5 2,1	3,3 (0,8)	0,0 2,5	1,7 (-)		
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής / οικογενειακής ζωής		0,2 (0,2)		0,8 (-)		0,8 (0,8)		-1,7		1,7 (-)		
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	4,1 1,7	1,8 (2)	2,9 3,4	4,1 (2,5)	5,2 4,3	0,8 (4,2)	2,8 6,4	3,3 (-)	2,2 2,5	-0,8		
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		0,5 (0,7)		0,8 (0,4)		1,6 (-)		0,8 (0,8)		1,7 (-)		
Άλλο		0,8 (0,2)		0,8 (0,4)		(-)		(-)		-0,8		
Κανέναν / ΔΑ	0,4	0,5 (0,3)	1,0	0,4 (-)	0,0	1,6 (0,8)	0,7	1,7 (-)	0,0	-0,8		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ30Β: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Τομέας απασχόλησης									
	Εμπόριο		Μεταποίηση		Υπηρεσίες		Δημόσιος τομέας			
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	4,4 11,0	17,7 (21,6)	8,5 15,2	16,9 (18,3)	7,0 9,7	15,9 (19,1)	4,9 2,4	17,8 (-)		
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	24,7 21,9	20,9 (18,1)	20,4 23,2	24,7 (17,4)	14,6 15,4	18,5 (16,7)	7,0 10,3	7,2 (-)		
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	25,2 21,5	20,9 (22,7)	24,2 23,2	14,3 (22,5)	32,8 24,7	21,1 (25,4)	35,5 38,9	23,0 (-)		
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	5,3 5,5	8,7 (4,3)	10,0 4,0	9,1 (8,5)	5,3 6,3	8,3 (6,1)	1,5 2,4	3,9 (-)		
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	13,8 18,7	14,6 (17,7)	17,3 21,2	13,6 (16,9)	16,8 23,2	15,2 (16,8)	22,0 21,4	18,4 (-)		
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	12,6 10,5	7,5 (5)	10,7 5,1	8,4 (5,6)	10,8 10,2	7,0 (6,1)	15,6 13,5	9,2 (-)		
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		1,2 (0,7)		1,9 (0,5)		2,4 (1,6)		4,6 (-)		
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		1,2 (1,8)		0,6 (1,4)		1,4 (0,4)		2,0 (-)		
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	0,8 1,4	1,6 (1,1)	0,0 1,0	1,9 (-)	1,2 1,3	0,5 (0,9)	1,3 0,8	0,7 (-)		
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	7,8 5,9	1,6 (3,2)	2,0 0,0	-2,8	6,1 5,0	3,7 (3)	6,1 7,1	2,6 (-)		
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	2,2 1,4	0,4 (1,1)	0,8 3,0	0,6 (1,4)	1,4 0,9	1,8 (0,7)	1,5 2,4	5,9 (-)		
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωή		0,4 (0,7)		0,6 (0,5)		0,5 (0,1)		0,7 (-)		
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	2,7 2,3	1,2 (0,4)	5,3 4,0	3,2 (3,3)	3,5 3,5	2,2 (2,2)	4,6 0,8	2,0 (-)		
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		1,2 (1,1)		1,3 (0,5)		0,6 (0,3)		0,7 (-)		
Άλλο		-0,7		1,3 (0,5)		0,5 (-)		1,3 (-)		
Κανέναν / ΔΑ	0,5	1,2 (-)	0,8	1,3 (-)	0,5	0,5 (0,6)	0,0	(-)		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ31: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας												Πάνω από 30 έτη					
	Θέση στην ιεραρχία						6 - 10 έτη						21 - 30 έτη		2013 (2011)			
	Εποπτεύει		Δεν εποπτεύει		2013 (2011)		2016		2019		2013 (2011)		2016		2019		2013 (2011)	
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	3,0 8,8	16,1 (19,6)	7,7 10,0	17,1 (19,2)	4,5 14,8	18,3 (19,4)	8,2 6,0	10,1 (19,3)	6,3 7,7	18,3 (19,2)	6,8 12,8	17,9 (19,1)	5,0 4,3	15,3 (21,1)				
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	14,7 13,1	18,9 (13,8)	17,4 19,3	18,0 (18,6)	21,1 17,0	22,5 (20)	31,5 16,0	20,1 (19,8)	12,8 19,0	18,5 (16,2)	15,0 15,6	16,4 (17,2)	7,8 16,1	18,8 (11,2)				
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	30,9 31,9	20,2 (26,9)	30,8 22,7	20,4 (23)	29,9 19,3	19,2 (18,1)	29,0 18,0	21,6 (29,4)	34,5 28,5	20,6 (27)	28,4 28,8	22,2 (21,7)	30,5 24,7	15,9 (23)				
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	4,4 2,8	7,1 (5,1)	5,6 6,6	8,5 (6,6)	8,7 5,9	11,7 (10,6)	6,1 13,0	12,2 (4,6)	5,8 4,3	7,8 (6,5)	3,7 3,1	4,7 (5,7)	2,2 5,4	8,8 (2,6)				
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	20,0 24,7	14,5 (16)	15,4 19,5	15,8 (17,8)	10,6 26,7	10,0 (11,9)	9,1 22,0	12,9 (15,7)	17,3 19,9	14,3 (17)	19,0 21,0	16,4 (17,5)	25,2 20,4	20,6 (25)				
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	11,3 11,9	9,0 (8,2)	12,0 9,5	6,9 (4,3)	7,4 8,1	5,0 (7,5)	5,6 14,0	8,6 (4,6)	13,9 8,6	8,5 (4,9)	14,2 10,5	7,4 (7)	11,4 15,1	7,1 (3,9)				
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		2,9 (1,5)		2,0 (1)		(-)		0,7 (0,5)		2,5 (1,4)		2,6 (1,6)		3,5 (2)				
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		0,6 (1)		1,7 (1)		0,8 (-)		0,5		1,3 (1,4)		1,6 (1,3)		2,4 (1,3)				
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	1,2 0,6	1,0 (1,2)	0,9 1,5	0,8 (0,5)	1,3 0,0	1,7 (1,3)	2,0 1,0	0,5	0,3 2,5	1,0 (1,1)	0,6 0,4	0,8 (0,6)	2,2 1,1	1,2 (-)				
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	8,2 3,4	3,3 (2,7)	5,0 5,8	2,1 (3,3)	12,5 5,2	5,8 (5)	6,6 3,0	5,8 (3,6)	5,5 7,4	2,5 (2,4)	3,9 2,7	1,1 (3,8)	5,5 4,3	1,2 (0,7)				
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	1,7 0,9	2,4 (1,2)	1,5 1,7	1,4 (0,9)	1,3 0,0	-0,6	0,0 5,0	2,2 (1)	1,0 0,6	1,3 (0,3)	2,1 1,6	3,2 (1)	3,6 2,2	1,2 (3,3)				
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωής		0,2 (0,2)		0,7 (0,4)		(-)		1,4 (-)		0,5 (0,5)		0,5 (-)		1,3				
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	3,9 1,9	1,8 (1,7)	3,4 3,4	2,4 (2,2)	2,8 3,0	3,3 (4,4)	2,0 2,0	2,2 (0,5)	2,5 1,5	2,5 (1,1)	5,5 3,5	1,6 (2,2)	5,3 6,5	1,8 (3,3)				
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		1,0 (0,5)		0,7 (0,5)		-1,3		1,4 (-)		-0,8		1,3 (0,3)		1,8 (-)				
Άλλο		0,8 (0,2)		0,4 (0,3)		(-)		0,7 (-)		-0,3		1,3 (0,3)		0,6 (0,7)				
Κανένας / ΔΑ	0,6	0,2 (0,2)	0,4	1,0 (0,4)	0,0	1,7 (-)	0,0	(-)	0,2	0,5 (-)	0,8	1,1 (0,6)	1,4	0,7				

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ32: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Ηλικία													
	Φύλο						Ηλικία							
	Ανδρας		Γυναίκα		18-34 ετών		35-44 ετών		45-54 ετών		55 ετών και άνω			
2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	5,9 9,4	15,9 (20,3)	6,7 10,1	18,0 (17,9)	1,0 10,8	12,1 (16,6)	6,4 7,4	18,9 (20)	8,1 10,1	15,3 (21,4)	7,0 11,2	20,9 (17)		
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	18,3 15,8	19,5 (15,3)	14,3 18,4	17,1 (19,3)	25,3 16,2	18,4 (18,6)	16,4 15,6	20,3 (17)	14,8 16,5	18,3 (18,1)	12,5 20,7	16,0 (11,4)		
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	30,8 24,3	20,8 (26)	31,1 27,4	19,9 (21,8)	29,3 24,3	21,7 (25,3)	36,8 28,0	22,7 (28,2)	28,7 24,6	20,1 (22,2)	28,6 26,3	15,0 (20,5)		
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	2,9 4,0	7,6 (4,3)	7,6 6,7	8,2 (8,9)	6,1 8,1	11,1 (9,1)	5,3 2,9	7,7 (5,2)	5,6 6,1	6,9 (5,5)	3,3 4,5	7,0 (5,1)		
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	17,6 23,5	16,8 (18,4)	15,9 19,1	13,4 (15,4)	12,1 21,6	13,5 (13,4)	15,8 23,0	10,1 (15,6)	16,4 20,0	19,0 (17,1)	22,7 21,8	18,7 (25,6)		
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	12,0 10,8	6,4 (5,6)	11,6 9,7	9,3 (5,8)	7,1 8,1	8,2 (7,9)	12,9 11,1	8,5 (3,8)	12,3 10,1	6,2 (5,3)	13,2 11,2	8,6 (7,4)		
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		2,4 (1)		2,2 (1,5)		0,5 (1,2)		2,1 (0,5)		3,2 (1,3)		2,7 (2,3)		
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		1,0 (1)		1,7 (1)		0,5 (0,4)		1,1 (1,4)		2,3 (1)		0,5 (1,1)		
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	1,1 1,9	1,0 (0,8)	0,9 0,5	0,7 (0,6)	2,0 1,4	1,0 (0,4)	0,0 2,1	1,3 (1,6)	1,4 1,2	0,7 (0,5)	0,7 0,0	0,5 (-)		
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	6,5 4,4	2,2 (2,9)	5,5 5,5	3,0 (3,3)	12,1 4,1	6,8 (4,3)	5,3 7,0	2,9 (3,6)	5,8 5,2	0,7 (2,3)	2,6 2,2	1,6 (2,3)		
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	1,0 1,7	1,3 (1,1)	2,1 1,4	2,4 (0,8)	1,0 1,4	1,4 (0,8)	0,6 0,4	1,9 (0,5)	1,7 2,6	2,1 (1)	2,9 1,1	1,6 (2,3)		
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής / οικογενειακής ζωής		-0,1		1,1 (0,6)		0,5 (-)		0,3 (-)		0,5 (0,5)		0,5 (1,1)		
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	3,1 4,4	2,4 (2,1)	4,2 1,2	1,9 (1,9)	4,0 4,1	2,9 (2)	0,6 2,5	1,9 (1,4)	4,5 3,5	1,4 (2,3)	5,9 1,1	3,2 (2,8)		
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		0,7 (0,4)		0,7 (0,6)		(-)		0,3 (0,8)		1,4 (0,5)		1,6 (-)		
Άλλο		0,7 (0,3)		0,4 (0,2)		0,5 (-)		(-)		1,1 (0,5)		0,5 (0,6)		
Κανέναν / ΔΑ	0,8	1,0 (0,4)	0,1	0,2 (0,2)	0,0	1,0 (-)	0,0	-0,3	0,8	0,9 (0,5)	0,7	1,1 (0,6)		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ33: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακή κατάσταση						Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)						Αριθμός παιδιών:					
	Άγαμος/η		Έγγαμος/η		Ναι		Όχι		1		2		Πάνω από 2					
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016			
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	2,9 11,2	12,2 (17,1)	7,8 9,2	18,6 (20,2)	7,4 8,5	19,2 (22,2)	5,9 10,7	16,0 (17,1)	6,7 8,0	20,5 (21,1)	9,1 10,0	19,6 (22,5)	3,1 4,3	13,3 (17)				
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	16,8 15,2	19,8 (16,8)	16,1 17,8	17,8 (17)	15,6 16,4	18,8 (16,7)	14,4 19,7	16,5 (17,1)	13,2 18,2	17,5 (17,5)	18,6 15,6	17,7 (16,3)	15,1 17,4	28,3 (15,1)				
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	32,4 24,8	23,0 (25,6)	30,2 26,2	19,3 (23,8)	31,9 27,5	19,5 (24,6)	33,4 23,1	20,4 (24,1)	29,3 32,1	17,9 (21,7)	34,3 23,9	21,9 (24,4)	37,4 23,9	15,0 (37,7)				
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	4,5 7,2	9,0 (8,2)	5,4 4,5	7,4 (5,3)	4,9 3,3	5,9 (4,9)	5,0 7,2	9,9 (7,1)	4,9 4,3	7,3 (5,7)	4,3 2,2	5,7 (4,3)	9,0 2,2	1,7 (5,7)				
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	17,0 19,2	13,4 (14,7)	16,8 22,0	16,0 (18,1)	17,0 23,7	14,0 (17,2)	17,0 17,9	18,2 (17,1)	23,2 23,5	16,2 (17,5)	10,8 22,2	11,3 (18,2)	9,0 28,3	16,7 (11,3)				
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	11,9 11,2	7,3 (6,8)	11,8 10,0	7,9 (5,2)	11,1 9,9	8,9 (4,7)	11,8 11,4	6,1 (6,4)	8,9 7,5	7,7 (4,2)	12,4 13,9	9,1 (5)	18,2 6,5	11,7 (5,7)				
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		1,2 (0,3)		2,8 (1,5)		3,0 (1,3)		2,2 (1)		3,0 (0,9)		3,4 (1,2)		1,7 (3,8)				
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		0,9 (1,5)		1,5 (0,8)		1,6 (0,9)		1,1 (1)		1,3 (0,5)		1,9 (1,6)		1,7 (-)				
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	1,3 2,0	0,3 (0,6)	0,8 0,9	1,2 (0,8)	1,2 1,9	1,1 (1,1)	0,9 0,0	1,1 (0,4)	2,4 0,0	1,4	0,0 3,9	1,9 (0,8)	0,0 2,2	1,7 (1,9)				
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	8,3 5,6	3,2 (3,8)	5,0 4,7	2,3 (2,8)	6,2 5,2	2,7 (3,8)	4,6 3,8	1,4 (2,5)	6,0 5,3	3,8 (3,8)	6,0 5,0	1,9 (4,3)	6,2 6,5	1,7 (1,9)				
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	0,7 0,8	1,5 (0,9)	1,9 1,8	2,0 (1)	1,8 1,2	1,8 (0,4)	1,4 2,4	2,2 (1,5)	1,8 0,5	1,7 (0,9)	1,7 1,7	2,3 (-)	2,1 2,2	(-)				
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωή		0,6 (-)		0,5 (0,5)		0,2 (-)		0,8 (0,6)		0,4 (-)		(-)		(-)				
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	4,2 2,8	4,1 (2,9)	3,4	1,4 (1,6)	2,7 2,6	1,8 (1,1)	4,5 3,8	1,7 (2,7)	3,5 0,5	1,3 (1,4)	2,3 1,7	1,9 (1,2)	0,0 6,5	3,3 (-)				
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		1,2 (0,3)		0,7 (0,6)		0,7 (0,4)		1,4 (0,6)		1,3 (0,9)		(-)		1,7 (-)				
Άλλο		0,9 (0,3)		0,5 (0,2)		0,4 (0,2)		0,8 (0,3)		(-)		0,4 (-)		1,7 (-)				
Κανέναν / ΔΑ	0,0	1,5 (0,3)	0,7	0,3 (0,3)	0,2	0,5 (0,4)	0,9	0,3 (0,3)	0,0	0,5	0,6	1,1 (0,4)	0,0	(-)				

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ34: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακό εισόδημα						Εκπαιδευτικό επίπεδο					
	Επαρκές		Μη επαρκές		Κατώτερη / Μέση		Μεταλυκειακή / Ανώτερη		Ανώτατη			
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	5,8 7,2	17,0 (16,5)	7,8 12,6	16,6 (22,5)	11,3 14,9	17,9	4,9 9,0	16,2 (18,6)	4,1 5,1	15,7 (16)		
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	14,3 12,5	15,4 (16,1)	20,7 22,2	21,1 (18)	15,5 26,3	22,9	25,1 14,7	17,2 (13,7)	12,5 9,3	14,0 (13,1)		
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	33,0 30,9	23,1 (27,7)	26,0 19,9	17,9 (20,4)	30,0 18,0	16	23,3 24,6	18,2 (22,3)	35,2 34,2	26,9 (27,9)		
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	4,7 3,3	6,0 (4,5)	6,3 7,5	9,7 (8,2)	7,4 6,6	8,2	4,3 7,1	8,8 (7,2)	4,2 2,8	6,9 (4,4)		
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	17,3 23,0	16,6 (19,6)	16,1 19,7	14,0 (14,2)	13,4 18,3	13,4	19,1 24,2	15,6 (21,6)	17,7 22,9	17,1 (18,9)		
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	12,5 12,1	8,4 (6,8)	9,8 8,2	6,9 (4,4)	7,7 7,7	6,7	11,9 7,1	8,8 (6,2)	14,1 14,7	8,1 (8,7)		
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		2,2 (0,9)		2,4 (1,5)		2,5		2,9 (1)		1,7 (0,9)		
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		0,5 (0,8)		2,1 (1,3)		2,7		0,3 (1)		0,5 (0,3)		
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	0,5 0,8	0,9 (0,9)	2,1 1,6	1,0 (0,5)	0,0 2,0	0,8	2,3 0,9	1,9 (0,7)	1,0 0,6	0,2 (0,9)		
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	6,1 5,5	2,7 (3,2)	6,0 4,2	2,4 (2,9)	5,1 1,7	1,1	7,1 9,5	3,6 (3,4)	6,1 5,4	3,6 (5,2)		
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	1,6 1,6	2,2 (1,1)	1,3 1,4	1,4 (0,9)	2,8 1,7	1,9	0,3 0,9	1,9 (-)	1,4 1,7	1,7 (0,9)		
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής / οικογενειακής ζωής		0,9 (-)		0,2 (0,7)		1,3		(1)		(0,3)		
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	3,6 3,1	2,1 (1,4)	3,8 2,6	2,3 (2,7)	6,4 2,9	2,9	1,7 1,9	2,3 (1,7)	3,0 3,4	1,2 (2)		
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		1,0 (0,3)		0,6 (0,7)		0,6		1,0 (0,7)		1,0 (0,3)		
Άλλο		0,3 (-)		0,8 (0,5)		0,2		0,6 (-)		1,0 (-)		
Κανέναν / ΔΑ	0,6	0,7 (0,2)	0,2	0,6 (0,5)	0,3	0,8	0,0	0,6 (0,7)	0,8	0,5 (0,3)		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ35: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα						Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας											
	Στοιχειώδης			Μέση			Ανώτερη / Ανώτατη			Στοιχειώδης			Μέση			Ανώτερη / Ανώτατη		
	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)			
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	9,2 10,0	17,3 (22,7)	5,2 9,3	15,1 (16,1)	4,1 10,2	19,3 (15,6)	9,2 9,2	17,2 (21,7)	6,7 10,7	16,2 (15,4)	0,9 10,6	15,9 (17,2)						
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	14,3 18,4	20,3 (14)	20,3 18,2	17,8 (18,8)	13,4 12,8	14,6 (21,5)	14,5 21,7	19,2 (15,6)	20,2 13,2	17,5 (18,7)	14,1 10,6	18,9 (17,2)						
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	29,2 18,9	19,6 (23,5)	29,3 31,2	19,3 (26,4)	36,0 29,6	24,0 (22,4)	28,4 20,8	18,7 (22,7)	31,2 28,8	22,1 (27,6)	35,4 27,7	22,0 (22,7)						
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	7,2 6,9	7,6 (7,4)	4,1 4,0	7,8 (4,1)	3,4 4,1	8,9 (6,3)	6,0 5,4	6,6 (7,2)	4,2 5,0	9,8 (4,3)	5,1 4,3	6,8 (7)						
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	16,4 23,3	14,7 (17,7)	14,0 17,9	17,1 15,3(-)	21,5 23,5	12,5 (19,5)	17,2 23,3	16,1 (17,1)	17,7 19,4	14,2 (17)	15,0 24,1	15,2 (18,8)						
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	10,5 9,5	6,8 (4,3)	11,8 11,1	8,2 (7,4)	13,3 10,7	8,9 (6,8)	12,3 7,8	6,9 (4,7)	8,3 12,9	8,5 (7,1)	14,8 14,2	8,3 (7)						
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		2,2 (1,1)		2,7 (1,4)		2,1 (1)		2,5 (1,7)		2,0 (0,5)		3,0 (0,8)						
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		2,3 (1,4)		0,7 (0,5)		(-)		2,5 (1,5)		0,5		(-)						
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	0,6 2,3	0,5 (0,6)	1,7 0,6	1,1 (1,1)	0,6 0,0	1,6 (0,5)	1,0 1,7	0,7 (0,8)	1,2 0,3	1,1 (0,8)	0,7 0,7	1,5 (0,8)						
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	5,4 5,1	2,2 (2,3)	7,5 4,9	2,2 (4,1)	5,0 4,6	4,7 (3,9)	4,4 4,5	2,0 (2,3)	5,4 6,0	2,4 (3,8)	10,3 5,0	6,1 (5,5)						
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	2,1 2,3	1,1 (1,1)	1,3 0,6	3,1 (1,1)	1,1 1,5	1,0 (0,5)	2,1 2,1	1,8 (1,2)	1,2 1,6	2,2 (0,8)	1,0 0,0	0,8 (0,8)						
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωή		0,5 (0,5)		0,4 (0,3)		0,5 (-)		0,8 (0,5)		0,2 (0,3)		(-)						
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	4,7 3,3	2,5 (1,9)	4,6 2,2	2,2 (2,5)	0,9 3,1	1,0 (1,5)	4,4 3,5	2,8 (2)	3,6 2,2	1,8 (2)	1,7 2,8	0,8 (1,6)						
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		1,1 (0,5)		0,9 (0,5)		-0,5		1,0 (0,5)		0,9 (0,5)		-0,8						
Άλλο		0,4 (0,5)		0,9 (-)		0,5 (-)		0,5 (0,3)		0,7 (0,3)		(-)						
Κανέναν / ΔΑ	0,4	0,9 (0,3)	0,3	0,4 (0,5)	0,8	0,5 (-)	0,3	0,8 (0,3)	0,3	0,4 (0,5)	0,9	0,8 (-)						

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ36: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Μέλος σωματίου / συνδικάτου		Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης		Μέλος εθελοντικής οργάνωσης-συλλόγου	
	Ναι		Ναι		Ναι	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	2,8 4,1	16,5 (15,4)	3,3 11,3	16,7 (25,7)	2,3 3,3	14,6 (15,4)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	13,4 17,1	16,9 (12,8)	20,0 13,2	16,7 (20)	15,2 11,3	16,3 (14,4)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	27,2 30,6	25,0 (29,5)	24,2 20,8	31,3 (12,9)	36,8 30,5	17,2 (30,8)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	2,9	5,1 (4,3)	5,7	8,3 (8,6)	5,3	9,4 (3,1)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	22,8 21,2	15,7 (17,9)	17,6 26,4	16,7 (18,6)	19,0 23,2	17,2 (20,5)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	12,2 12,4	7,6 (8,1)	8,9 9,4	4,2 (5,7)	9,3 14,6	12,9 (7,7)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	0,6	1,3 (1,3)	0	(-)	0	0,9 (-)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	5,3 5,3	3,8 (5,1)	7,3 5,7	2,1 (1,4)	7,1 4	3,0 (4,1)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	2,6 2,9	0,8 (1,3)	4,5 1,9	(2,9)	0,5 3,3	2,1 (-)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	7,3 2,9	2,1 (2,1)	5,9 5,7	2,1 (4,3)	3,6 4,6	1,7 (1,5)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ37: Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Πολιτική Αυτοτοποθέτηση					
	Δεξιά / κεντροδεξιά		Κέντρο		Κεντροαριστερά / Αριστερά	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Για να διατηρήσω τη θέση εργασίας μου	4,3 10,1	11,8 (16,5)	7,2 11,3	17,5 (22,6)	5,9 8,6	15,5 (18,5)
Για να αυξήσω τις οικονομικές μου απολαβές	20,0 13,2	24,9 (21,5)	17,3 7,0	10,2 (19,5)	17,0 16,0	20,0 (15,4)
Για να είμαι περισσότερο αποδοτικός / η στην εργασία μου	33,7 34,9	22,5 (17,7)	36,0 38,0	19,7 (21,3)	26,7 25,0	18,7 (25,4)
Για να βρω μια καλύτερη εργασία	2,7 2,3	7,1 (5,1)	5,9 7,0	7,3 (4,9)	6,8 6,6	6,7 (7,2)
Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα	14,9 17,1	13,0 (27,8)	15,7 16,9	18,2 (16,5)	15,4 22,5	17,9 (15,1)
Γιατί η εκπαίδευση πρέπει να διαρκεί σε όλη μας τη ζωή	12,9 12,4	8,9 (1,9)	10,8 15,5	9,5 (6,1)	12,2 9,8	7,7 (6,4)
Γιατί έτσι δίνω ένα καλό παράδειγμα στα παιδιά μου		2,4 (0,6)		2,2 (1,2)		1,9 (1,3)
Γιατί στο παρελθόν δεν μπόρεσα να σπουδάσω όσο και όσα ήθελα		1,2 (0,6)		1,5 (1,8)		1,1 (1)
Για να αποκτήσω τη βεβαίωση / πιστοποιητικό συμμετοχής	1,8 1,6	1,2 (0,6)	0,0 0,0	0,7 (1,2)	1,0 1,2	1,3 (0,3)
Για να αυξήσω τα τυπικά μου προσόντα	4,7 4,7	1,8 (1,9)	4,6 2,8	5,1 (3,7)	8,7 6,6	2,4 (3,3)
Για να είμαι πιο ολοκληρωμένος πολίτης	1,7 0,0	1,2 (1,3)	1,2 0,0	3,6 (-)	2,2 2,9	2,4 (2,1)
Για να ξεφύγω από προβλήματα της προσωπικής /οικογενειακής ζωής		0,6 (0,6)		1,5 (-)		0,3 (0,3)
Για να συναντήσω καινούργιους ανθρώπους και να βελτιώσω το κοινωνικό μου δίκτυο	2,4 3,9	1,8 (2,5)	1,2 1,4	2,2 (0,6)	3,6 0,8	1,9 (2,6)
Για να αξιοποιήσω τον ελεύθερο χρόνο μου		-1,3		(-)		1,3 (0,5)
Άλλο		(-)		0,7 (0,6)		0,8 (0,5)
Κανέναν / ΔΑ	1,0	1,8 (-)	0,0	(-)	0,4	0,3 (0,3)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ38: Εμπόδια συμμετοχής

Με βάση την συμμετοχή ή όχι σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος

	Έχει συμμετάσχει		Δεν έχει συμμετάσχει	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	78,8 79,0	81,3 (78,7)	82,9 90,5	85,3 (84,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	34,8 48,5	41,4 (28,3)	38,8 42,5	42,4 (28,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		16,9 (13,1)		24,5 (17,5)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	53,3 60,8	58,7 (48,8)	58,1 53,4	55,5 (47,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	26,9 29,8	29,7 (27,8)	33,6 32,6	35,1 (30,6)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		4,2 (3,6)		8,2 (4,4)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		19,4 (17,2)		29 (25,8)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	56,7 62,0	60,1 (57,3)	69,6 65,4	65,9 (55,7)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		20,8 (15,7)		36,7 (24,3)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	37,9 45,6	41,4 (38,8)	52,5 49,4	50,6 (45,3)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		17,4 (13,6)		27,7 (17,5)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		15,3 (13,7)		28,1 (16,6)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	50,5 61,0	67 (64,3)	70,2 76,2	76,3 (72,2)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	29,4 30,0	29,6 (28,8)	39,8 35,7	41,7 (30,6)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	42,5 41,2	44,1 (42,7)	51,8 46,0	54,7 (46,7)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	66,7 58,0	53,2 (52,4)	63,1 60,6	55,9 (42,3)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		25,9 (20)		38,2 (32,4)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		12,1 (9,7)		13,2 (9,3)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		12,1 (11,8)		17,5 (10)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		6,2 (4,3)		13,3 (9,2)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον		4,4 (5,6)		11,9 (7,8)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		27,7 (25)		32,8 (28)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ39Α: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Περιοχή									
	Αθήνα		Θεσ/ίκη		Πάτρα		Ηράκλειο Κρήτης		Λάρισα	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	80,8 83,7	84,2 (82,5)	78,3 85,0	81,8 (80)	82,1 79,2	86,9 (82,5)	80,1 84,0	83,3 (75,8)	79,8 82,9	73,6 (83,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	34,1 47,6	41,8 (29,5)	34,6 36,7	36,8 (28,3)	41,2 47,9	46,7 (26,7)	37,5 64,9	35,9 (22,5)	43,0 35,4	52,5 (30,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		19,9 (17,8)		19,3 (8,8)		21,3 (15)		17,5 (17,5)		21,5 (13,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	53,8 58,4	56,6 (50,7)	56,9 60,0	59,9 (43,3)	52,5 42,7	55,7 (52,5)	63,1 66,0	55,8 (41,7)	50,8 59,8	60,3 (45,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	32,3 32,8	32,9 (30,9)	34,2 30,3	33,7 (25)	18,1 21,9	30,3 (32,5)	16,9 29,8	25,8 (30,8)	26,1 32,9	28,9 (23,5)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		5,8 (4)		7,4 (3,8)		6,6 (4,2)		3,3 (4,2)		3,3 (4,2)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		23 (22,3)		22,8 (20,4)		28,3 (20)		19,3 (25)		22 (16,8)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	59,9 64,5	63,7 (58,9)	57,2 65,4	58,6 (55,4)	62,9 50,0	58,3 (52,5)	67,2 64,9	68,3 (50,8)	67,6 65,9	61,7 (56,3)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		24,1 (19,8)		26,3 (17,5)		32,5 (20)		33,6 (28,3)		29,4 (16,8)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	39,6 42,8	43,3 (38,6)	47,3 53,1	48,1 (43,8)	41,1 58,3	46,7 (50)	46,9 45,7	44,1 (47,5)	47,2 47,5	46,2 (42)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		20,6 (14,6)		20,1 (16,7)		22,7 (21,7)		26,1 (14,2)		22 (12,6)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		19,9 (15,1)		17 (14,2)		24,4 (20)		26,7 (11,7)		16,9 (16)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	57,1 65,0	69,7 (68,9)	54,3 68,2	72,6 (66,7)	60,5 70,5	68 (75)	55,1 66,0	75,8 (65)	63,3 71,8	68,6 (63,9)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	35,9 32,8	35,7 (30)	29,7 31,1	35 (27,9)	29,4 29,5	35,5 (31,7)	33,8 33,3	31,7 (29,2)	26,5 32,9	26,1 (30,3)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	46,0 42,5	47,2 (44,6)	49,8 43,0	46,9 (46,7)	35,6 38,5	47,5 (39,2)	42,8 45,7	57,5 (45,8)	46,8 48,8	46,7 (45,4)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	69,4 59,2	56,1 (50,9)	60,4 60,5	49,1 (48,8)	66,9 51,1	56,7 (41,7)	59,0 57,0	49,6 (46,7)	62,1 66,7	57,1 (33,6)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		31 (29)		29,2 (27,9)		29,2 (18,3)		28,6 (23,3)		34,7 (18,5)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		14,3 (11,8)		14,9 (8,3)		5,7 (8,3)		7,5 (7,5)		10,9 (3,4)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		14,1 (12,5)		16,9 (11,7)		8,2 (7,5)		14,3 (11,7)		15 (4,2)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		10,4 (7,8)		7,1 (6,3)		4,9 (5,8)		10,9 (7,5)		6,7 (1,7)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		7,5 (8,5)		8,3 (3,3)		5,7 (6,7)		5,8 (8,3)		7,5 (2,5)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		32,8 (28,1)		27,9 (26,3)		25 (28,3)		23,3 (23,3)		28,3 (20,2)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ39Β: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Τομέας απασχόλησης							
	Εμπόριο		Μεταποίηση		Υπηρεσίες		Δημόσιος τομέας	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	84,5 84,7	79,8 (80,9)	89,6 81,2	80,5 (84)	79,4 83,3	85,1 (80,9)	75,0 83,3	80,9 (-)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	32,8 47,3	46,4 (29,4)	26,3 44,6	37 (21,6)	37,2 45,2	39 (30,4)	42,9 50,8	50 (-)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		22,5 (13,8)		19,5 (10,8)		18,7 (16,5)		20,4 (-)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	62,0 60,8	59,8 (52,1)	59,6 56,4	54,5 (43,2)	54,0 59,1	59,1 (48,1)	47,1 52,4	50,7 (-)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	29,6 31,5	31,9 (31,2)	31,9 28,7	29,9 (23)	29,7 32,7	32,2 (30,9)	24,7 27,0	28,9 (-)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		5,9 (4,6)		7,8 (5,2)		5,6 (3,3)		3,9 (-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		21,7 (20,2)		30,5 (19,7)		21,6 (22,3)		20,5 (-)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	69,0 69,1	66,8 (59,2)	58,6 62,0	61,6 (54,5)	60,3 62,7	62,9 (56,4)	54,4 58,7	55,3 (-)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		32,1 (21,3)		32,5 (20,2)		24,4 (18,7)		21,2 (-)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	43,2 44,1	41 (45,7)	51,7 48,5	44,4 (48,4)	41,0 46,9	45 (38,4)	44,3 54,0	50,7 (-)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		20,7 (17,4)		23,7 (18,3)		22,1 (13,3)		15,2 (-)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		20,8 (16)		19,5 (18,8)		20,3 (13,5)		17,2 (-)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	66,6 71,9	79,4 (68,4)	76,7 68,3	72,7 (67,6)	54,4 64,9	69,2 (68,1)	41,6 63,1	59,9 (-)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	34,3 35,0	40,8 (30,5)	40,6 30,7	38,3 (32,4)	32,7 32,9	32,8 (28,6)	23,7 24,2	27,8 (-)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	53,3 46,8	55,2 (49,3)	49,6 40,6	53,9 (49,8)	42,2 43,7	44,5 (41,6)	46,0 37,4	44,7 (-)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	64,4 59,2	51,2 (48,9)	68,8 56,6	52,6 (43,7)	65,1 60,8	58,9 (47,5)	65,9 54,4	43,6 (-)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		36,8 (31,2)		35,5 (28,2)		28,5 (23,3)		23,3 (-)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		10,7 (10,3)		9,1 (8,9)		14,3 (9,1)		13,2 (-)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		14,6 (12,4)		22,7 (11,3)		12 (10,4)		11,8 (-)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		10,2 (7,8)		11,8 (8)		7,4 (5,8)		8,6 (-)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		9,4 (7,4)		11,1 (8)		6,1 (5,9)		4,6 (-)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		27,7 (26,6)		37,7 (25,8)		29,7 (26,7)		22,7 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ40Α: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Θέση στην ιεραρχία			
	Εποπτεύει		Δεν εποπτεύει	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	79,9 77,1	79 (76,3)	80,4 86,7	85,5 (84,1)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	39,4 46,1	38,6 (29,1)	33,8 46,2	44,2 (28)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		18,4 (15)		20,9 (15,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	59,4 61,9	60,7 (51,1)	53,2 55,9	55,7 (46,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	26,9 30,7	32 (30,3)	30,3 30,9	31,7 (28,6)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		4,5 (3,6)		6,5 (4,2)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		19,1 (20,6)		25,6 (21,9)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	58,9 65,0	61,5 (56,7)	62,1 62,3	63,4 (56,5)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		21,1 (17,2)		30,9 (21,2)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	38,5 41,6	38,6 (35,8)	45,2 50,0	49 (45,3)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		16,7 (16,5)		24,7 (14,9)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		14,6 (16,2)		23,8 (14,5)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	54,5 67,0	67,6 (63,9)	58,9 66,8	72,6 (70,4)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	31,5 30,1	26,2 (30,5)	33,4 32,9	40 (29,3)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	43,9 42,6	46 (45,8)	45,9 43,2	49,8 (44,1)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	66,6 55,6	54,8 (50,1)	65,1 60,9	54,2 (46,1)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		24,5 (23,7)		34,4 (27,4)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		10,2 (9,9)		14,2 (9,3)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		13,5 (9,7)		14,3 (11,6)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		5,9 (5,6)		10,5 (7,3)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		6,5 (4,4)		7,5 (7,9)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		28,4 (23,5)		30,2 (28,1)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ40Β: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας									
	Έως 5 έτη		6 – 10 έτη		11 – 20 έτη		21 – 30 έτη		Πάνω από 30 έτη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	84,1 88,5	85 (84,4)	88,6 92,0	84,9 (83,8)	77,9 84,4	85,5 (82,7)	81,2 78,2	79,6 (80,3)	71,7 77,4	80,5 (74,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	23,9 25,9	22,6 (16,9)	33,7 50,0	43,1 (28,9)	43,4 57,9	51,5 (41,1)	39,9 44,4	44,4 (29)	23,6 35,5	24,7 (8,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		18,3 (12,5)		16,5 (15,7)		21,6 (16,2)		19,8 (14)		19,4 (17,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	45,7 56,8	42,5 (32,5)	55,2 56,0	59,7 (37,6)	52,1 56,4	58,5 (51,4)	61,2 60,2	60,4 (53,2)	57,7 63,4	57,6 (59,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	35,2 28,5	29,2 (32,5)	33,3 32,0	34,5 (31)	27,5 31,7	34,3 (28,6)	26,5 29,9	28,8 (28,7)	29,0 34,4	31,8 (26,3)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		8,3 (3,1)		5 (4,6)		6 (2,4)		5 (3,8)		5,3 (8,6)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		21,7 (15,6)		18 (19,8)		21,6 (23,2)		25,5 (22,3)		25,3 (22,4)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	58,8 63,3	58 (60)	60,7 56,0	57,2 (53,3)	64,1 64,8	65,6 (58,9)	59,4 66,9	61,1 (58)	59,3 57,6	64,9 (49,3)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		32,8 (22,5)		30,4 (20,8)		25,9 (19,7)		23,5 (19,1)		28,6 (17,1)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	51,1 44,6	48,3 (46,3)	41,1 52,0	45,7 (41,6)	46,1 46,9	49,6 (38,1)	39,8 49,2	39,6 (44,9)	34,9 39,1	42,5 (41,4)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		25 (15)		23,2 (15,2)		18,8 (13,5)		20,3 (18,2)		25,6 (13,8)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		18,3 (12,5)		18,8 (14,7)		18 (15,1)		20,7 (16,9)		27,1 (13,8)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	61,2 63,3	70 (70)	54,8 73,5	74,1 (70,6)	63,1 66,7	74,1 (68,9)	52,8 65,8	67,3 (68,5)	50,1 68,5	67,5 (59,9)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	33,9 30,7	45,8 (35)	49,4 40,0	43,2 (30,5)	34,4 38,2	33,2 (28,6)	26,3 23,3	28,5 (29,3)	23,6 29,3	33,5 (25,7)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	48,3 38,5	43,3 (41,9)	41,5 32,0	43,9 (37,6)	43,2 44,0	48 (45,4)	48,9 47,9	48,5 (47,1)	45,5 46,7	54,8 (50,7)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	60,6 50,0	56,3 (50,6)	70,1 73,7	56,5 (46,2)	66,8 63,1	53,4 (42,7)	63,3 57,0	52,6 (51)	66,4 49,5	55,6 (50)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		33,9 (25,6)		23 (24,9)		29,4 (23,5)		31,7 (29,9)		34,5 (27,6)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		16,7 (9,4)		15,8 (11,7)		11,6 (9,7)		11,1 (7)		12,4 (11,2)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		12,5 (5,6)		7,9 (5,6)		11,3 (9,5)		14,1 (12,4)		27,1 (24,3)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		10 (6,9)		4,3 (4,6)		7,3 (5,4)		10,3 (6,7)		11,9 (11,8)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		1,7 (1,9)		2,9 (2,5)		5 (3,2)		7,2 (8,3)		20 (22,4)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		29,4 (24,4)		23 (25,9)		25,1 (29,5)		32,7 (23,2)		39,3 (29,6)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ41: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Φύλο				Ηλικία							
	Άνδρας		Γυναίκα		18-34 ετών		35-44 ετών		45-54 ετών		55 ετών και άνω	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	82,0 80,5	80,4 (79,3)	78,3 86,8	86,1 (84,6)	87,0 92,0	85,5 (85,4)	74,4 84,7	83,2 (84,7)	83,6 80,9	83,5 (80,9)	76,1 79,6	78 (69,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	34,2 40,7	34 (25,5)	38,2 52,2	51,1 (32,6)	22,4 21,3	25 (19,4)	47,7 67,5	59,6 (48,2)	39,7 49,0	42,3 (26,7)	24,4 32,6	23 (4)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		15,4 (15,2)		25,4 (15,4)		14,5 (15)		19,7 (13,2)		23,2 (15,4)		17,6 (20,5)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	56,8 61,7	60 (56,2)	53,0 53,8	54,3 (35,8)	64,0 60,0	58,9 (39,1)	50,0 64,2	62,9 (52,6)	53,9 54,7	52,8 (46,6)	56,6 54,1	55,1 (55,1)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	30,2 34,4	31,1 (31,3)	27,9 27,0	32,5 (26)	40,0 28,4	35,7 (37,9)	26,2 29,6	36,5 (28,5)	25,0 33,3	26,8 (25,2)	32,3 29,8	28,9 (26,7)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		5,5 (4)		5,9 (4)		5,3 (4,3)		4,8 (2,2)		7,3 (4,5)		3,7 (6,3)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		24,5 (22,7)		21 (19,5)		16,4 (15)		20,5 (23)		27,2 (22,4)		25,3 (25,6)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	59,3 63,0	63,3 (59)	63,0 63,7	61,4 (52,8)	59,0 64,0	58,7 (58,9)	62,8 67,5	68,5 (61,4)	60,9 62,0	58,8 (53,9)	60,9 59,8	62 (49,4)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		23,7 (18,4)		30,7 (22,2)		22,1 (17,4)		26,7 (22,2)		25,6 (19,4)		35 (19,9)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	38,8 39,6	41,1 (39,5)	47,2 55,4	49,9 (45,7)	39,0 43,2	44 (37,5)	42,7 43,2	43,3 (41,1)	45,1 50,4	43,3 (46,1)	41,7 49,2	52,7 (41,5)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		20,5 (15,9)		22,6 (15)		16 (13,8)		21,6 (16,4)		22,2 (16,1)		24,7 (15,3)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		19,8 (16,1)		20,8 (13,7)		14,6 (12,3)		18,3 (16,2)		21,2 (16,4)		27,7 (14,8)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	54,5 67,6	70,4 (66,1)	60,2 66,0	70,8 (71,3)	55,0 65,3	67,6 (66,4)	57,9 65,3	75,2 (74,8)	57,4 66,9	67,4 (66,5)	57,9 70,2	72 (61,9)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	31,2 32,0	32,9 (31,6)	34,6 32,5	35,6 (26,8)	48,0 31,1	41,1 (32)	30,6 34,2	34,7 (34,5)	30,6 33,4	30 (26,2)	28,0 28,1	34,3 (23,9)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	43,1 43,4	48,6 (47,8)	48,3 42,7	47,4 (39,9)	45,5 31,5	41,7 (41,9)	43,0 43,8	48,5 (46,3)	45,5 44,6	48 (44,6)	49,1 48,6	54,1 (44,3)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	64,5 59,2	52,8 (48,4)	66,6 58,8	55,7 (45,9)	69,1 57,3	57,8 (48,2)	67,3 57,3	53,4 (49,3)	63,0 60,7	50,9 (45,8)	65,2 59,5	59,2 (45,5)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		32,9 (27,8)		27,5 (23,5)		26,2 (23,3)		28 (25,2)		32,7 (28)		36,2 (29)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		11,4 (9,2)		14 (10)		15 (9,9)		12,3 (9,3)		10,8 (9,8)		14 (8)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		17 (12,2)		10,8 (8,9)		7,7 (3,6)		11 (9,3)		14,7 (11,1)		26,2 (23,9)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		10,4 (7,5)		6,9 (5,4)		7,2 (6,3)		7,5 (6,3)		9,4 (6,5)		12,4 (8,5)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		8,9 (7,5)		5,4 (5,4)		1 (-)		4 (2,2)		6,2 (8,8)		23,7 (19,9)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		33,4 (28,9)		24,8 (22,9)		27,1 (26,1)		25,3 (28,5)		32,2 (24,7)		36 (27,3)

ΠΙΝΑΚΑΣ Π42: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακή κατάσταση				Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)				Αριθμός παιδιών:					
	Άγαμος/η		Έγγαμος/η		Ναι		Όχι		1		2		Πάνω από 2	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	83,3 86,1	85,4 (82,6)	78,9 82,4	81,8 (80,9)	79,7 82,3	81,7 (81,6)	81,1 82,0	82,3 (81,3)	79,6 84,5	77,4 (80,7)	76,5 79,3	83 (84,1)	95,5 80,0	91,7 (73,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	15,7 23,7	19,7 (8,2)	45,8 54,8	50,3 (36,3)	61,4 67,4	66,3 (60,6)	19,6 35,4	23,4 30	49,1 64,2	62,4 (55,7)	71,4 68,5	67,5 (61,2)	76,0 82,6	76,7 (77,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		18,4 (17,4)		20,3 (14,4)		20,5 (13,4)		19 (16,7)		22,7 (16)		16,6 (10,1)		28,3 (18,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	53,5 62,1	58,3 (44,7)	55,9 56,3	57,2 (49,3)	55,9 58,8	59,1 (47,3)	55,6 54,1	53,4 (48,5)	53,9 52,9	59,2 (50,9)	56,4 58,7	56,6 (46,1)	61,5 78,3	66,7 (39,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	34,0 33,1	35,6 (35,3)	26,8 30,1	30,2 (26,7)	24,4 29,3	31,3 (26,5)	27,3 33,0	28,1 (31,3)	22,7 31,0	31,2 (26,9)	26,0 27,7	29,8 (24,4)	25,8 23,9	36,7 (34)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		5,2 (2,1)		5,9 (4,8)		6,4 (3,6)		5,2 (4,3)		5,6 (2,4)		6 (3,9)		11,7 (7,5)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει καν. ρόλο στη βελτίωση της ...		23,7 (18,2)		22,6 (22,7)		22,3 (23,3)		25,1 (19,9)		25,1 (27,8)		22,8 (20,2)		8,6 (20,8)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα..	57,6 65,6	61,7 (59,7)	62,9 62,4	62,6 (55,2)	62,8 64,6	64,8 (58,5)	62,2 63,7	60,7 (54,9)	59,0 65,2	66,1 (59,4)	63,7 58,2	62,5 (58,5)	77,1 88,9	69,5 (52,8)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		23,9 (20,9)		27,9 (19,5)		23,9 (19,1)		34,3 (20,5)		23 (19,8)		24,3 (19,8)		25,4 (11,3)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	42,4 45,8	45,3 (43,5)	43,2 47,4	44,7 (41,4)	42,1 44,7	42,8 (39,6)	44,6 52,8	47,8 (43,9)	41,4 46,5	42,4 (41)	39,4 38,0	39,4 (36,8)	58,8 58,7	58,3 (45,3)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		16,5 (16,8)		23,4 (15)		21,7 (14,4)		25,7 (16,4)		23,8 (14,6)		17,7 (13,2)		30,5 (18,9)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		15,3 (15,3)		22,2 (15,1)		20,1 (15)		24,4 (15,3)		21,4 (14,2)		15,3 (15,9)		35,6 (13,2)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που	60,2 65,2	70,3 (69,7)	55,9 67,4	70,9 (67,6)	54,9 66,8	70,8 (67,6)	60,8 70,5	71,8 (68,6)	55,4 68,4	70 (67)	51,1 65,4	70,9 (67,4)	74,6 60,9	73,3 (71,7)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	38,4 34,9	37,1 (32,1)	30,3 31,3	33 (28,7)	29,0 31,1	32,2 (28,6)	34,3 32,3	34,9 (30,5)	31,8 29,9	30,9 (31,6)	27,2 29,3	32,3 (23,3)	20,5 41,9	35,6 (41,5)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	38,0 39,7	44,1 (42,4)	49,0 44,5	49,7 (45,6)	49,1 45,0	48,4 (46)	47,1 43,5	51,1 (43,6)	48,9 46,0	47,9 (47,2)	47,9 42,9	50,2 (43,4)	57,8 48,9	44,1 (54,7)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθ. επίπεδα	64,9 57,2	55,3 (54,1)	66,0 59,9	53,8 (44,8)	64,8 59,9	54,4 (43,6)	66,9 60,2	52,7 (50,4)	63,3 64,2	57,4 (47,6)	66,0 54,7	52,5 (41,1)	64,3 58,1	51,7 (43,4)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		30,8 (25,3)		30,4 (26,4)		30,3 (23,9)		32,2 (27,8)		31,4 (29,2)		28,9 (20,9)		33,9 (15,1)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		15,5 (8,5)		11,4 (9,9)		12,3 (9,3)		12,2 (9,7)		14,7 (9)		9,1 (8,1)		16,9 (15,1)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		15,8 (7,4)		13,5 (12,3)		11,1 (9,1)		19,1 (12,4)		11,2 (9,4)		11,7 (7,8)		8,5 (11,3)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		9,6 (7,9)		8,5 (6,2)		8 (5,7)		8,6 (7,4)		8,2 (7,1)		9,1 (4,3)		3,4 (5,7)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω ..		6,7 (2,9)		7,4 (8,1)		4,1 (4,2)		13,6 (8,6)		6 (5,7)		3 (3,1)		1,7 (3,8)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		32,4 (29,1)		28,5 (25,5)		27,8 (23,9)		30,4 (28,6)		29,6 (25,9)		26,4 (22,5)		27,1 (22,6)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ43: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακό εισόδημα				Εκπαιδευτικό επίπεδο					
	Επαρκές		Μη επαρκές		Κατώτερη / Μέση		Μεταλυκειακή / Ανώτερη		Ανώτατη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	77,4 79,1	77,4 (76)	86,5 88,4	87,9 (87,8)	81,3 82,2	85,5	81,4 87,7	82,1 (79,7)	79,0 82,1	80,4 (77,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	37,6 47,5	42,8 (30,1)	33,1 44,7	40,7 (26,4)	32,3 45,6	39,6	33,9 47,6	44,2 (30,9)	39,5 45,8	42,6 (27,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		17,5 (14,1)		21,8 (16,7)		22,3		19,9 (15,1)		16,9 (11,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	57,1 64,5	65,1 (56)	50,3 50,5	50,2 (38,5)	50,3 52,4	52,5	53,1 59,0	57,8 (45,4)	58,7 62,8	62,8 (53,5)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	29,5 30,6	33,7 (29,8)	28,1 31,2	29,8 (28,5)	29,9	21,9 31,3	31,1 31,4	31,2 (29,6)	32,4 31,6	32,6 (31,1)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		5,3 (2,6)		6,1 (5,6)		8,2		6,5 (2,7)		2,4 (3,8)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		22,3 (19,3)		23,6 (24)		29,1		17,3 (17,5)		19,8 (22,1)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	62,5 64,9	62,9 (58,3)	58,0 61,5	61,7 (54,4)	64,2 62,3	63,5	55,3 68,7	57,6 (57)	62,3 61,2	64,1 (60,8)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		21,8 (16,8)		31,2 (23,6)		37,8		26,2 (19,6)		14 (10,5)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	41,2 42,7	40,6 (36,8)	47,6 52,2	48,6 (48,2)	44,6 56,1	47,1	44,4 38,9	43,8 (41,6)	41,2 43,1	42,6 (36,6)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		18,1 (14,8)		24,7 (16,4)		32,4		15,9 (11)		13,2 (10,5)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		18,1 (13,9)		22,4 (16,7)		31,1		14,2 (11)		12,6 (10,2)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	54,7 60,2	67,5 (65,2)	63,2 74,5	73,8 (71,8)	65,8 73,2	79,8	62,0 71,3	67,5 (70,1)	49,9 57,9	62,5 (61,6)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	31,2 26,6	30,2 (28,1)	37,2 38,6	37,6 (31,3)	38,7 44,0	45,8	31,9 36,8	31,2 (29,9)	29,9 17,7	23 (23)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	47,9 41,5	49,6 (44,4)	39,4 44,9	46,8 (45,3)	48,6 46,3	51,6	39,0 42,9	46,3 (43)	46,8 40,1	45,3 (44,8)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	65,6 62,0	58 (49,9)	65,8 55,6	50,7 (44,7)	63,0 56,7	51,6	62,1 56,4	53 (48,8)	68,7 62,9	58,4 (53,8)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		29,4 (24,7)		31,7 (27,8)		38,1		25,5 (23,4)		25,9 (22,1)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		13,6 (9,4)		11,7 (9,6)		12,2		15,6 (10)		10,8 (7,8)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		12 (9,9)		16 (12,2)		18,9		10,4 (10,3)		11 (11,3)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		8,6 (6,6)		8,9 (6,7)		11,6		6,2 (5,5)		7,2 (6,7)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		4,5 (4,6)		9,7 (9,1)		11,8		2,6 (3,1)		5 (4,1)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		28,1 (25,8)		30,9 (27,5)		31,6		26,8 (25,1)		29,5 (30,8)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ44: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα						Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας					
	Στοιχειώδης		Μέση		Ανώτερη / Ανώτατη		Στοιχειώδης		Μέση		Ανώτερη / Ανώτατη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	81,0 85,9	84 (82,4)	78,9 81,9	83 (82)	80,8 80,6	79,2 (76,6)	80,4 84,5	82,4 (81,7)	79,2 80,6	84 (82,3)	83,4 83,0	80,3 (75,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	32,6 46,0	41,2 (29,3)	32,9 48,3	41,8 (29,2)	46,0 42,9	44,4 (23,9)	31,2 46,3	41,5 (29,6)	39,5 48,0	40,4 (30,9)	42,0 37,6	48,8 (15,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		21 (15,1)		19,2 (16,9)		18,8 (12,7)		21,5 (14,7)		17,5 (17)		21,2 (13,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	51,0 52,3	55,6 (46,4)	56,5 61,8	58 (48,2)	58,2 62,8	63,9 (52,7)	52,5 54,4	54,5 (47,3)	57,2 60,4	60,2 (49,1)	58,0 62,4	62,6 (50)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	23,0 30,1	30,2 (25,3)	33,3 32,7	32,7 (32,2)	31,9 29,1	34,4 (36,6)	25,2 33,0	30 (25,2)	31,6 29,9	30,6 (35,2)	33,1 27,7	44,7 (29,7)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		7,2 (5)		4,4 (3,5)		4,7 (2)		5,9 (4,6)		5,3 (2,8)		5,3 (4,7)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		25,1 (21,4)		22,6 (21,3)		17,3 (21,5)		25 (22,4)		22,9 (20)		12,2 (18,8)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	57,8 63,0	61 (52)	61,7 67,3	62,9 (60,8)	65,1 56,6	64,2 (62,4)	59,9 65,3	61,3 (53,1)	63,2 61,6	65 (60,8)	59,7 59,6	56,5 (58,6)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		30,7 (24,2)		25,7 (15,8)		16 (13,7)		30,4 (22,7)		23,2 (17,2)		21,7 (11,7)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	47,2 55,9	47,5 (44,8)	36,4 38,8	40,9 (39,5)	46,6 42,0	47,4 (37,1)	42,0 55,0	44,4 (45,5)	44,3 40,8	45,4 (39)	41,7 34,8	43,5 (30,5)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		26,7 (14,2)		16,8 (19,1)		16,8 (13,2)		25,8 (14)		16,9 (19)		16,2 (12,5)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		25,2 (13,7)		17,3 (17,4)		13,2 (15,6)		24,5 (13,6)		15,8 (18)		14,7 (14,1)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	57,8 70,3	73,7 (69,9)	56,2 64,2	68,2 (65,9)	57,9 64,1	66,5 (66,3)	57,7 71,3	72,7 (68,4)	57,8 61,3	70 (68,4)	55,5 63,6	64,1 (64,8)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	35,6 32,1	36,2 (28,3)	32,0 37,2	33,5 (32,7)	30,6 24,6	28,3 (26,8)	32,3 34,3	35 (28,7)	34,2 34,2	32,1 (32,2)	32,7 21,0	34,4 (24,2)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	45,0 42,6	49,8 (43,3)	42,5 44,9	48,7 (45)	50,3 41,3	42,4 (47,3)	45,2 46,5	49,8 (44)	46,5 42,2	45,9 (44,1)	45,1 36,9	47,7 (46,9)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	61,8 57,7	53,1 (42,8)	67,8 58,5	52 (52,3)	67,5 61,7	62,8 (53,7)	62,8 59,5	51,5 (44,3)	69,4 60,6	57,1 (50,9)	63,8 54,3	56,3 (53,1)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		31,3 (25,6)		31,4 (23,7)		27,2 (26,8)		31,7 (26,6)		30,7 (25,3)		26 (24,2)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		10,1 (7,9)		14,2 (12,5)		16,2 (9,3)		11,6 (7,9)		13,3 (12,9)		14,6 (8,6)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		15,5 (11,3)		12,5 (10,1)		13,6 (11,2)		16 (13)		11,4 (8,6)		14,6 (6,3)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		10,1 (6)		7,3 (6,8)		8,4 (7,8)		9,7 (6,6)		7 (6,6)		10 (3,9)
Είμαι πολύ μεγάλος/ή για να μάθω πλέον		10,1 (7,9)		4,5 (3,8)		4,7 (6,3)		9,7 (8,9)		4,8 (2,8)		2,3 (4,7)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		30,3 (23,2)		29 (28,9)		30,2 (32,2)		29,7 (24)		28,2 (28,6)		33,6 (32,8)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ45: Εμπόδια συμμετοχής - Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Μέλος σωματείου / συνδικάτου				Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης				Μέλος εθελοντικής οργάνωσης-συνλόγου			
	Ναι		Όχι		Ναι		Όχι		Ναι		Όχι	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	79,7 75,7	79,2 (79,5)	80,4 85,1	83,9 (82)	72,9 77,4	83,3 (80)	80,9 83,6	82,9 (81,6)	73,6 78,8	82 (77,9)	81,4 84,2	83,2 (82,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	36,7 42,8	37,3 (28,2)	36,1 47,1	42,8 (28,5)	33,7 50,9	39,6 (28,6)	36,7 46,0	42,1 (28,5)	29,0 48,3	43,7 (31,3)	37,6 45,9	41,3 (27,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		19,6 (14,1)		19,8 (15,6)		25 (11,4)		19,7 (15,5)		19,4 (15,4)		19,9 (15,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	51,0 61,8	59,3 (59,4)	56,0 57,2	57 (45,2)	48,0 62,3	54,2 (45,7)	56,0 57,6	57,5 (48)	57,5 57,0	57,9 (49,7)	54,7 58,3	57,4 (47,7)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	31,3 38,2	31,8 (23,9)	28,6 29,4	31,6 (30,5)	30,3 35,8	27,1 (32,9)	29,0 30,7	31,8 (28,9)	28,7 29,8	32,6 (32,3)	29,2 31,2	31,6 (28,6)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		4,2 (3)		6,1 (4,3)		4,2 (4,3)		5,8 (4)		4,7 (5,1)		6 (3,8)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		22 (23,9)		23,2 (20,8)		10,4 (25,7)		23,5 (21,1)		14,2 (20)		25,2 (21,6)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	58,2 57,0	64,4 (63,2)	61,8 65,1	61,7 (54,9)	58,3 62,3	58,3 (60)	61,1 63,5	62,5 (56,2)	66,5 68,0	58,9 (61,5)	60,1 62,6	63,3 (55,6)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		20,2 (14,1)		28,5 (21,4)		20,8 (17,1)		27,1 (20,2)		16,1 (20)		29,4 (20)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	36,9 42,8	41,7 (38,9)	44,2 47,9	45,7 (42,7)	54,9 35,8	35,4 (31,4)	41,9 47,5	45,5 (42,5)	41,3 39,9	39,4 (40)	43,1 48,3	46,3 (42,4)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		18 (15)		22,2 (15,6)		16,7 (18,6)		21,5 (15,3)		15,9 (14,4)		22,9 (15,7)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		18 (16,7)		20,7 (14,8)		22,9 (14,3)		20,1 (15,1)		13,4 (14,9)		22 (15,2)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	54,1 54,7	66,9 (62,4)	57,9 69,9	71,6 (69,5)	66,2 67,9	72,9 (72,9)	56,5 66,9	70,9 (67,8)	54,4 64,0	61,8 (66,2)	57,7 67,6	72,9 (68,6)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	23,9 23,7	23,4 (31,2)	34,8 34,0	36,9 (29,3)	29,3 22,6	22,9 (31,4)	33,3 32,7	34,8 (29,4)	23,8 24,5	27,4 (19)	34,4 33,6	35,9 (31,8)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	43,1 44,8	52,1 (45,3)	46,0 42,8	47,1 (44,7)	37,9 39,6	54,2 (44,3)	46,4 43,5	47,9 (44,8)	37,7 32,0	47,2 (41)	47,0 45,4	48,6 (45,5)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	70,4 58,6	56,1 (55,6)	64,6 59,1	53,9 (45,5)	78,6 59,6	63,8 (55,7)	64,8 59,0	53,9 (47)	72,4 54,4	54,4 (52,8)	64,4 59,8	54,3 (46,5)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		21,3 (25,6)		32,9 (26,3)		25 (22,9)		31 (26,4)		19,4 (23,1)		33,4 (26,8)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		8,1 (9,8)		13,6 (9,3)		10,4 (8,6)		12,7 (9,3)		11,6 (6,2)		12,8 (10)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		13,6 (11,5)		14,3 (10,7)		8,3 (14,3)		14,3 (10,7)		11,2 (11,8)		14,9 (10,7)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		6,8 (4,3)		9,4 (7,3)		8,3 (7,1)		8,8 (6,7)		6 (4,1)		9,5 (7,2)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		5,9 (8,5)		7,6 (6,2)		2,1 (8,6)		7,2 (6,6)		4,7 (6,2)		7,9 (6,8)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		28,9 (27,8)		29,8 (26,2)		18,8 (30)		30,1 (26,2)		25,9 (26,2)		30,7 (26,6)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ46: Εμπόδια συμμετοχής – Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Πολιτική Αυτοτοποθέτηση					
	Δεξιά / κεντροδεξιά		Κέντρο		Κεντροαριστερά / Αριστερά	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	73,5 80,6	76,8 (73,4)	80,5 81,7	83,9 (83,5)	82,3 81,3	85,9 (82,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	39,8 41,9	40,2 (31,6)	43,2 50,7	40 (31,7)	33,1 47,4	38 (26,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		19,5 (8,2)		19 (19,5)		14,9 (14,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	55,3 63,6	62,1 (51,3)	72,1 63,4	60,6 (52,4)	49,7 61,1	52,7 (51,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	32,7 30,2	32 (33,5)	34,8 25,4	26,3 (33,5)	28,9 32,4	30,7 (29,5)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		5,3 (5,7)		6,6 (3,7)		5,3 (2,8)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		26,8 (22,2)		19 (18,9)		20,3 (22,1)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	56,5 69,5	58,4 (57,6)	64,2 63,4	56,9 (61,6)	60,1 61,1	64,2 (53,6)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		31 (14,6)		15,6 (18,3)		26,7 (22,1)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	39,7 41,9	46,4 (35,4)	42,4 50,7	46,7 (46,3)	42,7 43,9	44 (39,5)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		18,8 (13,9)		16,3 (16,5)		20,9 (17,4)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		20 (11,4)		14,8 (16,5)		19,7 (15,1)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	54,8 70,6	79,8 (76,6)	51,9 69,0	66,4 (64,6)	60,9 61,8	68,2 (68,2)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	34,3 29,5	37,3 (27,8)	29,2 23,2	28,5 (26,2)	24,8 31,1	28,6 (29,2)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	48,1 45,3	54,2 (44,3)	49,4 33,8	43,1 (54,9)	40,5 42,4	49,2 (44,6)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	60,1 58,6	58,9 (50)	67,1 59,2	53 (45,7)	71,1 62,8	56 (50)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		37,3 (27,8)		22,1 (26,8)		32,4 (27,9)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		9,5 (8,9)		15,3 (8,5)		10,7 (7,2)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		15,5 (8,9)		5,8 (9,8)		15 (12,6)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		14,2 (8,2)		3,6 (6,1)		6,7 (6,2)
Είμαι πολύ μεγάλος/η για να μάθω πλέον		8,9 (5,1)		3,6 (7,3)		8,6 (8,7)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		33,7 (26,6)		21,2 (30,5)		30,6 (24,4)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ47: Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; (έως 3 επιλογές)

Με βάση την συμμετοχή ή όχι σε σεμινάριο/ εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του επισήμου εκπαιδευτικού συστήματος

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Έχει συμμετάσχει	Δεν έχει συμμετάσχει
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	53,7 (53,4)	55,1 (55,7)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	21,9 (16,9)	20,9 (18,7)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	3,1 (3,9)	4,1 (5,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	25,5 (22,4)	25,6 (25,1)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	5 (5,9)	5,6 (5,9)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	0,1 (0,2)	0,2 (0,7)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	1,5 (1,1)	4,1 (2,5)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	14,5 (11,6)	10,5 (6,5)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	3,4 (0,8)	2,6 (2,2)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	15,7 (15,5)	13,5 (17,5)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,7 (0,7)	0,6 (0,7)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,5 (0,7)	(0,2)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	18,1 (15,9)	14,4 (17,3)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	3,5 (3,6)	3,2 (2,5)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	7,5 (6,5)	8,8 (7,1)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	8,3 (11,8)	6,9 (7,1)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	1,7 (0,7)	2,8 (2)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	3,1 (2,1)	3 (3,6)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	0,7 (1,3)	2,2 (0,5)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	0,1 (0,3)	0,9 (1,2)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	1,1 (2)	2,8 (2,4)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	2,6 (2,8)	4,9 (2,4)
Άλλο	1,5 (-)	1,3 (-)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	1,2 (-)	1,5 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ48: Τα 5 σημαντικότερα εμπόδια με βάση την επαγγελματική ιδιότητα (Δεδομένα για τα έτη 2013, 2011)

Μισθωτοί δημοσίου τομέα	Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα	Αυτοαπασχολούμενοι (Ελευθ. επαγγελματίες / Ιδιοκτήτες επιχειρήσεων)	Άνεργοι
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (47,8%)	1. Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (53,2%) (50,2)	1.Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (51,2%) (50,6)	1. Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (60,9%) (66,0)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (24,8%)	2. Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (34,2%) (30,8)	2.Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (38,6%) (35,0)	2. Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (21,2%) (20,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (22,3%)	3. Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (25,2%) (21,1)	3. Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (19,2%) (Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο (17,8)	3. Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο (18,7%) (21,7)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο (16,6%)	4. Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (15,1%) (13,7)	4. Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω (14,4%) (-)	4. Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (18,4%) (15,7)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (15,9%)	5. Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω (14,8%) (Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο (12,9))	5. Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (14,1%) (17,5) Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (13,7)	5. Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω (9,6%) (-) Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα (8,5)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ49: Ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικότερο εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; (έως 3 επιλογές) – ανά κατηγορία πληθυσμού

	Περιοχή					Τομέας απασχόλησης				
	Αθήνα	Θεσ/ίκη	Πάτρα	Ηράκλειο Κρήτης	Λάρισα	Εμπόριο	Μεταποίηση	Υπηρεσίες	Δημόσιος τομέας	
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011										
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	52,3 (55,4)	55,1 (56,3)	63,1 (54,2)	62,5 (45)	44,6 (56,3)	49,6 (49,6)	55,2 (56,3)	58,5 (56,4)	46,7 (-)	
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	22,8 (18,8)	20,2 (17,9)	19,7 (17,5)	15,8 (15,8)	24,8 (14,3)	23,6 (17,4)	17,5 (12,7)	20,9 (19,7)	25,7 (-)	
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	3 (5,3)	4,5 (3,3)	2,5 (9,2)	2,5 (1,7)	5,8 (4,2)	5,1 (2,8)	1,9 (2,3)	3,3 (6,1)	3,3 (-)	
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	26 (25,8)	24,7 (19,6)	20,5 (23,3)	31,7 (21,7)	24 (24,4)	30,7 (29,8)	25,3 (21,6)	24,7 (22,2)	21,7 (-)	
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων σχολικών	7 (7)	4,9 (5)	1,6 (4,2)	2,5 (5,8)	3,3 (4,2)	6,7 (4,3)	5,2 (4,2)	4,1 (7,2)	5,9 (-)	
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	(0,3)	0,4 (0,4)	(-)	0,8 (1,7)	(-)	(0,7)	0,6 (-)	0,2 (0,3)	(-)	
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	2,8 (2)	2,1 (1,3)	3,3 (2,5)	1,7 (1,7)	1,7 (1,7)	3,1 (1,1)	4,5 (2,3)	1,6 (1,9)	2 (-)	
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	13,6 (8,2)	9,1 (8,8)	11,5 (6,7)	18,3 (10)	14 (16)	16,1 (9,2)	11 (5,6)	12 (10,3)	15,1 (-)	
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	1,8 (1)	5,3 (1,7)	4,1 (3,3)	3,3 (1,7)	3,3 (1,7)	6,3 (2,1)	3,2 (0,9)	1,8 (1,3)	3,3 (-)	
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	12,7 (13,3)	14,8 (17,1)	18,9 (23,3)	17,5 (22,5)	19 (18,5)	11,8 (19,1)	12,3 (22,5)	16,3 (13,5)	16,4 (-)	
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,5 (0,7)	0,8 (1,3)	0,8 (0,8)	0,8 (-)	0,8 (-)	(1,1)	(0,9)	1,1 (0,4)	0,7 (-)	
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,5 (0,7)	(0,4)	(-)	(-)	0,8 (-)	(0,4)	(0,5)	0,5 (0,4)	(-)	
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	14,4 (15,1)	17,3 (15,4)	19,7 (21,7)	25 (18,3)	15,7 (19,3)	18,1 (13,8)	13 (19,2)	17,1 (16,8)	14,5 (-)	
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	2,8 (2,5)	4,1 (4,2)	3,3 (2,5)	4,2 (5)	4,1 (2,5)	2,4 (3,5)	1,9 (3,8)	4,1 (2,8)	3,9 (-)	
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	6,5 (5,7)	6,2 (10)	8,2 (10,8)	19,2 (5)	8,3 (4,2)	9,4 (7,1)	6,5 (8,5)	7,7 (6,4)	9,9 (-)	
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	8,1 (10,1)	5,8 (11,3)	6,6 (11,7)	10,8 (5)	8,3 (5)	7,1 (7,4)	7,8 (7)	7,8 (11,3)	9,2 (-)	
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	1,8 (1,2)	2,1 (1,7)	1,6 (1,7)	0,8 (1,7)	5,8 (0,8)	0,8 (0,7)	4,5 (2,8)	2,1 (1,2)	2,6 (-)	
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	3,3 (2,7)	3,7 (2,9)	(4,2)	2,5 (3,3)	4,1 (1,7)	2,8 (2,8)	1,9 (3,8)	2,7 (2,2)	5,9 (-)	
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	1,3 (1)	2,5 (1,3)	0,8 (0,8)	(0,8)	(-)	0,4 (-)	3,2 (0,9)	1,3 (1,3)	(-)	
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	0,2 (0,8)	0,8 (0,4)	(-)	0,8 (2,5)	0,8 (-)	0,8 (0,7)	(0,9)	0,5 (0,6)	(-)	
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	1,8 (2,7)	2,1 (1,3)	0,8 (2,5)	3,3 (2,5)	(0,8)	2,8 (1,8)	2,6 (1,4)	1,4 (2,6)	(-)	
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	4,5 (3,2)	1,6 (2,5)	4,1 (6,7)	2,5 (0,8)	2,5 (2,5)	3,5 (2,5)	3,2 (0,5)	3,5 (4,2)	2,6 (-)	
Άλλο	1,5 (0,7)	1,6 (-)	1,6 (-)	1,7 (-)	(-)	0,8 (0,7)	0,6 (0,5)	1,3 (0,1)	3,3 (-)	
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	1,5 (2,3)	0,8 (1,7)	3,3 (0,8)	0,8 (2,5)	(2,5)	0,8 (4,3)	1,9 (1,4)	1,1 (1,3)	2 (-)	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ50: Εμπόδια συμμετοχής. Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις)
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Θέση στην ιεραρχία		Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας						Πάνω από 30 έτη
	Εμποτεύει	Δεν εμποτεύει	Έως 5 έτη	6 – 10 έτη	11 – 20 έτη	21 – 30 έτη			
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011									
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	53,2 (49,4)	54,7 (57,3)	59,2 (62,5)	58,3 (55,3)	54,9 (57)	54,4 (51,9)	45,9 (45,5)		
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	20,4 (17,7)	22,5 (17,8)	11,7 (7,5)	23,7 (21,3)	31,1 (27,6)	19,5 (16,2)	8,8 (3,9)		
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	3,3 (5,1)	3,7 (4,7)	2,5 (3,8)	2,2 (6,1)	3,3 (6,5)	4,7 (3,8)	2,9 (2,6)		
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	27,9 (26,6)	24 (22,3)	14,2 (12,5)	23 (17,8)	27,3 (25,1)	26,1 (27,4)	30,6 (32,9)		
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	5,9 (8,5)	4,5 (4,6)	4,2 (7,5)	4,3 (5,6)	5,5 (4,9)	5,3 (6,1)	5,3 (7,2)		
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	(0,2)	0,3 (0,5)	(0,6)	(-)	0,5 (0,3)	(-)	(2)		
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	2,2 (2,4)	2,5 (1,5)	0,8 (0,6)	0,7 (1)	1,8 (1,6)	3,7 (2,9)	4,1 (2,6)		
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	14,1 (9)	12,4 (9,2)	10 (13,1)	14,4 (9,6)	12,8 (7,6)	12,1 (10,5)	15,9 (5,3)		
Ο τρόπος επλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	3,3 (1,5)	3 (1,5)	5 (0,6)	2,2 (2,5)	3,3 (1,1)	2,9 (1,6)	2,4 (2)		
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	13 (13,3)	16,4 (18,2)	15,8 (20,6)	17,3 (12,7)	17 (15,4)	13,2 (18,5)	10,6 (15,1)		
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,2 (0,7)	1 (0,6)	1,7 (0,6)	(-)	0,8 (1,1)	0,8 (0,6)	(0,7)		
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,2 (0,7)	0,3 (0,3)	1,7 (-)	(-)	0,5 (1,4)	(-)	(-)		
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	18,3 (15,3)	15,4 (17,2)	21,7 (19,4)	20,9 (17,3)	15,8 (17,8)	16,6 (14)	12,4 (14,5)		
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	2,9 (4,8)	3,8 (2,2)	6,7 (2,5)	6,5 (3,6)	2,3 (4,6)	3,2 (1,6)	1,8 (2,6)		
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	9,4 (8,7)	7,2 (5,9)	10 (3,8)	5,8 (3,6)	6,5 (6,8)	9,5 (10,2)	8,8 (7,9)		
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	9,6 (11,4)	6,6 (8,5)	8,3 (8,8)	7,2 (7,1)	7,5 (7,8)	8,2 (13,1)	7,6 (10,5)		
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	1,8 (1,5)	2,4 (1,3)	1,7 (-)	0,7 (1)	1,5 (1,1)	2,9 (2,5)	3,5 (1,3)		
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	3,7 (2,9)	2,5 (2,8)	3,3 (3,1)	4,3 (4,1)	2,3 (2,4)	3,7 (1,3)	2,4 (4,6)		
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	1,6 (0,2)	1 (1,3)	(0,6)	(0,5)	1 (0,8)	1,6 (0,6)	2,9 (2,6)		
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	(0,7)	0,7 (0,8)	1,7 (1,3)	(-)	(0,3)	0,5 (1)	0,6 (2)		
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	1,6 (1,5)	1,7 (2,5)	0,8 (1,3)	(1)	1,3 (-)	0,5 (3,5)	7,6 (7,2)		
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	4,1 (1,7)	3 (3,8)	2,5 (4,4)	1,4 (3)	3 (2,4)	4 (2,5)	5,9 (3,9)		
Άλλο	1 (0,2)	1,7 (0,4)	1,7 (0,6)	1,4 (-)	0,5 (0,3)	1,3 (0,3)	2,9 (0,7)		
ΔΔ/ Κανένας ιδιαίτερα	1,4 (2,4)	1,3 (1,9)	0,8 (0,6)	(2,5)	0,5 (1,6)	1,8 (2,5)	3,5 (2,6)		

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ51: Εμπόδια συμμετοχής. Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρείς)
Ανά κατηγορία πληθυσμού**

	Φύλο		Ηλικία				
	Ανδρας	Γυναίκα	18-34 ετών	35-44 ετών	45-54 ετών	55 ετών και άνω	
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011							
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	55,2 (51,6)	52,9 (58,8)	63,3 (61,7)	53,3 (55,9)	53,5 (52,4)	47,6 (44,9)	
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	14,2 (13,8)	30,4 (23,7)	12,1 (14,6)	36,5 (31)	19 (14,4)	7,5 (3,4)	
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	1,9 (4)	5,4 (6)	1 (5,1)	3,5 (3,6)	4,8 (4,8)	3,2 (7,4)	
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	30,4 (29,2)	19,7 (15,6)	21,7 (15,8)	30,4 (26,3)	21,7 (22,7)	28,3 (31,8)	
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	5,2 (7)	5,2 (4,4)	5,3 (8,7)	4,8 (3,6)	5,3 (6,3)	5,9 (6,3)	
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	(0,4)	0,4 (0,4)	0,5 (0,4)	(-)	0,2 (-)	(2,3)	
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	3 (1,8)	1,9 (1,9)	0,5 (0,8)	1,3 (0,3)	3,9 (3)	3,7 (4)	
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	14,7 (8,6)	10,9 (9,8)	15,5 (11,9)	13,3 (8,8)	12,4 (9,1)	11,2 (6,3)	
Ο τρόπος επλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	2,4 (0,7)	3,9 (2,7)	2,4 (0,8)	2,7 (1,4)	3,2 (1,8)	4,3 (2,3)	
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	12,4 (15)	18 (18,7)	15,9 (15)	13,6 (14,8)	15,8 (18,4)	14,4 (18,8)	
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,3 (0,8)	1,1 (0,4)	0,5 (0,4)	0,3 (0,8)	1,4 (0,5)	(1,1)	
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	(0,6)	0,7 (0,2)	(0,4)	(0,5)	0,5 (0,3)	1,1 (0,6)	
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	16,8 (15,3)	16,7 (18,5)	19,3 (20,2)	17,1 (17,5)	15,8 (14,1)	15,5 (14,2)	
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	3,1 (3,5)	3,7 (2,5)	8,2 (3,2)	2,1 (4,4)	3 (2,3)	1,6 (2,3)	
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	9,1 (7,6)	6,5 (5,6)	7,7 (4,7)	8,5 (4,9)	7,3 (10,3)	9,1 (5,1)	
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	6,7 (10,4)	9,1 (8,1)	8,2 (7,1)	5,9 (9,3)	8,5 (10,6)	9,6 (10,2)	
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	3,1 (1,7)	0,9 (0,8)	0,5 (1,2)	1,1 (0,8)	3,4 (1,8)	3,2 (1,7)	
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	2,5 (2,5)	3,7 (3,3)	1,4 (2,8)	2,1 (2,7)	4,3 (2)	3,2 (5,1)	
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	1,9 (0,6)	0,4 (1,5)	(0,4)	1,1 (0,5)	1,1 (0,8)	3,2 (2,3)	
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	0,6 (1,1)	0,2 (0,2)	1 (0,8)	(0,3)	0,5 (0,8)	0,5 (1,7)	
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	2,8 (2,4)	0,4 (1,9)	(-)	0,8 (-)	0,9 (3,5)	7,5 (6,3)	
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	4,8 (3,5)	1,5 (2,5)	3,4 (5,9)	1,6 (1,4)	4,3 (2,5)	5,3 (4)	
Άλλο	1,3 (0,1)	1,5 (0,6)	1,9 (-)	0,3 (-)	2,1 (0,8)	1,6 (0,6)	
ΔΑ/ Κανένα ιδιαίτερα	1,6 (2,1)	0,9 (2,1)	0,5 (2)	(1,9)	2,7 (2,5)	1,6 (1,7)	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ52: Εμπόδια συμμετοχής. Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρεις)
 Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακή κατάσταση		Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)		Αριθμός παιδιών:		
	Άγαμος/η	Έγγαμος/η	Ναι	Όχι	1	2	Πάνω από
							2
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011							
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	60,3 (59,1)	51,8 (52,7)	52,2 (53,4)	51,8 (55,4)	50,9 (58)	53,2 (51,9)	55 (43,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντιδας παιδιών	6,7 (3,8)	27,4 (23,3)	39,3 (39)	7,2 (1)	35 (33)	41,5 (39,5)	48,3 (64,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντιδας άλλου συγγενικού προσώπου	4,1 (6,8)	3,2 (4,1)	3 (4,2)	3,6 (5,4)	4,3 (3,8)	1,1 (3,1)	6,7 (9,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	25,4 (23,2)	25,7 (24)	24,5 (22,7)	26,4 (24,6)	23,9 (24,1)	24,9 (24,8)	23,3 (9,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	5,5 (6,5)	5 (5,7)	4,3 (5,5)	6,3 (6,3)	5,6 (3,3)	3,4 (7,8)	3,3 (3,8)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	(0,3)	0,2 (0,5)	0,4 (0,2)	(0,6)	0,4 (-)	0,4 (0,4)	(-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	3,5 (1,8)	2,1 (1,9)	1,4 (1,7)	4,4 (1,9)	0,4 (2,8)	2,6 (1,2)	(-)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	13,4 (12,9)	12,8 (7,6)	12,3 (8,3)	13,2 (9,7)	13,2 (8)	10,6 (8,9)	16,7 (3,8)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	2,3 (0,9)	3,2 (1,7)	2 (1,3)	4,7 (1,6)	0,9 (2,4)	2,6 (0,4)	3,3 (1,9)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	15,7 (17,6)	14,5 (16)	13,5 (14,6)	16,8 (18)	14,5 (15,6)	10,6 (12,8)	21,7 (15,1)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,3 (1,2)	0,8 (0,5)	0,5 (0,4)	1,1 (0,9)	0,9 (-)	(0,4)	1,7 (1,9)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,3 (-)	0,3 (0,6)	0,2 (0,6)	0,8 (0,3)	(-)	0,4 (1,2)	(-)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	19,2 (19,1)	15,7 (15,6)	14,6 (15,7)	18,5 (17,3)	14,1 (16)	16,2 (14,3)	10 (22,6)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	5,5 (1,5)	2,5 (3,7)	2,3 (4)	3,3 (2,4)	3,8 (4,2)	1,1 (3,1)	1,7 (7,5)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	7,9 (5,6)	8,1 (7,3)	7,6 (8,7)	8 (5,4)	6 (9)	9,1 (7,8)	8,3 (13,2)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	8,5 (10,6)	7,5 (9,1)	7,8 (9,1)	7,4 (9,8)	7,7 (13,7)	8,7 (5)	3,3 (11,3)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	2 (0,6)	2,2 (1,6)	2,5 (1,9)	2,5 (0,9)	5,1 (2,8)	0,8 (1,6)	(-)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	3,2 (2,1)	3 (3,1)	3 (2,5)	3,9 (3,1)	3,8 (1,4)	1,1 (2,3)	8,3 (5,7)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	0,6 (1,2)	1,5 (0,8)	0,5 (0,8)	2,5 (1)	0,4 (0,9)	0,4 (0,8)	1,7 (-)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	0,9 (0,9)	0,2 (0,7)	(0,9)	0,6 (0,6)	(0,9)	(0,8)	(1,9)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	1,2 (0,9)	2 (2,7)	0,7 (1,1)	3,6 (3)	0,9 (1,9)	0,8 (0,8)	(-)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	4,4 (4,1)	3,1 (2,7)	2,7 (2,3)	3,9 (3,7)	3,8 (0,9)	1,9 (3,1)	1,7 (1,9)
Άλλο	2 (-)	1,2 (0,5)	0,5 (0,2)	2,8 (0,4)	(0,5)	0,8 (-)	(-)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	0,6 (2,1)	1,6 (2,1)	0,9 (0,6)	2,2 (3,3)	1,3 (0,5)	0,8 (0,8)	(-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ53: Εμπόδια συμμετοχής. Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρείς)
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακό εισόδημα		Εκπαιδευτικό επίπεδο		
	Αρκεί	Δεν αρκεί	Κατώτερη / Μέση	Μεταλυκειακή / Ανώτερη	Ανώτατη
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011					
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	49,3 (48,4)	58,9 (61,6)	53,2	55,5 (60,5)	54,3 (51,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	22,6 (18,9)	20,5 (16,5)	18,1	25,3 (20,3)	22,6 (17,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	2,9 (5,1)	4 (4,5)	5	3,6 (5,2)	1,7 (3,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	30,7 (28,1)	20,8 (18,5)	23,1	27,3 (23)	26,7 (25,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων σχολικών	5,1 (6,2)	5,2 (5,6)	4,6	4,9 (4,1)	6 (6,4)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	0,2 (0,2)	0,2 (0,7)	0,2	0,3 (-)	(0,3)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	1,7 (1,2)	3,2 (2,5)	3,8	1,6 (0,7)	1,4 (2,6)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	13,7 (9,6)	12,4 (8,5)	11,8	16,6 (14,1)	11,7 (9,9)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	2,4 (0,6)	3,5 (2,5)	4,4	2,6 (2,1)	1,7 (0,3)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	13,7 (13,9)	15,9 (19,6)	14,1	16,6 (15,1)	14,5 (15,4)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,7 (0,9)	0,6 (0,4)	0,8	0,3 (0,7)	0,7 (0,6)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,2 (0,5)	0,5 (0,4)	0,6	(-)	0,2 (0,3)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	14,4 (15,8)	19 (17,6)	16,6	19,5 (17,9)	15 (12,8)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	2,2 (3,1)	4,5 (3,1)	3,2	3,2 (4,5)	3,8 (1,7)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	9,1 (7,4)	7,1 (6,2)	7,1	9,1 (5,2)	8,1 (7,3)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	8,4 (11)	7,2 (7,8)	5,9	9,4 (7,2)	8,8 (14,5)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	2,1 (1,9)	2,3 (0,7)	3,2	0,6 (1)	2,1 (1,5)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	3,1 (2)	3,1 (3,8)	3,2	3,6 (3,1)	2,6 (1,2)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	1 (0,8)	1,4 (1,1)	2,1	1 (0,7)	0,5 (1,2)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	0,5 (0,3)	0,2 (1,3)	0,4	0,3 (0,7)	0,5 (0,9)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	0,9 (2,2)	2,6 (2,2)	2,9	(0,7)	1,7 (0,9)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	3,3 (2,9)	3,5 (3,3)	2,9	2,6 (1,7)	4,8 (4,7)
Άλλο	1,2 (0,2)	1,6 (0,5)	1,9	1 (0,3)	1,2 (0)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	1,9 (0)	0,8 (0)	1,9	0,6 (0)	1,2 (0)

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ54: Εμπόδια συμμετοχής. Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρείς)
Ανά κατηγορία πληθυσμού**

	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα			Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας		
	Στοιχειώδης	Μέση	Ανώτερη / Ανώτατη	Στοιχειώδης	Μέση	Ανώτερη / Ανώτατη
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011						
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	55 (55,4)	54,7 (54,5)	50,5 (51,2)	53,9 (53)	55,4 (56,5)	51,5 (54,7)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	20,5 (19)	22,7 (17,2)	22,4 (14,6)	20,7 (19,1)	22,8 (19)	22 (7,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	3,1 (5,2)	4,4 (5,2)	2,6 (3,4)	3,8 (4,7)	3,7 (6,6)	1,5 (0,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	24,8 (23,8)	26,4 (22,1)	26,6 (27,3)	24,3 (24,1)	27,1 (23,5)	26,5 (24,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	5 (4,7)	4,4 (6,5)	6,8 (8,8)	5,3 (4,9)	4,4 (7,3)	7,6 (6,3)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	0,2 (0,5)	0,2 (0,5)	(-)	0,2 (0,5)	0,2 (0,3)	(0,8)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	3,1 (1,8)	2,2 (2,2)	1,6 (1,5)	3,4 (1,7)	2 (2,5)	(0,8)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	12,1 (8,2)	14,2 (10,9)	13,5 (8,3)	13,1 (8,9)	14 (8,9)	9,8 (10,2)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	3,2 (2,4)	3,6 (0,8)	0,5 (-)	3,4 (2,4)	3,3 (0,5)	(-)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	16 (19)	13,6 (13,9)	14,6 (13,2)	14 (18,2)	15,1 (17)	18,2 (7)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,9 (0,2)	(1,6)	1,6 (0,5)	1 (0,3)	0,4 (1,3)	(0,8)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,4 (0,3)	0,4 (0,5)	(0,5)	0,5 (0,2)	0,2 (0,8)	(0,8)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	16,7 (17,4)	16,9 (16,9)	15,6 (13,7)	16,7 (18,2)	17,5 (14,9)	14,4 (16,4)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	3,4 (2,3)	3,6 (3,5)	3,1 (4,9)	3 (2,4)	2,8 (3,3)	6,8 (5,5)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	7,6 (6,1)	7,8 (6,8)	9,9 (9,3)	7,9 (7)	7,4 (7,3)	10,6 (5,5)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	7,2 (8,1)	8 (9)	8,9 (15,1)	7,6 (9)	6,8 (8,6)	12,1 (16,4)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	2,5 (1)	2,2 (1,1)	1 (2,9)	3 (1,4)	1,5 (1,3)	0,8 (1,6)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	3,4 (3,1)	3,3 (3)	1,6 (2)	4,1 (3,1)	2,2 (3,3)	1,5 (0,8)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	1,6 (0,8)	0,4 (-)	2,1 (2,4)	1,6 (0,9)	0,7 (0,3)	1,5 (2,3)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	0,4 (0,5)	0,4 (0,8)	0,5 (1,5)	0,3 (0,5)	0,4 (0,8)	0,8 (2,3)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	2,5 (2,7)	0,4 (1,4)	2,1 (0,5)	2,1 (3,4)	1,3 (0,3)	(-)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	3,6 (2,4)	3,6 (3)	3,1 (5,4)	4,1 (2,1)	2,4 (4,3)	4,5 (3,9)
Άλλο	2 (0,5)	1,1 (0,3)	0,5 (-)	2,1 (0,5)	0,4 (0,3)	1,5 (-)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	1,6 (2,6)	1,1 (1,6)	1 (1,5)	1,8 (2,3)	0,4 (1,5)	2,3 (3,1)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ55: Εμπόδια συμμετοχής. Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρείς)
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Μέλος σωματίου / συνδικάτου		Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης		Μέλος εθελοντικής οργάνωσης-συλλόγου	
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011						
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	55,9 (48,9)	53,8 (56)	56,3 (50)	54,3 (54,9)	57,5 (57,9)	53,5 (53,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	18,6 (13,2)	22,3 (18,9)	20,8 (11,4)	21,7 (18,2)	21 (18,5)	21,8 (17,7)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	2,5 (1,3)	3,7 (5,7)	4,2 (-)	3,5 (5,2)	3,4 (3,1)	3,4 (5,1)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	28,4 (29,5)	24,9 (22,5)	18,8 (17,1)	25,8 (24,3)	24,9 (24,1)	25,8 (23,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	4,7 (8,1)	5,2 (5,4)	4,2 (7,1)	5 (5,9)	6,9 (5,6)	4,7 (6)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	(-)	0,2 (0,5)	2,1 (-)	0,1 (0,4)	0,4 (0,5)	0,1 (0,4)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	1,3 (0,9)	2,8 (2,1)	2,1 (2,9)	2,5 (1,8)	1,3 (2,6)	2,8 (1,7)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	14,4 (9,4)	12,6 (8,9)	16,7 (15,7)	12,9 (8,6)	15 (9,7)	12,5 (8,9)
Ο τρόπος επilogής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	1,7 (-)	3,3 (1,9)	4,2 (-)	3 (1,6)	2,6 (2,1)	3,1 (1,4)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	13,6 (13,7)	15,1 (17,2)	8,3 (5,7)	15,1 (17,2)	13,3 (14,4)	15,2 (16,9)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,4 (0,9)	0,7 (0,6)	(1,4)	0,7 (0,6)	0,4 (0,5)	0,7 (0,7)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	(0,9)	0,4 (0,3)	(-)	0,3 (0,4)	(-)	0,4 (0,5)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	17,4 (13,2)	16,5 (17,4)	18,8 (24,3)	16,7 (16,1)	14,6 (15,4)	17,3 (16,8)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	3,4 (3)	3,4 (3,1)	6,3 (2,9)	3,3 (3,1)	2,6 (0,5)	3,6 (3,6)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	9,7 (8,1)	7,6 (6,5)	12,5 (5,7)	7,8 (6,9)	6,9 (4,6)	8,4 (7,3)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	7,6 (13,7)	7,9 (8,4)	6,3 (10)	7,8 (9,4)	8,6 (13,3)	7,6 (8,7)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	2,1 (2,1)	2,2 (1,1)	2,1 (-)	2,2 (1,4)	0,4 (2,1)	2,6 (1,2)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	2,1 (2,6)	3,3 (2,8)	(1,4)	3,2 (2,8)	2,6 (1)	3,2 (3,1)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	1,3 (1,7)	1,2 (0,7)	2,1 (-)	1,1 (1)	(1)	1,5 (0,9)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	(0,4)	0,5 (0,8)	(-)	0,4 (0,8)	(-)	0,5 (0,9)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	1,3 (3,8)	1,9 (1,8)	(5,7)	1,7 (2)	0,4 (3,1)	2,1 (2)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	5,1 (2,6)	3,1 (3,2)	2,1 (-)	3,6 (3,3)	3,4 (1,5)	3,5 (3,4)
Άλλο	1,7 (-)	1,3 (0,4)	2,1 (-)	1,4 (0,4)	(0,5)	1,8 (0,3)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	1,3 (1,7)	1,2 (2,2)	(4,3)	1,3 (1,9)	1,7 (1,5)	1,1 (2,2)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ56: Εμπόδια συμμετοχής. Ποιον από αυτούς τους λόγους που μου αναφέρατε θεωρείτε πιο σημαντικό; (έως τρείς)
Ανά κατηγορία πληθυσμού

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013, 2011	Πολιτική Αυτοτοποθέτηση		
	Δεξιά / κεντροδεξιά	Κέντρο	Κεντροαριστερά / Αριστερά
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	43,8 (55,7)	53,3 (53,7)	57,3 (55,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	18,9 (19)	21,2 (21,3)	19,2 (15,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	2,4 (2,5)	2,9 (6,7)	2,9 (4,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	33,7 (27,8)	27,7 (23,2)	21,3 (26,4)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων σχολικών	3,6 (11,4)	5,8 (8,5)	5,9 (4,6)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	(0,6)	(-)	0,3 (0,8)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	5,3 (3,8)	1,5 (2,4)	1,9 (2,1)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	15,4 (5,1)	12,4 (11)	13,9 (7,7)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	3 (0,6)	2,2 (-)	3,2 (2,3)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	16,6 (10,8)	15,3 (23,8)	14,4 (15,4)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	0,6 (-)	1,5 (0,6)	1,1 (1)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση	(-)	0,7 (-)	0,3 (0,8)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	21,9 (25,9)	19,7 (12,2)	15,7 (17,7)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	4,7 (1,9)	2,2 (3)	2,9 (3,1)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	10,7 (7,6)	8,8 (9,8)	10,1 (9,5)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	5,9 (12,7)	7,3 (7,9)	10,7 (8,7)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον	2,4 (3,2)	0,7 (2,4)	4 (1,3)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας	1,8 (1,9)	5,8 (3)	2,4 (1,3)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα	0,6 (0,6)	(0,6)	2,4 (0,8)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο	1,2 (1,3)	(0,6)	0,3 (0,5)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον	1,8 (1,3)	0,7 (0,6)	2,1 (3,6)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο	4,1 (2,5)	0,7 (5,5)	5,6 (3,6)
Άλλο	0,6 (1,3)	1,5 (-)	1,6 (0,3)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	1,2 (0,6)	2,9 (0,6)	0,8 (2,1)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ57: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ;

Με βάση την συμμετοχή ή όχι σε σεμινάριο/ εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος

	Έχει συμμετάσχει		Δεν έχει συμμετάσχει	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	36,8 35,2	44,2 (46)	28,7 42,7	44,1 (47,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	10,1 13,1	12,3 (7,7)	13,6 14,0	11,6 (9,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		0,9 (1,3)		0,9 (2,7)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	16,0 17,8	12,3 (12,3)	22,6 13,5	13,8 (11,5)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	4,0 2,0	0,9 (1,8)	4,4 1,7	1,7 (2)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		0,1 (-)		(-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		0,1 (0,7)		2,6 (0,8)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	4,2 4,5	4,6 (4,9)	5,5 4,8	1,7 (1,4)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		1,3 (0,2)		1,1 (0,7)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	5,4 4,7	3,1 (4,9)	3,5 5,9	3,2 (4,9)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		0,3 (0,3)		0,6 (0,3)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		0,1 (-)		(-)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	4,1 6,6	5,9 (4,9)	7,1 6,2	4,3 (5,8)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	2,2 1,4	1,1 (1,3)	1,0 1,1	0,6 (0,2)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	1,8 2,0	2,6 (2,3)	2,2 1,7	2,6 (1,9)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	15,2 12,7	3,5 (4,7)	10,3 8,4	1,3 (1,9)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		0,8 (0,2)		1,3 (0,7)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		2,1 (1)		1,5 (2,7)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		0,3 (0,8)		0,4 (0,2)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		0,1 (0,2)		0,6 (0,5)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον		0,7 (1)		1,3 (1)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		0,5 (1,1)		2,6 (1,2)
Άλλο		0,8 (-)		0,6 (-)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	0,2	1,2 (-)	1,0	1,5 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ58: Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΛΟΓΗ. Τα πέντε σημαντικότερα εμπόδια με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

	Μισθωτοί δημοσίου τομέα		Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα		Αυτοαπασχολούμενοι (Ελευθ. επαγγ. / ιδιοκτ. επιχ.)		Άνεργοι	
	(2016)	(2013) (2011)	(2016)	(2013) (2011)	(2019) (2016)	(2013) (2011)	(2019) (2016)	(2013) (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (27,7%) (40,5%)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (36,9%) (-)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (31,1%) (43,3)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (34,1%) (31,1%)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (42,2%) (43,3)	Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (31,3%) (24,0%)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (42,8%) (43,9)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (44,0%) (48,0%)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (50,4%) (56,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (15,5%) (11,1%)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (14,6%) (-)	Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (17,6%) (21,4%)	Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (17,6%) (21,4%)	Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (17,3%) (16,0)	Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων (28,9%) (34,4%)	Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (21,9%) (16,6)	Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα (15,6%) (11,1%)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (9,6%) (8,5)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (15,2%) (11,1%)	Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων (7%) (-)	Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα (14,1%) (8,9%)	Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα (12,5%) (12,4%)	Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα (12,5%) (12,4%)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (10,5%) (7,3)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (10,5%) (7,3)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (10,8%) (11,1%)	Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (8,2%) (7,5)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα (11,0%) (9,6%)	Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορούν να παρακολουθήσω (5,7%) (-)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (11,8%) (18,2%)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (9,0%) (10,0%)	Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών (9,0%) (10,0%)	Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (3,9%) (6,1)	Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (10,0%) (9,6%)	Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο (4,5%) (4,7)	
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο (9,6%)	Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που δεν μπορούν να παρακολουθήσω (7,1%)	Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασολιών (6,2%)	Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασολιών (6,2%)	Έλλειψη πλήροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται (6,4%)	Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων (3,3%)	Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορούν να παρακολουθήσω (5,2%)	Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα (3,1%)	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ59Α: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Περιοχή									
	Αθήνα		Θεσ/ίκη		Πάτρα		Ηράκλειο Κρήτης		Λάρισα	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	34,8 40,6	42,4 (46,6)	31,4 41,5	46,9 (47,9)	26,3 37,2	50,8 (51,7)	43,1 22,8	50 (39,2)	33,9 35,0	34,7 (49,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	11,4 12,1	13,2 (8,2)	11,9 10,8	10,7 (8,8)	12,2 16,0	9,8 (7,5)	9,5 26,1	8,3 (10)	10,9 10,0	14,9 (9,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	16,1	1,2 (2,5)	16,5	0,8 (1,3)	12,8	3,3	16,3	(-)	18,8	1,7 (1,7)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	17,2 2,1	12,9 (13,3)	21,5 1,7	14 (9,2)	11,5 1,1	13,9 (10)	20,9 1,1	12,5 (13,3)	19,9 2,5	9,9 (10,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	3,8 3,6	1,2 (2,2)	4,1 7,4	1,6 (1,7)	9,7 2,1	(-)	3,3 5,4	0,8 (2,5)	0,7 6,3	2,5 (2,5)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	4,2	(-)	5,1	(-)	5,3	(-)	12,0	0,8 (-)	2,5	(-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	6,8	1,3 (0,8)	5,1	0,8 (0,4)	10,6	0,8 (0,8)	5,4	0,8	3,8	1,7 (-)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	5,4 1,7	4,6 (2,5)	5,2 1,1	0,8 (2,9)	5,0 2,1	0,8 (2,5)	0,0 0,0	5 (5)	3,5 0,0	4,1 (5,9)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	2,1	0,8 (0,3)	0,6	2,1 (0,4)	1,1	1,6 (0,8)	3,3	0,8	2,5	2,5 (-)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	3,9 10,6	3,3 (3,8)	4,9 10,2	3,7 (5)	7,5 11,7	3,3 (5)	6,2 7,6	1,7 (9,2)	5,2 18,8	2,5 (5,9)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		0,2 (0,3)		0,4 (0,8)		0,8 (-)		0,8 (-)		0,8 (-)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολ.		0,2 (-)		(-)		(-)		(-)		(-)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	5,7	5,1 (5,2)	3,6	6,2 (6,3)	6,7	4,1 (4,2)	0,7	5 (6,7)	9,3	5,8 (4,2)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	1,6	1 (0,7)	1,2	1,2 (0,8)	3,4	0,8	2,6	0,8	1,6	1,7 (0,8)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	0,7	2 (1,5)	4,0	0,8 (2,1)	2,6	2,5 (5,8)	2,1	7,5 (1,7)	3,3	4,1 (1,7)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	15,0	2,3 (3,8)	11,5	2,1 (4,6)	15,2	3,3 (1,7)	10,9	4,2 (2,5)	11,7	3,3 (0,8)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		0,7 (0,2)		0,8 (1,3)		0,8 (-)		(-)		4,1 (0,8)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		1,5 (1,3)		2,9 (2,5)		-3,3		1,7 (2,5)		4,1 (0,8)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		0,3 (0,5)		0,8 (0,8)		(-)		-0,8		(-)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		0,2 (0,2)		0,8 (0,4)		(-)		-1,7		0,8 (-)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον		1,3 (1,5)		0,8 (0,8)		0,8 (0,8)		(-)		(-)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		2 (1,7)		0,4 (0,4)		1,6 (0,8)		(-)		0,8 (1,7)
Άλλο		0,8 (0,7)		0,4 (-)		1,6 (-)		0,8 (-)		(-)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	0,5	1,5 (2,3)	0,7	0,8 (1,7)	0,0	3,3 (0,8)	0,7	0,8 (2,5)	0,0	-2,5

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ59B: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Τομέας απασχόλησης							
	Εμπόριο		Μεταποίηση		Υπηρεσίες		Δημόσιος τομέας	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	36,2 38,6	40,9 (41,1)	35,4 36,0	44,8 (47,9)	34,8 37,7	47,8 (47,9)	28,3 39,8	36,8 (-)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	8,4 12,7	12,2 (8,5)	9,1 12,0	9,7 (7)	11,8 14,1	12,3 (9,1)	15,5 14,6	13,8 (-)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου	19,5	0,4 (0,7)	19,0	1,3 (1,4)	15,4	1,3 (2,5)	11,4	(-)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	16,9 0,9	17,3 (17)	24,0 2,0	17,5 (9,4)	18,8 2,0	11,2 (10,7)	14,6 3,3	7,9 (-)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	8,2 4,1	1,6 (1,4)	0,0 5,0	0,9	3,8 4,1	1 (2,5)	2,3 6,5	2 (-)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	3,6	(-)	3,0	(-)	5,4	0,2 (-)	8,9	(-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου	5,5	1,2 (1,4)	7,0	1,9 (1,4)	6,9	0,6 (0,9)	4,1	0,7 (-)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	5,2 0,9	3,9 (3,5)	1,6 2,0	1,3 (1,9)	4,4 1,1	3 (3,5)	6,9 1,6	6,6 (-)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ	1,8	1,6 (0,7)	1,0	2,6 (0,9)	2,6	0,6 (0,1)	0,0	2 (-)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	4,0 12,3	2,8 (5,3)	9,1 13,0	1,9 (8,5)	3,3 10,6	3 (3,6)	9,8 9,8	5,9 (-)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		-0,4		0,9		0,6 (0,1)		0,7 (-)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		(-)		(-)		0,2 (-)		(-)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	10,3	7,5 (5)	2,4	0,6 (7)	4,1	5,4 (4,6)	2,8	3,3 (-)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	2,6	0,4 (1,4)	1,2	1,3 (0,5)	1,7	0,8 (0,6)	1,5	2 (-)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	1,9	2 (1,4)	1,2	2,6 (2,8)	1,1	2,4 (2,2)	6,3	4,6 (-)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	6,4	2 (3,2)	13,9	1,9 (1,9)	15,8	3 (3,9)	12,1	3,3 (-)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		0,4		2,6 (0,5)		1 (0,4)		1,3 (-)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		1,6 (2,5)		1,9 (2,8)		1,4 (0,9)		3,9 (-)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		0,4 (-)		1,3 (0,9)		0,2 (0,6)		(-)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		0,4 (-)		0,9		0,5 (0,3)		(-)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον		0,8 (1,1)		2,6 (0,5)		0,8 (1,2)		(-)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		2 (1,4)		1,3 (-)		1,1 (1,4)		1,3 (-)
Άλλο		0,4 (0,7)		0,6 (0,5)		0,5 (0,1)		2 (-)

ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	0,0	0,8 (4,3)	2,0	1,9 (1,4)	0,5	1,1 (1,3)	0,0	2 (-)
-----------------------	-----	-----------	-----	-----------	-----	-----------	-----	-------

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ60: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Θέση στην ιεραρχία				Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας											
	Εποπτεύει		Δεν εποπτεύει		Έως 5 έτη			6 - 10 έτη		11 - 20 έτη		21 - 30 έτη		Πάνω από 30 έτη		
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	32,2 32,9	42,4 (41,6)	34,9 40,7	45,1 (49,7)	48,4 38,4	49,2 (51,3)	32,3 47,0	51,8 (47,7)	30,2 39,8	42,9 (49,2)	34,2 32,7	43,8 (45,2)	31,6 35,5	38,2 (40,1)		
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	8,2 14,2	11,8 (7,7)	12,6 13,2	12,4 (8,9)	8,6 12,3	6,7 (5)	11,1 12,0	10,1 (12,2)	14,9 15,7	19,3 (12,4)	12,2 13,8	11,3 (7)	3,0 8,6	2,4 (1,3)		
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού ...	19,6	1 (2,2)	14,4	0,8 (1,9)	15,9	0,8 (1,3)	7,0	1,4 (3,6)	15,7	0,3 (0,8)	16,9	1,6 (2,5)	25,8	0,6 (2,6)		
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	20,3 2,2	15,1 (15)	17,3 1,7	11,5 (10,3)	12,6 1,4	6,7 (6,3)	8,4 2,0	12,9 (11,2)	17,6 0,3	11,8 (11,9)	21,4 3,9	12,7 (11,8)	28,6 2,2	20,6 (19,1)		
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων σχολικών	2,0 5,7	1,4 (2,7)	5,2 4,1	1 (1,5)	3,5 2,9	1,7 (3,1)	10,7 4,0	1,4 (1)	3,3 4,0	1 (2,2)	2,4 6,7	1,3 (1,6)	3,8 4,3	0,6 (2)		
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου	3,8	(-)	5,7	0,1 (-)	10,9	(-)	4,0	(-)	4,3	0,3 (-)	4,3	(-)	3,2	(-)		
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη ..	6,0	1 (1,2)	6,8	1,1 (0,5)	8,0	0,8 (-)	6,0	(-)	5,6	0,8 (0,3)	7,5	1,3 (2,2)	5,4	2,4 (0,7)		
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	5,7 1,3	3,9 (4,1)	4,1 1,2	3,3 (2,7)	2,2 0,0	3,3 (4,4)	10,1 2,0	2,9 (5,1)	3,6 1,5	2,5 (2,7)	3,6 0,8	5 (2,9)	6,0 2,2	2,9 (1,3)		
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επλεγώ	1,3	1 (0,2)	2,2	1,4 (0,5)	0,0	1,7 (0,6)	2,0	0,5	2,2	1,5 (0,3)	2,8	1,1 (0,3)	1,1	1,8 (0,7)		
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	5,4 13,0	3,3 (3,9)	4,6 10,1	3,1 (5,5)	4,3 10,1	3,3 (5)	4,3 14,0	4,3 (4,6)	6,4 10,8	3,8 (4,6)	3,1 10,6	1,8 (5,7)	5,4 11,8	3,5 (4,6)		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ61: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Φύλο				Ηλικία							
	Ανδρας		Γυναίκα		18-34 ετών		35-44 ετών		45-54 ετών		55 ετών και άνω	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	33,1 35,7	46,3 (45,2)	35,0 40,8	41,4 (49,5)	33,0 42,7	54,1 (51,8)	31,5 35,0	44 (47,4)	34,9 39,5	41 (47,4)	36,4 35,8	40,6 (36,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	10,9 8,8	7,2 (5,7)	11,8 18,7	18,2 (12,7)	9,0 9,3	6,3 (7,9)	16,1 22,5	21,3 (13,7)	12,0 13,1	10,8 (7,1)	5,5 5,6	3,2 (2,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		0,7 (1,8)		1,1 (2,3)		1,6		0,8 (1,1)		1,6 (1,8)		0,5 (5,1)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	19,2 19,8	15,3 (16,4)	17,1 12,0	10 (5,2)	18,0 13,3	11,6 (9,1)	13,7 15,8	13,1 (12,6)	17,6 13,4	11 (9,8)	25,5 24,0	18,2 (19,9)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων σχολικών	5,1 2,5	1,3 (2,1)	3,0 1,2	1,1 (1,7)	11,0 1,3	1,9 (3,6)	3,6 0,4	1,3 (1,1)	2,2 2,3	0,9 (1,5)	2,9 3,4	1,1 (2,3)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		(-)		0,2 (-)		(-)		(-)		0,2 (-)		(-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη		1,6 (1)		0,4 (0,4)		0,5 (-)		0,3 (-)		1,8 (2)		1,6 (0,6)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	3,8 5,0	3,6 (3,1)	5,5 4,1	3,3 (3,3)	6,0 1,3	2,4 (3,2)	6,5 5,8	3,5 (4,1)	2,8 5,2	4,6 (2,5)	4,4 4,5	2,1 (2,8)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλέξω		1 (0,1)		1,5 (0,8)		0,5 (-)		0,8 (0,3)		1,1 (0,8)		3,2 (0,6)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	3,9 3,8	2,2 (4,6)	5,8 6,7	4,3 (5,4)	4,0 6,7	2,4 (4,3)	4,2 3,3	2,1 (4,9)	5,9 6,1	4,3 (5,8)	4,4 4,5	3,2 (4)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		0,3 (0,4)		0,6 (0,2)		0,5 (0,4)		0,3 (0,3)		0,7 (0,3)		-0,6

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ62: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακή κατάσταση						Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)						Αριθμός παιδιών:									
	Άγαμος/η		Έγγαμος/η		Ναι		Όχι		1		2		2013 (2011)		2019 2016		2013 (2011)		2019 2016		2013 (2011)	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	37,2 43,4	49 (49,4)	32,6 35,9	42,2 (45,9)	30,1 35,3	41,2 (46)	37,7 38,5	42,4 (47,6)	31,0 36,8	38,5 (49,5)	28,9 31,5	43,4 (45,3)	27,8 41,3	43,3 (35,8)								
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	5,1 5,2	3,8 (1,5)	14,2 16,7	15,4 (11,3)	21,1 24,4	23,4 (18,8)	3,5 4,1	2,8 (0,4)	15,8 22,5	22,2 (15,6)	24,4 24,3	26,4 (19,8)	36,2 32,6	16,7 (28,3)								
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		1,2 (3,5)		0,8 (1,4)		0,4 (0,9)		1,7 (2,8)		0,9 (0,9)		0,4 (0,4)		3,8 (3,8)								
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	14,4 18,3	16,3 (21,1)	20,0 15,3	11,6 (11,9)	16,7 12,3	9,2 (10)	23,9 21,0	15,4 (13,4)	16,9 12,6	9,4 (9,9)	17,9 14,4	8,3 (11,2)	7,2 4,3	10 (5,7)								
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	7,6 2,0	1,5 (3,5)	2,5 1,8	1 (1,3)	2,0 1,2	0,9 (1,1)	2,5 2,7	1,1 (2,5)	2,9 1,1	1,3 (0,5)	1,4 1,7	0,4 (1,9)	0,0 0,0	1,7 (-)								
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		(-)		0,1 (-)		0,2 (-)		(-)		0,4 (-)		(-)		(-)								
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη ..		1,5 (0,3)		0,9 (0,9)		0,9 (0,9)		1,7 (0,6)		0,4 (1,4)		1,5 (0,8)		(-)								
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	7,0 4,4	2,6 (3,5)	3,5 4,7	3,8 (3)	4,1 4,5	4,1 (3,4)	3,9 4,8	3 (3)	4,3 4,4	4,3 (2,8)	3,3 3,9	3,4 (3,9)	7,6 8,7	6,7 (1,9)								
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		0,3 (0,3)		1,6 (0,5)		1,1 (0,2)		2,2 (0,6)		0,5 (0,5)		1,5 (-)		3,3 (-)								
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	5,1 6,8	4,1 (5,9)	4,7 4,5	2,8 (4,5)	5,7 2,8	2 (4,2)	3,8 7,2	5,2 (5,5)	8,0 3,8	1,7 (4,7)	3,5 1,7	1,5 (3,9)	4,5 2,2	5 (1,9)								
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		0,3 (0,6)		0,5 (0,2)		0,5 (0,2)		0,3 (0,4)		0,9 (-)		0,4 (0,4)		1,7 (-)								

Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		0,2 0						0,2		0		0
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	4,2 5,3	7,5 7,8	5,6 (5,6)	8,1 5,4	3,7 7,6	5,8 (5,8)	4,2 6,8	6,3		5,8 (5,8)		3,8 (3,8)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	1,9 1,0	1,5 1,6	1 (0,5)	2,9 1,4	1,6 1,9	0,6 (0,3)	1,2 0,9	0,6		0,6 (0,3)		1,4 (0,9)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	2,7 2,3	0,4 1,4	2,1 (1,6)	2,6 2,6	0,9 2,4	2,6 (1,7)	2,1 0,9	2,3		2,6 (1,7)		2,9 (1,5)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	13,8 12,5	13,4 9,4	2,6 (2,2)	12,3 7,7	12,1 11,4	1,6 (2,1)	15,0 14,2	2,7		1,6 (2,1)		3,3 (7,3)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		1,2 (0,6)	0,8 (0,2)			0,3 (-)		1,5		0,3 (-)		1 (1,2)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		2,1 (1,4)	1,8 (2,4)			1,9 (1,7)		2,1		1,9 (1,7)		1,7 (0,9)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		0,5 (0,6)	0,2 (0,4)			0,3 (0,7)		0,6		0,3 (0,7)		-0,6
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		0,3 (-)	0,2 (0,7)			0,3 (0,7)		0,2		0,3 (0,7)		0,5 (0,6)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον		0,9 (0,8)	1 (1,3)			(-)		1,3		(-)		1,2 (0,6)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		1,4 (1,5)	1,1 (0,7)			1 (1)		1,3		1 (1)		1,7 (1,7)
Άλλο		0,7 (0,2)	0,8 (0,5)			0,3 (0,3)		1,3		0,3 (0,3)		0,5 (0,3)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	0,5	1,9 (2)	0,8 (2)	1,7	0,0	0,6 (1)	0,0	1,9		0,6 (1)		1,2 (1,5)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ64: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα						Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας											
	Στοιχειώδης			Μέση			Ανώτερη / Ανώτατη			Στοιχειώδης			Μέση			Ανώτερη / Ανώτατη		
	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016	2019	2013	2016
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	33,2 42,9	45 (47,7)	36,7 32,2	44,4 (46,6)	30,8 39,2	40,1 (44,4)	35,4 40,9	44,2 (45,8)	33,3 32,0	44,6 (47,8)	30,6 41,0	41,7 (47,7)						
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	12,4 11,2	10,3 (9,2)	7,2 14,9	13,6 (8,7)	15,7 16,0	14,6 (5,9)	9,3 10,8	10,5 (9,6)	13,3 16,6	14,7 (8,1)	12,6 16,5	11,4 (3,9)						
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		1,1 (2,3)		0,9 (1,9)		0,5 (1,5)		1,1 (2,1)		0,9 (2,3)		-0,8						
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	18,7 17,9	11,9 (11,8)	16,1 14,6	14,2 (12,3)	20,2 15,5	13,5 (12,2)	18,8 18,4	11,2 (12,2)	16,7 12,9	14,9 (11,6)	20,1 17,3	14,4 (11,7)						
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	3,0 1,5	1,3 (1,4)	5,9 3,1	0,2 (1,9)	3,1 0,5	3,1 (3,4)	3,6 2,1	1,1 (1,5)	5,3 2,2	0,9 (2,5)	3,3 0,7	2,3 (2,3)						
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		0,2 (-)		(-)		(-)		0,2 (-)		(-)		(-)						
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση ...		1,1 (0,6)		0,9 (0,8)		1,6 (1)		1,5 (0,9)		0,9 (0,8)		(-)						
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να..	4,7 4,8	3,6 (2,3)	4,4 4,3	3,3 (4,6)	4,8 4,6	3,6 (3,4)	5,1 4,5	3,4 (2,4)	2,6 6,0	3,3 (3,5)	7,1 1,4	4,5 (5,5)						
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		1,6 (0,8)		1,1 (-)		(-)		1,6 (0,8)		1,1 (-)		(-)						
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	4,9 5,1	3,2 0	5,2 5,0	2,9 0	4,3 5,2	3,1 0	4,4 5,6	3 (-)	6,1 4,4	3,5 (-)	3,9 6,5	2,3 (-)						

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ65: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Μέλος σωματείου / συνδικάτου				Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης				Μέλος εθελοντικής οργάνωσης- συλλόγου			
	Ναι		Όχι		Ναι		Όχι		Ναι		Όχι	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	41,4 36,5	50 (41,9)	32,2 38,3	42,8 (48,2)	35,2 24,5	45,8 (42,9)	33,8 38,7	44,2 (47,2)	38,1 39,6	45,9 (47,7)	33,1 37,6	43,8 (46,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	12,1 7,6	11,4 (5,6)	11,2 14,8	12,3 (9,3)	7,6 20,8	10,4 (4,3)	11,7 13,0	12,3 (8,8)	10,7 14,8	13,3 (9,7)	11,5 13,2	11,9 (8,3)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου		0,4 (0,4)		1 (2,4)		2,1 (-)		0,9 (2,1)		0,9 (1,5)		0,8 (2,1)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	16,5 18,2	12,3 (17,5)	18,6 15,7	13,1 (10,6)	24,2 18,9	10,4 (14,3)	17,7 16,0	13,1 (11,8)	20,7 13,4	10,7 (13,8)	17,8 16,6	13,4 (11,6)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων σχολικών	1,8 3,5	1,3 (3)	4,6 1,5	1 (1,7)	3,3 5,7	2,1 (1,4)	4,2 1,6	1 (2)	0,7 1,3	1,7 (1,5)	4,7 2,0	1 (2)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου		(-)		0,1 (-)		(-)		0,1 (-)		(-)		0,1 (-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου		0,8 (0,4)		1,1 (0,8)		2,1 (1,4)		1 (0,7)		0,4 (1)		1,2 (0,7)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	2,1 2,9	3 (3)	5,2 5,0	3,6 (3,2)	1,0 3,8	6,3 (4,3)	4,8 4,7	3,4 (3,1)	4,6 5,4	6 (4,6)	4,6 4,5	2,9 (2,9)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ		0,4 (-)		1,4 (0,5)		2,1 (-)		1,2 (0,4)		1,7 (0,5)		1,1 (0,4)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	3,3 2,9	1,7 (4,7)	5,2 5,7	3,4 (4,9)	1,9 0,0	2,1 (2,9)	5,1 5,5	3,1 (5)	3,8 6,7	3 (2,6)	5,0 4,9	3,1 (5,3)

Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		(0,9)		0,5 (0,2)		1,4		0,4 (0,3)		(-)		0,5 (0,4)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση		(-)		0,1 (-)		(-)		0,1 (-)		(-)		0,1 (-)
Έγλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	3,8 4,1	3,4 (5,1)	5,5 6,9	5,8 (5,3)	6,4 3,8	2,1 (12,9)	5,1 6,6	5,5 (4,8)	3,7 6,0	5,6 (6,7)	5,5 6,5	5,3 (5)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	1,2 0,6	0,8 (0,9)	1,8 1,5	0,9 (0,7)	1,0 0,0	2,1 (-)	1,8 1,4	0,9 (0,8)	1,0 0,7	0,9 (-)	1,8 1,5	0,9 (0,9)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	3,1 4,1	2,1 (3,8)	1,7 1,4	2,7 (1,7)	1,4 1,9	2,1 (-)	2,0 1,9	2,5 (2,2)	1,2 2,0	2,1 (1)	2,1 1,8	2,7 (2,3)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	14,8 19,4	3,8 (4,7)	13,3 9,2	2,4 (2,9)	18,1 20,8	4,2 (4,3)	13,2 10,6	2,5 (3,2)	15,5 10,1	3,4 (5,6)	13,1 11,4	2,5 (2,8)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον		0,8 (0,9)		1 (0,3)		2,1 (-)		1 (0,4)		0,4 (-)		1,1 (0,5)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας		1,7 (1,3)		2 (2)		-1,4		2 (1,9)		1,7 (0,5)		2 (2,1)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα		(1,7)		0,4 (0,2)		(-)		0,3 (0,5)		-0,5		0,4 (0,5)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο		(0,4)		0,4 (0,3)		(-)		0,3 (0,4)		(-)		0,4 (0,4)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον		0,8 (1,7)		0,9 (0,8)		-4,3		0,9 (0,8)		-0,5		1,1 (1,1)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο		2,1 (0,4)		1,1 (1,4)		2,1 (-)		1,3 (1,2)		0,4 (-)		1,5 (1,4)
Άλλο		1,7 (-)		0,5 (0,4)		2,1 (-)		0,7 (0,4)		-0,5		0,9 (0,3)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	0,0	1,3 (1,7)	0,6	1,2 (2,2)	0,0	(4,3)	0,5	1,3 (1,9)	0,0	1,7 (1,5)	0,6	1,1 (2,2)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ66: Η πρώτη επιλογή. Για σας προσωπικά, ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, το σημαντικό εμπόδιο που αποτρέπει την συμμετοχή σας σε σεμινάρια σχετικά με το επάγγελμά σας ; Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Πολιτική Αυτοτοποθέτηση						
	Δεξιά / κεντροδεξιά		Κέντρο		Κεντροαριστερά / Αριστερά		
	2019	2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Κόστος συμμετοχής των σεμιναρίων	30,3 30,5		33,7 (44,9)	27,5 33,8	40,9 (46,3)	36,8 38,0	45,9 (49)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας παιδιών	12,7 10,9		13,6 (7,6)	10,8 8,5	10,9 (9,8)	12,5 14,3	9,1 (7,2)
Έλλειψη χρόνου λόγω φροντίδας άλλου συγγενικού προσώπου			0,6 (1,9)		2,2 (3)		0,3 (2,1)
Έλλειψη χρόνου λόγω εργασιακών υποχρεώσεων	20,7 22,7		20,7 (13,9)	26,3 29,6	11,7 (11)	14,9 13,9	13,1 (13,8)
Έλλειψη χρόνου λόγω άλλων ασχολιών	4,8 2,3		(0,6)	3,5 2,8	1,5 (4,9)	2,5 2,0	1,1 (1,5)
Αρνητική τοποθέτηση της οικογένειας ή των φίλων μου			(-)		(-)		(-)
Η παρακολούθηση σεμιναρίων δεν παίζει κανέναν ρόλο στη βελτίωση της θέσης εργασίας μου			2,4 (2,5)		0,7 (-)		0,8 (0,8)
Τα σεμινάρια πραγματοποιούνται σε ημέρες και ώρες που δεν μπορώ να τα παρακολουθήσω	4,6 3,9		4,7 (2,5)	5,1 5,6	3,6 (3,7)	4,9 5,7	4,5 (1,8)
Ο τρόπος επιλογής, δεν νομίζω ότι έχω πιθανότητες να επιλεγώ			1,8 (0,6)		0,7 (-)		1,3 (0,5)
Δυσκολία μετακίνησης προς τον τόπο που γίνεται το σεμινάριο	5,1 1,6		3 (3,2)	6,0 8,5	4,4 (6,1)	2,5 4,5	3,2 (3,3)
Δεν έχω τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση			(-)		1,5 (-)		0,8 (0,8)
Δεν έχω τα ουσιαστικά προσόντα που απαιτούνται για την παρακολούθηση			(-)		0,7 (-)		(-)
Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης για τα σεμινάρια που γίνονται	5,0 8,6		7,7 (5,7)	2,7 4,2	5,1 (2,4)	9,4 8,2	4,8 (6,7)
Δεν δίνεται βεβαίωση πιστοποιητικό παρακολούθησης	2,6 1,6		0,6 (0,6)	0,7 0,0	1,5 (0,6)	0,3 1,2	0,8 (0,8)
Μεγάλη διάρκεια σεμιναρίων	2,9 1,6		2,4 (1,9)	2,5 0,0	5,1 (3,7)	1,2 2,0	2,7 (2,6)
Η ποιότητα και η οργάνωση των σεμιναρίων δεν είναι στα επιθυμητά επίπεδα	11,1 16,4		2,4 (4,4)	14,9 7,0	2,2 (3,7)	15,1 10,2	2,9 (3,1)
Δεν θεωρείται ιδιαίτερο προσόν στο εργασιακό μου περιβάλλον			0,6 (1,9)		(-)		2,1 (-)
Με εμποδίζουν προβλήματα υγείας			1,2 (1,9)		3,6 (1,8)		0,8 (0,8)
Αρκετά έχω μάθει έως τώρα			(0,6)		(0,6)		0,5 (-)
Δεν μου αρέσει να παρακολουθώ σεμινάρια, μου θυμίζουν το σχολείο			0,6 (-)		(-)		0,3 (0,3)
Είμαι πολύ μεγάλος / η για να μάθω πλέον			0,6 (1,3)		0,7 (-)		1,1 (1,3)
Μπορώ να μάθω με άλλους τρόπους αυτά που θα μάθαινα σε ένα σεμινάριο			1,8 (1,9)		(1,8)		2,1 (1,5)
Άλλο			0,6 (1,3)		(-)		1,1 (0,3)
ΔΑ/ Κανένας ιδιαίτερα	0,3		1,2 (0,6)	0,0	2,9 (0,6)	0,0	0,8 (2,1)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ67: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Με βάση την συμμετοχή ή όχι σε σεμινάριο / εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή εκπαιδευτική δραστηριότητα εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος

	Έχει συμμετάσχει		Δεν έχει συμμετάσχει	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	31,2 29,3	28,4 (25,2)	22,5 18,8	20,4 (21,4)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	7,9 12,0	12,5 (8,7)	8,3 12,6	14,6 (11,2)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	21,1 27,4	17,2 (21,3)	15,4 20,8	14,6 (12,9)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	30,4 35,5	29,6 (24,2)	25,4 36,8	28 (22,6)
Βελτίωση του μισθού	29,5 39,0	31,2 (35,2)	36,5 45,5	38,9 (43,6)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	12,9 23,1	26,1 (26,4)	16,9 25,6	27 (28,2)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	40,8 38,9	35,1 (26,7)	34,9 36,2	24,3 (27,2)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	0,9		1,3	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	1,0		0,0	
Χρόνος	0,6		0,0	
Βελτίωση γνώσης	0,7		0,0	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	0,3 0,4		1,7 0,0	
Άλλο	0,6 1,9	2 (3,9)	0,8 2,0	3,5 (2,9)
Κανένα / ΔΑ		2,4 (-)		3,3 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ68: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

	Επαγγελματική ιδιότητα							
	Μισθωτοί δημοσίου τομέα		Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα		Ελευθ. επαγγ. / Ιδιοκτ. Επιχ.		Άνεργοι	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	45,6 36,6	49,7 (-)	39,6 50,0	35,1 (42,4)	13,9 16,8	15,7 (7,3)	18,0 10,9	13,6 (5)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	9,0 15,8	13,4 (-)	9,8 15,8	11,3 (11,1)	6,7 7,2	12,1 (6,1)	6,5 11,7	16,5 (11,6)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	23,4 20,4	16,6 (-)	13,9 18,4	14,6 (13,6)	23,8 33,2	20,2 (22,3)	18,8 24,5	13,6
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	38,1 35,9	19,1 (-)	28,4 33,3	29 (22,7)	18,5 30,4	21,1 (16,2)	35,0 42,3	40,9 (31,8)
Βελτίωση του μισθού	26,5 46,1	32,5 (-)	36,7 41,2	38,1 (44,7)	20,5 23,2	25,1 (18,8)	41,0 53,6	39,5 (50)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	11,2 20,1	22,3 (-)	11,9 20,2	20,7 (21,1)	15,4 30,0	30,8 (35)	18,9 24,5	30,1 (30,5)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	42,2 35,9	34,4 (-)	29,1 36,8	28,7 (22,7)	54,9 46,4	36 (37,3)	31,6 32,5	27 (24,2)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	1,1		0,8		0,6		1,8	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	0,0		0,9		0,3		1,3	
Χρόνος	1,1		0,0		0,9		0,0	
Βελτίωση γνώσης	1,1		0,0		0,0		0,4	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	0,0 0,0		0,9 0,0		0,9 0,8		1,0 0,0	
Άλλο	0,0 0,7	1,9 (-)	0,5 0,0	1,9 (3)	0,9 3,6	3,9 (5,4)	0,9 2,6	2,3 (2,2)
Κανένα / ΔΑ		1,3 (-)		2,8 (-)		3,9 (-)		2,3 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ69Α: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυne να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Περιοχή									
	Αθήνα		Θεσ/ίκη		Πάτρα		Ηράκλειο Κρήτης		Λάρισα	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	25,5 29,4	24,7 (24,8)	29,9 21,3	27,8 (25)	36,2 13,5	24,6 (23,3)	36,2 26,6	26,9 (16,7)	21,9 22,0	23,1 (19,3)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	7,7 13,3	13,5 (9,3)	7,6 6,2	12 (11,3)	7,2 9,4	14,8 (12,5)	12,3 22,3	16 (8,3)	11,0	10,7 (9,2)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	20,4 25,8	16 (20,8)	15,8 26,4	18,3 (15)	22,6 22,9	14,8 (16,7)	15,0 20,2	10,9 (10,8)	21,3 23,2	19,8 (10,1)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	28,8 37,1	29,5 (25,8)	31,6 37,1	30,7 (20,8)	27,2 39,6	27 (21,7)	25,9 27,7	29,4 (21,7)	25,3 32,9	24,8 (20,2)
Βελτίωση του μισθού	33,4 43,9	35,3 (37,8)	32,4 37,1	28,6 (38,3)	31,1 41,7	39,3 (39,2)	29,1 40,4	38,7 (39,2)	25,7 39,0	29,8 (49,6)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	13,2 22,2	23,2 (27,5)	13,8 28,7	26,1 (27,5)	22,5 14,6	27,9 (26,7)	9,8 27,7	34,5 (30,8)	18,3 31,7	33,9 (22,7)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	37,5 35,0	30,7 (26,5)	36,9 42,7	30,7 (27,5)	40,8 44,8	32 (27,5)	38,7 30,9	32,8 (21,7)	46,7 43,9	30,6 (32,8)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	0,0		2,0		1,6		4,3		0,0	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	0,6		1,8		0,0		0,0		0,0	
Χρόνος	0,0		0,7		0,0		2,4		0,0	
Βελτίωση γνώσης	0,4		0,0		0,0		2,1		0,0	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	0,5 0,4		1,9 0,0		0,0 0,0		0,7 0,0		0,7 0,0	
Άλλο	0,7 1,5	2,3 (2,8)	1,0 1,7	4,1 (4,6)	1,1 3,1	3,3 (5)	0,0 5,3	0,8 (1,7)	0,0 0,0	1,7 (4,2)
Κανένα / ΔΑ		2,5 (-)		3,7 (-)		2,5 (-)		4,2 (-)		0,8 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ69B: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Τομέας απασχόλησης							
	Εμπόριο		Μεταποίηση		Υπηρεσίες		Δημόσιος τομέας	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	21,7 19,9	18,7 (22,3)	27,7 28,3	24,3 (23,5)	26,9 22,7	23,1 (24,1)	44,9 42,9	49,3 (-)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	7,1 11,8	14,7 (11,7)	7,5 13,1	9,9 (5,6)	8,1 11,8	13 (10,7)	10,3 15,1	15,8 (-)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	16,0 27,6	13,5 (13,5)	15,9 19,2	17,1 (14,1)	21,0 25,3	17,5 (19,4)	19,6 21,4	15,8 (-)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	23,1 41,2	25,4 (20,2)	27,6 22,2	28,3 (22,5)	28,5 34,7	33,2 (24,6)	39,0 39,7	19,7 (-)
Βελτίωση του μισθού	39,5 39,4	32,5 (34,4)	34,7 51,5	34,2 (45,1)	29,7 39,4	34,9 (39,9)	29,1 45,2	34,2 (-)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	17,4 25,8	30,2 (25,9)	12,2 28,3	23 (28,2)	13,5 23,8	26,3 (27)	12,2 17,5	23 (-)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	30,1 33,9	28,6 (29,4)	44,5 37,4	16,4 (26,3)	39,0 40,9	34,8 (26,2)	45,0 34,1	34,2 (-)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	1,1		0,0		1,1		1,1	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	0,0		0,0		1,2		0,0	
Χρόνος	0,5		0,0		0,3		1,1	
Βελτίωση γνώσης	0,0		0,0		0,9		0,0	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	0,7 0,0		1,6 0,0		0,9 0,4		0,0 0,0	
Άλλο	1,4 2,7	3,6 (3,5)	1,2 1,0	1,3 (4,2)	0,5 2,4	2,4 (3,2)	0,0 0,0	2 (-)
Κανένα / ΔΑ		2,4 (-)		5,9 (-)		2,2 (-)		1,3 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ70: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Θέση στην ιεραρχία		Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας											
	Εποπτεύει		Δεν εποπτεύει		Έως 5 έτη		6 – 10 έτη		11 – 20 έτη		21 – 30 έτη		Πάνω από 30 έτη	
	2019	2013 (2011)	2019	2013 (2011)	2019	2013 (2011)	2019	2013 (2011)	2019	2013 (2011)	2019	2013 (2011)	2019	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	29,4 27,6	23,8 (26,2)	27,6 24,0	26,7 (21,9)	12,9 26,1	16,7 (20,6)	35,7 19,0	32,0 24,7	25,9 (25,9)	28,9 30,4	33,2 (26,4)	24,3 19,6	16,3 (21,1)	
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	6,8 10,6	11,5 (8,7)	8,7 13,3	14,7 (10,6)	4,7 10,1	11,7 (4,4)	7,4 18,0	10,9 11,6	19,4 (13,2)	8,2 13,1	8,8 (6,1)	4,4 9,8	4,8 (2,6)	
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	21,4 23,6	17,6 (19,1)	17,8 25,5	15,5 (16,2)	15,6 28,3	14,2 (17,5)	20,2 24,0	20,1 22,0	15,8 (16,5)	19,3 25,8	14,1 (17,8)	19,1 29,3	21,1 (21,7)	
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	25,8 36,0	29,7 (23)	30,0 35,6	28,4 (23,7)	23,6 45,7	34,2 (35,6)	35,8 41,0	31,4 34,8	29,1 (20,8)	22,7 30,8	26,8 (20,7)	31,2 34,8	21,7 (17,8)	
Βελτίωση του μισθού	24,0 35,7	30,9 (33,2)	35,5 44,4	36,1 (42,5)	47,0 44,2	42,5 (45)	42,0 45,0	30,5 42,7	37,4 (34,5)	26,9 40,0	32,1 (34,7)	20,4 32,6	30,7 (36,8)	
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	15,6 25,2	27 (26,4)	13,7 23,4	25,9 (27,7)	21,3 21,7	28,3 (26,9)	8,0 25,0	15,0 25,6	26,1 (24,1)	13,2 23,5	25,5 (29,3)	14,6 22,8	27,1 (29,6)	
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	44,9 43,2	32,2 (31,2)	35,4 35,1	30,3 (24,7)	29,9 34,8	35 (26,9)	35,7 41,0	37,5 38,7	34,7 (26,5)	44,4 36,9	30,2 (27,1)	41,2 40,2	24,1 (22,4)	
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	0,8		0,9		3,4		0,5	1,1		0,6		0,0		
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	0,9		0,6		2,5		0,0	0,0		1,1		0,6		
Χρόνος	1,2		0,0		0,0		0,0	0,0		1,5		0,0		
Βελτίωση γνώσης	0,6		0,3		0,0		1,0	0,3		0,8		0,0		
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	1,0 0,0		0,7 0,3		0,0 1,4		0,0 0,0	0,9 0,0		1,3 0,0		1,1 0,0		
Άλλο	0,3 0,9	1,8 (3,4)	0,8 2,5	3,1 (3,4)	0,0 2,2	0,8 (3,4)	1,2 2,0	0,6 0,9	2,2 (2,5)	0,8 3,1	2,1 (4,8)	0,6 2,2	4,8 (4,6)	
Κανένα / ΔΑ		2,3 (-)		3 (-)		2,5 (-)			2,2 (-)		0,3 (-)		7,2 (-)	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ71: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Φύλο						Ηλικία					
	Άνδρας		Γυναίκα		18-34 ετών		35-44 ετών		45-54 ετών		55 ετών και άνω	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	28,3 25,4	24 (24,1)	28,2 25,1	27,2 (22,2)	28,0 26,7	18 (20,2)	33,1 27,6	28,3 (26)	29,8 24,0	27,2 (25,9)	18,8 23,5	23,2 (17,6)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	7,4 7,0	6,3 (6,4)	8,7 18,0	21,8 (15,2)	5,0 6,7	12,1 (7,9)	10,5 21,4	24,1 (18,4)	9,6 11,7	8,5 (6,3)	4,3 5,6	4,3 (3,4)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	18,7 26,9	16,6 (17,1)	19,6 22,6	15,8 (17,3)	18,0 26,7	16,5 (16,2)	17,4 17,7	13,6 (14,8)	19,9 25,4	16,1 (17,6)	20,9 31,8	21,1 (21)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	25,0 34,1	28,1 (22)	32,5 38,1	30 (25,6)	38,0 37,3	40,3 (32,8)	27,9 33,3	29,4 (23,8)	25,8 39,4	27,4 (20,7)	27,4 31,8	20 (15,3)
Βελτίωση του μισθού	35,0 36,4	34,1 (35,3)	28,3 47,3	34,1 (45,3)	45,0 41,3	39,8 (45,8)	34,3 40,3	34,8 (36,7)	28,7 45,7	33,4 (40,6)	23,8 35,2	28,6 (33,5)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	13,1 27,1	25,5 (26,1)	15,8 20,8	27,7 (28,9)	13,0 25,3	24,3 (23,3)	9,3 23,5	29,9 (27,9)	18,0 26,0	22,8 (26,2)	15,5 20,1	30,3 (33,5)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	41,2 39,3	30,8 (29,1)	36,0 36,3	31,5 (23,7)	33,0 36,0	35,9 (31,6)	41,3 43,2	34 (26,6)	39,3 36,3	30,4 (24,2)	38,6 35,2	21,6 (26,1)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	1,1		1,0		2,0		1,2		0,8		0,4	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	1,2		0,1		0,0		2,3		0,0		0,4	
Χρόνος	0,5		0,3		0,0		0,6		0,3		0,7	
Βελτίωση γνώσης	0,2		0,7		0,0		0,8		0,3		0,6	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	0,7 0,4		0,9 0,0		0,0 1,3		0,6 0,0		0,6 0,0		2,2 0,0	
Άλλο	0,5 2,9	2,7 (4)	0,8 0,9	2,4 (2,5)	0,0 1,3	1,5 (4)	0,6 2,5	2,1 (1,6)	1,1 1,7	3 (4,5)	0,4 2,2	3,8 (4)
Κανένα / ΔΑ		3,2 (-)		2,2 (-)		1 (-)		0,3 (-)		3,9 (-)		6,5 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ72: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακή κατάσταση						Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)						Αριθμός παιδιών:							
	Άγαμος/η		Έγγαμος/η		Ναι		Όχι		1		2		2019		2013		Πάνω από 2			
	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013	2019	2013		
Διευκολύνσεις από την εργασία	28,1 28,9	21,6 (22,9)	28,2 24,0	26,9 (23,5)	31,7 24,0	26,4 (25,2)	26,9 25,3	27,7 (21,9)	27,8 24,1	23,9 (21,2)	36,0 25,7	26,1 (30,6)	27,8 21,7	37,3 (15,1)	27,8 21,7	37,3 (15,1)	27,8 21,7	37,3 (15,1)	27,8 21,7	
Υψηλές απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	4,6 5,5	3,5 (2,4)	9,7 14,8	17,2 (12,9)	12,9 19,6	24,6 (22)	3,8 7,9	4,5 (0,4)	12,0 21,4	25,6 (16,5)	12,1 15,8	23,5 (23,6)	20,3 28,3	27,1 (37,7)	20,3 28,3	27,1 (37,7)	20,3 28,3	27,1 (37,7)	20,3 28,3	27,1 (37,7)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	21,1 24,9	15,5 (22,1)	18,2 24,9	16,4 (15,2)	17,5 23,5	14,4 (13,6)	19,2 25,7	18,4 (19,9)	19,6 22,5	16,2 (15,1)	16,6 23,5	13,3 (12,4)	12,1 28,3	13,6 (15,1)	12,1 28,3	13,6 (15,1)	12,1 28,3	13,6 (15,1)	12,1 28,3	13,6 (15,1)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	33,5 36,4	31,3 (31,5)	26,5 36,0	28,2 (20,2)	26,7 38,0	29,4 (20,6)	28,5 31,5	26,3 (25,6)	32,3 37,4	26,1 (19,3)	23,9 42,1	33 (21,7)	7,6 26,1	27,1 (22,6)	7,6 26,1	27,1 (22,6)	7,6 26,1	27,1 (22,6)	7,6 26,1	27,1 (22,6)
Βελτίωση του μισθού	41,4 44,3	44,2 (42,1)	27,3 40,3	30,2 (38,3)	28,3 41,5	30,5 (37,5)	30,6 40,1	30,7 (40,8)	24,8 47,6	30,8 (35,4)	30,3 39,9	29,9 (40,7)	37,8 21,7	32,2 (30,2)	37,8 21,7	32,2 (30,2)	37,8 21,7	32,2 (30,2)	37,8 21,7	32,2 (30,2)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	13,6 25,7	27,2 (27,9)	14,8 23,5	26,2 (27)	14,6 21,2	23,5 (24,6)	17,3 28,1	29,3 (29,3)	19,9 19,3	26,1 (25,5)	9,1 21,3	21,2 (24,8)	14,7 21,7	23,7 (22,6)	14,7 21,7	23,7 (22,6)	14,7 21,7	23,7 (22,6)	14,7 21,7	23,7 (22,6)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	32,6 39,1	31,6 (28,2)	41,8 37,5	30,8 (26,4)	42,5 39,9	34,9 (28,2)	38,7 34,6	24,3 (25,9)	37,2 44,4	32,5 (28,3)	48,8 38,3	39 (26,7)	40,9 34,8	28,8 (35,8)	40,9 34,8	28,8 (35,8)	40,9 34,8	28,8 (35,8)	40,9 34,8	28,8 (35,8)
Άλλο	0,3 2,4	2,3 (3,5)	0,8 1,8	2,7 (3,4)	1,1 1,2	1,8 (2,5)	0,5 2,4	4,2 (4,2)	1,8 1,6	1,7 (4,7)	0,6 0,0	1,9 (0,8)	0,0 4,3	1,7 (-)	0,0 4,3	1,7 (-)	0,0 4,3	1,7 (-)	0,0 4,3	1,7 (-)
Κανένα / ΔΑ		2,3 (-)		2,8 (-)		1,8 (-)		5 (-)		0,9 (-)		2,7 (-)								

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ73: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Οικογενειακό εισόδημα				Εκπαιδευτικό επίπεδο					
	Επαρκές		Μη επαρκές		Κατώτερη / Μέση		Μεταλυκειακή / Ανώτερη		Ανώτατη	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	27,8 28,9	26,9 (27,2)	29,4 21,2	23,9 (18,7)	27,3 18,5	21,6	23,9 26,9	25,8 (23,4)	30,9 31,0	29,2 (23,3)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	9,2 12,8	11,9 (9,4)	5,7 11,6	14,7 (10,5)	8,4 14,8	13,1	7,5 9,9	14,7 (11,3)	8,1 11,2	12,7 (8,7)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	18,9 26,2	16,8 (15,9)	20,2 23,3	15,5 (18,7)	20,1 20,2	12,3	17,2 20,3	19 (15,8)	19,6 32,1	18,7 (22,4)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	27,0 34,3	29,5 (21,6)	32,5 37,9	28,8 (25,6)	31,2 39,2	29,6	23,5 39,6	33,7 (26,1)	29,7 30,7	25,1 (21,5)
Βελτίωση του μισθού	32,0 37,0	29,7 (33,4)	31,3 46,7	38,3 (46)	32,2 46,9	35,3	38,5 43,9	36,6 (38,1)	28,1 34,9	31,1 (27,6)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	14,9 23,6	24 (26,6)	13,2 24,7	28,8 (28,2)	16,8 22,4	27,3	10,6 25,5	25,8 (29,2)	14,9 24,9	25,8 (27,9)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	42,2 40,7	34 (29,5)	31,0 34,7	28,4 (23,8)	25,2 30,1	24,1	35,8 41,5	33,7 (29,2)	48,0 43,3	37,3 (32,3)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	0,8		1,4		0,8		2,2		0,5	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	0,1		2,0		1,1		1,3		0,1	
Χρόνος	0,2		0,8		0,0		1,7		0,0	
Βελτίωση γνώσης	0,4		0,5		0,9		0,5		0,0	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	0,9 0,0		0,5 0,5		0,8 0,0		0,6 0,0		0,9 0,6	
Άλλο	0,4 1,4	2,6 (2,9)	1,3 2,6	2,6 (4)	0,6 2,3	2,5	0,0 0,9	2,3 (4,5)	1,0 2,2	2,9 (2,6)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ74: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα						Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας																	
	Στοιχειώδης			Μέση			Ανώτερη / Ανώτατη			Στοιχειώδης			Μέση			Ανώτερη / Ανώτατη								
	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)	2019	2016	2013 (2011)						
Διευκολύνσεις από την εργασία	27,3 23,7	27,9 (23,3)	27,0 (24,3)	23,6 (24,3)	31,1 28,6	22,5 (21)	27,2 21,9	27,6 (24)	29,6 26,8	28,3 31,2	24,4 (23)	8,4 16,5	8,4 16,5	15,6 (9,9)	7,7 11,3	9,9 (4,7)	19,8 (22,7)	19,8 (22,7)						
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	7,7 11,6	11,8 (11,3)	7,9 13,5	14 (9)	8,8 11,7	16,2 (7,3)	7,8 10,0	12,5 (11,1)	8,4 16,5	7,7 11,3	15,6 (9,9)	18,1 22,0	16,3 (16,7)	21,4 25,5	15,6 (16,6)	17,7 28,6	16,2 (20)	17,3 22,6	16,3 (15,1)	19,5 25,9	21,7 27,0	15,4 (19,5)	15,3 (18,8)	
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	27,0 35,1	28,5 (21,7)	31,7 37,4	31,4 (24,8)	26,8 35,2	24,6 (26,8)	28,7 38,7	28,9 (20,8)	30,5 31,5	26,8 42,6	29,5 (25,6)	33,3 43,2	31,9 (42,5)	31,7 43,9	38,1 (39,8)	29,0 34,7	31,9 (29,3)	30,3 45,7	32,2 (41,8)	36,8 40,8	26,8 36,2	37,7 (39)	32,1 (28,9)	
Βελτίωση του μισθού	17,2 24,5	27,4 (27,9)	12,0 24,2	25,2 (25,9)	14,2 23,5	26,7 (27,8)	16,8 26,1	28,4 (29)	10,8 22,4	16,7 26,2	23,1 (23,3)	32,5 34,1	26,9 (22,1)	38,4 38,7	33 (26,7)	47,9 42,9	39,3 (42,9)	34,2 35,0	26,1 (22,6)	41,8 41,7	42,8 39,0	35,5 (31,1)	39,7 (38,3)	
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	0,5		0,6		0,0		0,5		0,6			0,5		0,6		0,0		0,5		0,6		0,0		0,0
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	0,6		1,0		1,6		0,7		1,2			0,6		0,7		1,4		0,7		1,2		1,4		1,4
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	0,9		1,0		0,0		0,8		0,2			0,9		1,0		0,0		0,8		0,2		1,4		1,4
Χρόνος	0,3		0,4		0,6		0,6		0,0			0,3		0,4		0,6		0,6		0,0		0,7		0,7
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	1,0 0,0		0,2 0,0		1,4 1,0		0,7 0,0		0,4			0,7 0,0		0,2		1,6		0,7 0,0		0,4 0,0		1,6 1,4		1,6 1,4
Άλλο	1,5 2,5	2,4 (3,7)	0,3 1,8	2,7 (3,3)	0,0 1,0	3,1 (2,9)	1,6 3,0	2,6 (4,3)	0,0 1,6	0,0 0,0	2,6 (2,8)	1,5 2,5	2,4 (3,7)	0,3 1,8	2,7 (3,3)	0,0 1,0	3,1 (2,9)	1,6 3,0	2,6 (4,3)	0,0 1,6	0,0 0,0	0,0 0,0	2,6 (2,8)	2,3 (1,6)
Κανένα / ΔΑ				2 (-)		1 (-)		3 (-)			2,2 (-)													3,1 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ75: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
 Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Μέλος σωματείου / συνδικάτου				Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης				Μέλος εθελοντικής οργάνωσης- συλλόγου			
	Ναι		Όχι		Ναι		Όχι		Ναι		Όχι	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	26,7 33,9	28,8 (26,9)	28,5 23,3	24,7 (22,5)	16,1 20,8	25,5 (18,6)	29,2 25,5	25,5 (23,5)	27,2 25,8	27,8 (22,6)	28,4 25,1	24,7 (23,5)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	8,3 12,3	8,5 (9,4)	8,0 12,3	14,5 (10,1)	5,7 15,1	18,8 (11,4)	8,3 12,2	13,1 (9,9)	9,5 13,2	14,3 (10,8)	7,8 12,2	13 (9,8)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	17,2 29,2	17,8 (17,5)	19,6 23,9	15,6 (17)	26,6 15,1	10,4 (14,3)	18,5 25,6	16,4 (17,3)	21,4 23,8	15,7 (23,6)	18,7 25,1	16,3 (15,9)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	29,5 30,4	28 (21,8)	28,6 37,3	29,3 (23,9)	24,8 47,2	43,8 (22,9)	29,3 35,5	28,5 (23,5)	33,2 35,1	26,5 (23,6)	28,0 36,1	29,7 (23,5)
Βελτίωση του μισθού	25,2 36,8	33,5 (31,2)	33,2 42,6	34,3 (41,4)	23,6 45,3	45,8 (32,9)	32,6 41,2	33,7 (39,8)	26,0 38,4	28,3 (31,3)	32,8 42,1	35,6 (40,9)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	15,2 24,6	27,1 (26,5)	14,3 23,7	26,2 (27,3)	24,1 26,4	20,8 (30)	13,6 23,8	26,7 (27)	12,7 25,8	26,5 (25,6)	14,8 23,6	26,4 (27,5)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	40,4 38,6	37,7 (27,4)	38,5 37,7	29,4 (26,9)	44,7 37,7	35,4 (24,3)	38,3 38,0	30,9 (27,1)	51,6 45,0	44,8 (33,3)	36,6 36,5	27,6 (25,8)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	0,9		1,1		2,1		0,9		1,0		1,0	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	1,8		0,5		0,0		0,8		0,5		0,7	
Χρόνος	0,6		0,4		0,0		0,4		0,0		0,5	
Βελτίωση γνώσης	0,0		0,5		0,0		0,5		0,0		0,5	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	1,0 0,0		0,8 0,3		1,4 0,0		0,8 0,2		0,5 1,3		0,9 0,0	
Άλλο	0,6 2,9	3,8 (4,7)	0,5 1,7	2,3 (3)	0,0 0,0	4,2 (4,3)	0,6 2,1	2,4 (3,3)	0,7 1,3	2,6 (4,6)	0,5 2,1	2,6 (3,1)
Κανένα / ΔΑ		1,7 (-)		2,9 (-)		(-)		2,8 (-)		0,9 (-)		3,1 (-)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠ76: Ποιο από τα παρακάτω θα σας διευκόλυνε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που θα σας ενδιέφερε;
Ανά κατηγορία πληθυσμού

	Πολιτική Αυτοτοποθέτηση					
	Δεξιά / κεντροδεξιά		Κέντρο		Κεντροαριστερά / Αριστερά	
	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)	2019 2016	2013 (2011)
Διευκολύνσεις από την εργασία	23,4 32,0	25 (24,7)	37,0 23,9	26,5 (27,4)	26,3 27,5	24,5 (23,6)
Υπηρεσίες απασχόλησης παιδιών κατά το σεμινάριο	6,1 11,7	10,1 (10,1)	12,5 7,0	11,8 (12,8)	5,9 10,1	12,8 (7,7)
Καλύτερη ποιότητα υλοποίησης των σεμιναρίων	16,5 27,3	21,4 (15,8)	15,1 21,1	17,6 (14,6)	26,0 27,9	17,6 (18,5)
Αναγνώριση των προσόντων που αποκτώνται με την παρακολούθηση	28,4 37,5	28,6 (24,1)	27,8 47,9	23,5 (28,7)	30,1 32,0	29,6 (23,1)
Βελτίωση του μισθού	31,5 35,9	33,3 (42,4)	32,5 42,3	30,9 (45,7)	27,7 38,1	38,4 (38,7)
Περισσότερη πληροφόρηση για τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται	15,6 26,6	31,5 (31)	11,0 25,4	33,8 (28)	17,2 18,6	27,7 (27,7)
Να γίνονται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση	42,6 37,5	29,2 (31)	49,6 43,7	47,8 (28)	36,0 40,1	29,3 (27,9)
Να είναι επιδοτούμενα τα σεμινάρια	0,4		0,0		0,6	
Χαμηλότερο κόστος σεμιναρίων	1,5		0,0		1,2	
Χρόνος	0,0		1,7		0,0	
Βελτίωση γνώσης	0,8		0,0		0,0	
Να έχουν περισσότερο ενδιαφέρον	0,3		0,0		1,0	
Άλλο	0,3 0,0	4,8 (3,2)	1,0 2,8	2,9 (2,4)	0,0 2,4	1,9 (4,4)
Κανένα / ΔΑ		1,2 (-)		1,5 (-)		1,1 (-)

Επαγγελματική Ιδιότητα	Μισθωτοί δημοσίου τομέα	14,4
	Μισθωτοί ιδιωτικού τομέα	34,3
	Αυτοαπασχολούμενοι (Ελευθ. επαγγ. / Ιδιοκτ. επιχ.)	27,9
	Άνεργοι	23,4
Περιοχή	Αττική	48,9
	Θεσσαλονίκη	21,4
	Πάτρα	10,0
	Ηράκλειο	10,2
	Λάρισα	9,6
Τομέας απασχόλησης	Εμπόριο	19,7
	Μεταποίηση	8,8
	Υπηρεσίες	56,7
	Γεωργία, Κτηνοτροφία, Αλιεία	0,7
	Δημόσιος Τομέας	14,1
Θέση στην ιεραρχία	Εποπτεύει	33,0
	Δεν εποπτεύει	67,0
Έτη απασχόλησης / εργασιακής εμπειρίας	Έως 5 έτη	12,2
	6 – 10 έτη	13,4
	11 – 20 έτη	33,7
	21 – 30 έτη	27,6
	Πάνω από 30 έτη	13,0
Φύλο	Άνδρας	52,0
	Γυναίκα	48,0
Ηλικία	18-34 ετών	15,7
	35-44 ετών	26,6
	45-54 ετών	38,1
	55 ετών και άνω	19,7
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος/η	31,8
	Έγγαμος/η	68,2

Έχετε παιδιά (κάτω των 18 ετών)	Ναι	53,2
	Όχι	46,8
Αριθμός παιδιών	1	47,9
	2	44,0
	Πάνω από 2	8,1
Οικογενειακό εισόδημα	Επαρκές	69,5
	Μη επαρκές	30,5
Εκπαιδευτικό επίπεδο	Κατώτερη / Μέση	28,2
	Μεταλυκειακή / Ανώτερη	23,3
	Ανώτατη	48,5
Εκπαιδευτικό επίπεδο Πατέρα	Στοιχειώδης	36,3
	Μέση	37,3
	Ανώτερη / Ανώτατη	26,4
Εκπαιδευτικό επίπεδο Μητέρας	Στοιχειώδης	41,5
	Μέση	35,9
	Ανώτερη / Ανώτατη	22,6
Μέλος σωματείου / συνδικάτου	Ναι	18,0
	Όχι και ΔΑ	82,0
Μέλος πολιτικού κόμματος / πολιτικής οργάνωσης	Ναι	7,4
	Όχι και ΔΑ	92,6
Μέλος εθελοντικής οργάνωσης-συλλόγου	Ναι	15,3
	Όχι και ΔΑ	84,8
Πολιτική αυτοτοποθέτηση	Δεξιά / κεντροδεξιά	39,5
	Κέντρο	22,6
	Κεντροαριστερά / Αριστερά	37,9

* Ποσοστό % της συγκεκριμένης κατηγορίας

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

